

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

**LIETUVOS RESPUBLIKOS EKSPORTO ANALIZĖ IR
PERSPEKTYVOS**

Magistro baigiamasis darbas

Atliko
VSEmis0-02 gr. stud.
J. Kirjanova
2012 04

Vadovas
doc. dr. N. Markevičius
2012 04

VILNIUS, 2012

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

**LIETUVOS RESPUBLIKOS EKSPORTO ANALIZĖ IR
PERSPEKTYVOS**

Viešojo sektoriaus ekonomikos magistro baigiamasis darbas
Studijų programa 621L10010

Vadovas
doc. dr. N. Markevičius
2012 04

Recenzentas

2012 04

Atliko
VSEmis0-02 gr. stud.
J. Kirjanova
2012 04

VILNIUS, 2012

TURINYS

SANTRUMPOS.....	6
ĮVADAS.....	7
1. EKSPORTO TEORIJA.....	9
1.1. Tarptautinės prekybos raidos istorija	9
1.2. Tarptautinės prekybos sąvoka	10
1.3. Eksperto vaidmuo ir valdymas.....	11
1.4. Lietuvos eksperto plėtrą įtakojančių politinių veiksnių analizė.....	14
2. SWOT ANALIZĖ	20
3. LIETUVOS EKSPORTO ANALIZĖ	22
3.1. Lietuvos eksperto dinamika 2004-2010 m.....	22
3.2. Eksperto struktūros analizė pagal šalis ir šalių grupes.....	28
3.2.1. Lietuvos ir ES, NVS, ELPA šalių grupių eksperto analizė.....	28
3.2.2. Lietuvos prekyba su Rusija	29
3.2.3. Lietuvos prekyba su Latvija	33
3.2.4. Lietuvos prekyba su Vokietija.....	35
3.2.5. Lietuvos prekyba su Lenkija	37
3.2.6. Lietuvos prekyba su Estija	39
3.3. Lietuviškos kilmės prekių grupių eksperto analizė.....	41
3.3.1. Mineralinių produktų eksportas	43
3.3.2. Lietuviškųjų trąšų eksportas.....	45
3.3.3. Plastikų ir jų dirbinių eksportas.....	46
3.3.4. Lietuviškos medienos ir baldų eksportas	49
4. EKSPORTĄ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ NUSTATYMAS EKONOMENTRINIŲ MODELIŲ PAGALBA	54
4.1. Eksperto priklausomybė nuo tiesioginių užsienio investicijų, importo, BVP ir infliacijos.....	54
4.2. Prognozavimas	57
4.2.1. Prognozavimas slenkančio vidurkio metodu.....	58
4.2.2. Prognozavimas eksponentinio išlyginimo metodu.....	59
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	61
LITERATŪRA.....	68
ANOTACIJA	72
ANNOTATION	73
SANTRAUKA	74
SUMMARY	75
PIRMAS PRIEDAS	77
ANTRAS PRIEDAS	103

LENTELĖS

1 lentelė. Eksportui įtaką darančios ekonominės politikos priemonės	17
2 lentelė. Eksporto ir BVP dinamikos analizės rezultatai 2004 – 2010 m.....	22
3 lentelė. Plastikų rūšys ir jų naudojimo sritys	47
4 lentelė. Didžiausi Lietuvos baldų eksportuotojai 2009-2010 m.....	50
5 lentelė. Didžiausi medienos prekių eksportuotojai, mln. Lt.	53
6 lentelė. Statistiniai Lietuvos eksporto, tiesioginių užsienio investicijų, importo, BVP ir infliacijos duomenys	54
7 lentelė. Eksporto priklausomybė nuo analizuojamų veiksnių.....	54
8 lentelė. T ir t_{kr} reikšmių palyginimas.....	55
9 lentelė. Prognozavimo slenkančio vidurkio metodu duomenys.....	58
10 lentelė. Prognozavimo eksponentinio išlyginimo metodu duomenys.....	60

PAVEIKSLAI

1 pav. Šalies tarptautinių prekybinių santykių pagrindinės sritys.....	11
2 pav. Eksporto operacijų variantai.....	13
3 pav. Lietuvos eksportą įtakojantys veiksniai	18
4 pav. Lietuvos eksportą teigiamai ir neigiamai įtakojančių veiksnių sąrašas.....	19
5 pav. Lietuvos eksporto, importo bei užsienio prekybos balanso pokyčiai 2001-2010 m., tūkst. Lt...	23
6 pav. Eksporto sezoniskumo banga 2004-2010 m. (proc.).....	24
7 pav. Eksporto ir BVP santykis 2001-2010 m. (proc.).....	26
8 pav. Eksportas ir tiesioginės užsienio investicijos 2001-2010 m. (mln. Lt.)	27
9 pav. Lietuvos eksportas pagal šalių grupes 2001-2010 m. (mln. Lt.)	29
10 pav. Eksporto apimtys į Rusiją 2001-2010 m. (mln. Lt).....	31
11 pav. 2004-2010 m. eksporto į Rusiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.).....	32
12 pav. Eksporto apimtys į Latviją 2001-2010 m. (mln. Lt).....	33
13 pav. 2004-2010 m. eksporto į Latviją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)	35
14 pav. Eksporto apimtys į Vokietiją 2001-2010 m. (mln. Lt)	35
15 pav. 2004-2010 m. eksporto į Vokietiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.).....	36
16 pav. Eksporto apimtys į Lenkiją 2001-2010 m. (mln. Lt).....	37
17 pav. 2004-2010 m. eksporto į Lenkiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.).....	38
18 pav. Eksporto apimtys į Estiją 2001-2010 m. (mln. Lt).....	39
19 pav. 2004-2010 m. eksporto į Estiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.).....	40
20 pav. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių geografija.....	41
21 pav. Mineralinių produktų prekių grupės eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt).....	44
22 pav. Mineralinių produktų prekių grupės eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.).....	44
23 pav. Lietuviškų trašų eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)	45
24 pav. Lietuviškos kilmės trašų eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.).....	46
25 pav. Lietuviškų plastikų ir jų dirbinių eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)	47
26 pav. Lietuviškos kilmės plastikų ir jų dirbinių eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.).....	48
27 pav. Lietuviškų baldų eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt).....	50
28 pav. Lietuviškų baldų eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.).....	50
29 pav. Lietuviškos medienos eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)	52
30 pav. Lietuviškos medienos eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.).....	52
31 pav. Eksporto priklausomybė nuo tiesioginių užsienio investicijų.....	56
32 pav. Eksporto priklausomybė nuo importo	56
33 pav. Eksporto priklausomybė nuo BVP	57
34 pav. Eksporto priklausomybė nuo infliacijos.....	57
35 pav. Lietuvos eksporto apimčių prognozės slenkančio vidurkio metodu	59
36 pav. Lietuvos eksporto apimčių prognozės eksponentinio išlyginimo metodu	60

SANTRUMPOS

a. – amžius;

AB – akcinė bendrovė;

BVP – bendrasis vidaus produktas;

d. - diena;

EEB (angl. European Economic Community, EEC) – Europos ekonominė bendrija;

ELPA (angl. European Free Trade Association, EFTA) - Europos Laisvosios Prekybos Asociacija;

ES (angl. European Union, EU)- Europos sąjunga;

GATT (angl. General Agreement on Tariffs and Trade) – bendrasis susitarimas dėl muitų ir prekybos;

INVEGA – UAB „Investicijų ir verslo garantijos“;

JAV (angl. United States of America, USA) – Jungtinės Amerikos Valstijos;

KN - kombinuotoji nomenklatūra;

KPN - Kombinuotoji prekių nomenklatūra

kt. – kita;

Lt - litai;

m. - metai;

mln. - milijonai;

MSE – kvadratinė paklaida;

NACE (angl. Nomenclatures des Activités de Communite Europeene) - Europos ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius;

NATO (angl. North Atlantic Treaty Organization) - Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija;

NVS (rus. Содружество Независимых Государств, СНГ) - Nepriklausomų valstybių sandrauga;

p. - puslapis;

pav. - paveikslas;

PET – polietilentereftalatas;

PPO (angl. World Trade Organization, WTO) - Pasaulio Prekybos Organizacija;

pr. Kr - prieš Kristų;

proc. - procentai;

pvz. - pavyzdžiui;

SVV – smulkus ir vidutinis verslas;

SWOT (SSGG analizė) – organizacijos stiprybės ir silpnybės, galimybės ir grėsmės;

t. y. - tai yra;

TUI – tiesioginės užsienio investicijos;

TVF (angl. International Monetary Fund, IMF) – Tarptautinis valiutos fondas;

UAB – uždaroji akcinė bendrovė.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Kiekviena pasaulio šalis ir jos ūkio subjektai yra suinteresuoti, kad šalies ekonomika būtų kuo labiau subalansuota ir išsivysčiusi. Šiuolaikiniame pasaulyje tarptautinė prekyba vaidina svarbų vaidmenį kiekvienos pasaulio valstybės ekonomikoje. Tarptautinė prekyba yra pati seniausia tarptautinių ekonominių santykių forma, kuri egzistavo ilgą laiką iki pasaulio ekonomikos susiformavimo ir yra jos pirmtakė. Spartus tarptautinės prekybos vystymasis įtakojo greitą pasaulio ekonomikos formavimąsi ir paspartino gamybinių jėgų internalizacijos procesą.

Tarptautinių ekonominių santykių sistemoje tarptautinė prekyba užima pirmaujančią vietą. Vienas iš šalies ekonominio išsivystymo lygio rodiklių yra šalies užsienio prekybos balanso rezultatas, taip pat jo struktūra bei ūkio subjektų įsitraukimas į naujų užsienio prekybos ryšių plėtrą. Kuo efektyvesnė ekonomika, tuo didesnė jos dalis pasauliniame eksporte. Dažnai galimybė eksportuoti produkciją daugeliui įmonių padeda ne tik išsilaikyti rinkoje, bet ir didinti gamybos ir prekybos apimtis, išlaikyti ir kurti naujas darbo vietas. Todėl užsienio prekybos išplėtimas yra labai svarbus uždavinys, tuo labiau, kad yra gana palanki Lietuvos geografinė padėtis.

Tyrimo problema. Kokios yra Lietuvos Respublikos eksporto perspektyvos, remiantis išanalizuotais statistikos duomenimis?

Tyrimo objektas. Lietuvos Respublikos užsienio prekyba.

Tyrimo tikslas. Atlikti Lietuvos Respublikos eksporto statistinę analizę, bei numatyti ateities perspektyvas.

Tyrimo uždaviniai.

- 1) Pateikti eksporto teoriją;
- 2) nustatyti veiksnius, įtakančius Lietuvos Respublikos eksporto apimtį;
- 3) išanalizuoti turimus statistinius eksporto duomenis nuo 2004 m. iki 2010 m.;
- 4) nustatyti eksporto įtaką šalies ekonomikai ir numatyti perspektyvas.

Tyrimo metodai.

- 1) Mokslinės literatūros analizė;
- 2) teisinių dokumentų analizė;
- 3) statistinių duomenų analizė;
- 4) apklausa.

Darbo struktūra.

Darbas susideda iš keturių skyrių. Pirmame skyriuje „Eksporto teorija“ apibrėžiama eksporto samprata, eksporto rūšis ir valdymas. Taip pat pateikiama trumpa tarptautinės prekybos raidos istorija. Antrame skyriuje „SWOT analizė“ bus išskirtos Lietuvos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės eksporto atžvilgiu. Trečiame skyriuje „Lietuvos Respublikos eksporto 2004 m. - 2010 m. duomenų

analizė“ pateikiami statistiniai duomenys apie Lietuvos Respublikos eksporto apimtį, nustatomos šalys ir sritys, kuriose geriausiai sekasi šalies eksportuotojams. Ketvirtame skyriuje „Eksportą įtakojantys veiksniai ir eksporto įtaka šalies ekonomikai“ bus vertinamas eksporto vaidmuo šalies ekonomikoje, bei veiksniai, turintys įtakos eksporto apimčiai. Skyriuje „Išvados ir siūlymai“ pateikiami svarbiausi pastebėjimai, išsakoma nuomonė ir pasiūlymai dėl eksporto perspektyvų. Literatūros sąrašė pateikiama darbo metu naudota Lietuvos ir užsienio šalių autorių literatūra. Prieduose pateikiami atliktos apklausos rezultatai, taip pat kita medžiaga bei papildoma informacija, reikalinga baigiamajam darbui.

1. EKSPORTO TEORIJA

1.1. Tarptautinės prekybos raidos istorija

Tarptautinė prekyba grindžiama laisvais prekių mainais, kurie atsirado 2500 m. pr. Kr. Archeologiniai atradimai rodo, kad šumerai, gyvenę Šiaurės Mesopotamijoje, mėgavosi puikia turtine gerove, kurios šaltinis buvo tekstilės ir metalo prekyba jūros keliais. 2000 m. pr. Kr. graikai praturtėjo alyvuogių aliejaus ir vyno mainų į grūdus ir metalą dėka.

Apie 340 m. pr. Kr. didelį indėlį tarptautinės prekybos vystymuisi padarė Graikija ir jos gyvenvietės: bankų ir kreditų, draudimo, prekybos, tarptautinių sutarčių rengimo ir specialiųjų diplomatinių santykių srityse. Tačiau laikui bėgant Graikijos indėlis ir įtaka besivystančiai pasaulio ekonomikai, tarptautinių santykių plėtrai o kartu ir prekybai mažėjo.

Dėl Graikijos įtakos tarptautiniams santykiams mažėjimo, Roma tapo labai galinga ir pradėjo plėstis į Rytus. I-ame a. po Kr. gim. romėnai, kurie prekiaavo su Kinija Šilko keliu, sukūrė daug prekybos būdų ir prekybos modelių jūros keliais. Tačiau taikos nebuvimas neigiamai paveikė tarptautinę prekybą dėl to, kad kelionės tapo nesaugiomis ir ribojo laisvą prekių judėjimą, kas įtakojo tolimų rinkų praradimą.

V-ame a. prasidėjo Romos imperijos žlugimas ir Popiežiaus valstybės, kaip stiprios valstybės, iškilimas naujame ir nestabiliame pasaulyje. XI a. bažnyčios paramos dėka buvo atgaivinta tarptautinė prekyba su Vakarais ir Rytais. Naujų prekių, tokių kaip kilimai, baldai, cukrus ir prieskoniai įvežimas iš Egipto, Sirijos, Indijos ir Kinijos skatino prekybos rinkų atsigavimą ir didėjančią tarptautinę prekybą Vakaruose, kas padėjo klestėti Italijos miestams (Venecijai ir Genujai) ir pakeisti Konstantinopolį kovoje dėl tarptautinės prekybos centro. Siekiant patenkinti augančius komercinius ir finansinius pirklių ir keliautojų poreikius buvo plačiai naudojami akredityvai, vekseliai ir draudimo apsaugos vežamoms prekėms.

XV a. pabaigoje tarptautinės prekybos centras buvo perkeltas iš Viduržemio jūros šalių regiono į Vakarų Europą ir tarptautinės komercijos centrais tapo Ispanija, Portugalija, o vėliau ir Olandija.

Su Amerikos atsiradimu 1492 m. ir jūros maršruto į Indiją 1498 m. atsiradimu klestėjo prekyba prabangos ir maisto prekėmis. Cukrus, tabakas ir kava tapo lengvai prieinamomis prekėmis Europos rinkose. Pagrindiniai būdai neatsilikti nuo pasaulinės plėtros XV a. buvo didinti nacionalinę ekonominę galią, išnaudojant valstybių kolonijas (mercantilistų politika). Per kolonijas buvo siekiama sumažinti priklausomybę nuo varžovų tautų ir padidinti nacionalinį turta per eksportą. Šiam pirmajam kolonizacijos etapui, kuris tęsėsi iki 1769 m. prasidėjusios pramoninės revoliucijos Anglijoje buvo būdingi šie bendrieji, susiję su prekyba, elementai:

1. visa komercinė veikla tarp kolonijos ir kolonijos savininkės buvo nacionaline monopolija, t. y. visos prekių eksporto/ importo operacijos turėjo būti atliktos vykdant griežtą kolonijos savininkės laivų kontrolę ir tik per nurodytus uostus;
2. siekiant apsaugoti vidaus gamintojus, konkuruojančių kolonijų eksportas buvo ribojamas arba taikomi specialūs muitai;
3. kai kurios prekės galėjo būti eksportuojamos tik į šalį, kolonijos savininę.
4. privačios bendrovės gaudavo užsakymus iš vyriausybės, kas suteikdavo jiems prekybos monopolį kolonijose.

Pagrindinis ekonominių santykių nuo 1900 m. iki Pirmojo pasaulinio karo bruožas buvo tolimesnė tarptautinės prekybos ir ekonomikos plėtra. Tam įtakos turėjo didelė žmonių migracija iš Europos, o ypač iš Didžiosios Britanijos ir nuo 1850 m. iš Jungtinių Valstijų, Australijos, Argentinos, Brazilijos ir Kanados. Naujų rinkų atsiradimą įtakėjo prasidėjęs naujo pasaulio ekonomikos modelio kūrimasis su naujais maisto produktų ir žaliavų šaltiniais.

Naujų tautų susikūrimas ir sienų atskyrimas po Pirmojo pasaulinio karo, taip pat tuo metu ir iki pat karo pabaigos visoje Europoje vykdoma griežta ekonominė politika turėjo neigiamos įtakos tarptautinės prekybos raidai. Siekiant sumažinti depresijos poveikį, šalys panaudojo protekcionizmo politiką, tačiau ji dar labiau pablogino depresiją. Didelė kliūtis, norint patekti į tarptautinę prekybą, buvo tuo metu prekybai taikomi tarifai ir apribojimai, kainų priežiūros sistemos, užsienio valiutos valdymo ir kontrolės sistemos.

Siekiant išvengti didelių kliūčių tarptautinės prekybos raidai, šalys sąjungininkės susitiko aptarti klausimą dėl finansų institucijų kūrimo, kurios turėjo reglamentuoti prekybos ir kapitalo judėjimą pokario pasaulyje. 1944 m. buvo įkurta Tarptautinio valiutos fondo organizacija (TVF), padedanti plėtoti pasaulinę prekybą, remianti šalis, turinčias finansinių sunkumų. TVF taip pat vadovauja pertvarkant išskolinusių valstybių ekonomiką, reguliuoja trumpalaikių paskolų suteikimą. 1948 m. sekė Bendrasis susitarimas dėl muitų ir prekybos, arba GATT.

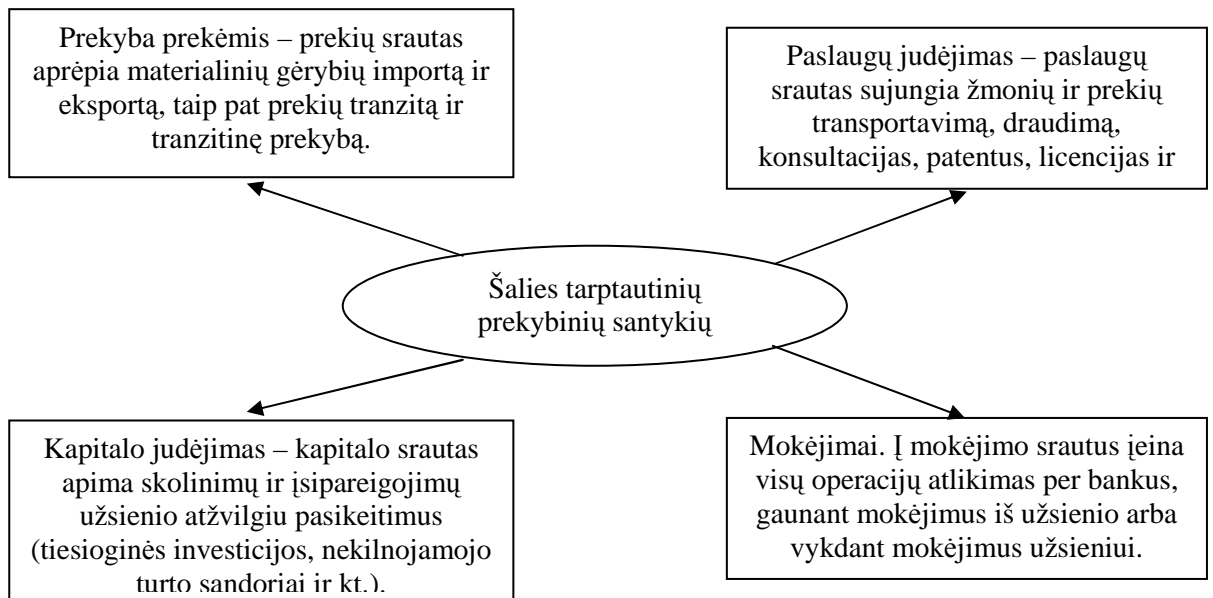
1.2. Tarptautinės prekybos sąvoka

Prekyba – viena iš seniausių tarptautinių santykių formų. Iš prekybos gaunamos pajamos ir mokesčiai šimtmečiais buvo svarbiausias šalies elito ir aukščiausios valdžios turto šaltinis. Tarptautinės prekybos sąvoka atsirado beveik lygiagrečiai su prekybos atsiradimu. Tuo metu tarptautinė prekyba nebuvo nagrinėjama kaip atskira veikla, pirkliai pirkdavo ir parduodavo savo prekes ne vienoje šalyje ir didino savo pajamas. Tuo metu tarptautinės prekybos apimčių ir pobūdžio negalima lyginti su šiuolaikine, tačiau ji egzistavo, nes buvo akivaizdžiai suvokiama nauda.

Dalios Bernatonytės teigimu tarptautinė prekyba – pardavimo ir pirkimo procesas, vykstantis

įvairiose šalyse tarp pardavėjų, pirkėjų ir tarpininkų. Šiam procesui yra būdingi du pagrindiniai bruožai:

- ✓ jis vykdomas tarp dviejų ar daugiau valstybių,
- ✓ naudojamos įvairios valiutos su joms būdingais valiutų kursų svyravimais.

Šaltinis: Ginevičius ir kt., 2005, p. 18

1 pav. Šalies tarptautinių prekybinių santykių pagrindinės sritys

Šiuolaikiniame pasaulyje yra daugybė veiksnių įtakančių šalies ekonominį konkurencingumą tarptautinėse rinkose. Mokslinėje literatūroje pagrindinis dėmesys yra skiriamas ekonominiams veiksniams, nors jau randama ir kitokių konkurencingumą įtakančių veiksnių. Anot J. Berdell (2002), ekonominis šalies konkurencingumas gali būti formuojamas šiais pagrindiniais aspektais:

- ✓ gebėjimu parduoti;
- ✓ gebėjimu pritraukti;
- ✓ gebėjimu pritaikyti;
- ✓ gebėjimu uždirbti.

Šie tarpusavyje susieti aspektai gali būti pateikti hierarchinėje nacionalinio konkurencingumo sistemoje.

1.3. Eksporto vaidmuo ir valdymas

Kaip pagrindinis aspektas užsienio prekybai plėsti labiausiai pasižymi eksportas – mažiausiai rizikinga tarptautinio verslo forma dėl to, kad yra rizikuojama mažesnėmis finansinėmis lėšomis.

Eksportas turi daug privalumų ir yra vienas iš pirmųjų svarbių žingsnių vykdamas tarptautinę prekybą bei pirmasis žingsnis į įmonės plėtrą ir internacionalizaciją.

Eksportas – tai per tam tikrą laiko tarpą į užsienį parduotų bei išvežtų prekių kiekis bei vertė.

Eksportas – tai pardavimas kitai šaliai, kuris nuo pardavimo šalies viduje skiriasi produkcijos realizavimo sąlygomis, tendencijomis, papročiais, kalba, įstatymais, pragyvenimo lygiu ir t. t.

Eksportas – prekių išvežimas iš Lietuvos Respublikos muitų teritorijos ar paslaugų teikimas už Lietuvos Respublikos muitų teritorijos ribų, t. y. Lietuvos, kaip Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybės narės, prekių ir paslaugų eksportas į trečiąsias šalis ir išvežimas į ES valstybes nares.

R. Ginevičiaus (2005) teigimu eksportas – tai prekių ir/ ar paslaugų pardavimas už nacionalinės sienos ribų tiesioginiu ar netiesioginiu metodu. Dažniausiai patekimas į eksporto rinkas prasideda vykdamas užsienio klientų užsakymus. Kartais pasitaiko ir tokių atvejų, kai pati įmonė mato perspektyvas užsienio rinkose ir nusprendžia išvežti savo produktus ar paslaugas iš šalies. Įmonė gali būti tiesioginiu arba netiesioginiu eksportuotoju.

Romualdas Ginevičius (2005) išskiria 2 eksporto rūšis: tiesioginį ir netiesioginį eksportą. *Tiesioginis* eksportas vyksta tada, kai gamintojas ar eksportuotojas parduoda tiesiogiai importuotojui ar pirkėjui, esančiam užsienio rinkoje. Įmonės, eksportuojančios tiesiogiai, turi daugiau galimybių nei netiesioginiai eksportuotojai. Tiesioginiai eksportuotojai gali daug greičiau plėstis, kadangi jie daug greičiau pamato savo gaminių konkurencinius privalumus. Tiesiogiai eksportuojančios įmonės gali kontroliuoti savo tarptautinę veiklą, savarankiškai vystyti ryšius su užsienio partneriais. Tačiau tiesioginiai eksportuotojai susiduria su sunkumais, kurie nebūdingi netiesioginiams eksportuotojams. Jie turi atrasti užsienio klientą, kurį dar reikia tinkamai įvertinti arba turi įsigyti prekyvietę, kuri gali būti brangi.

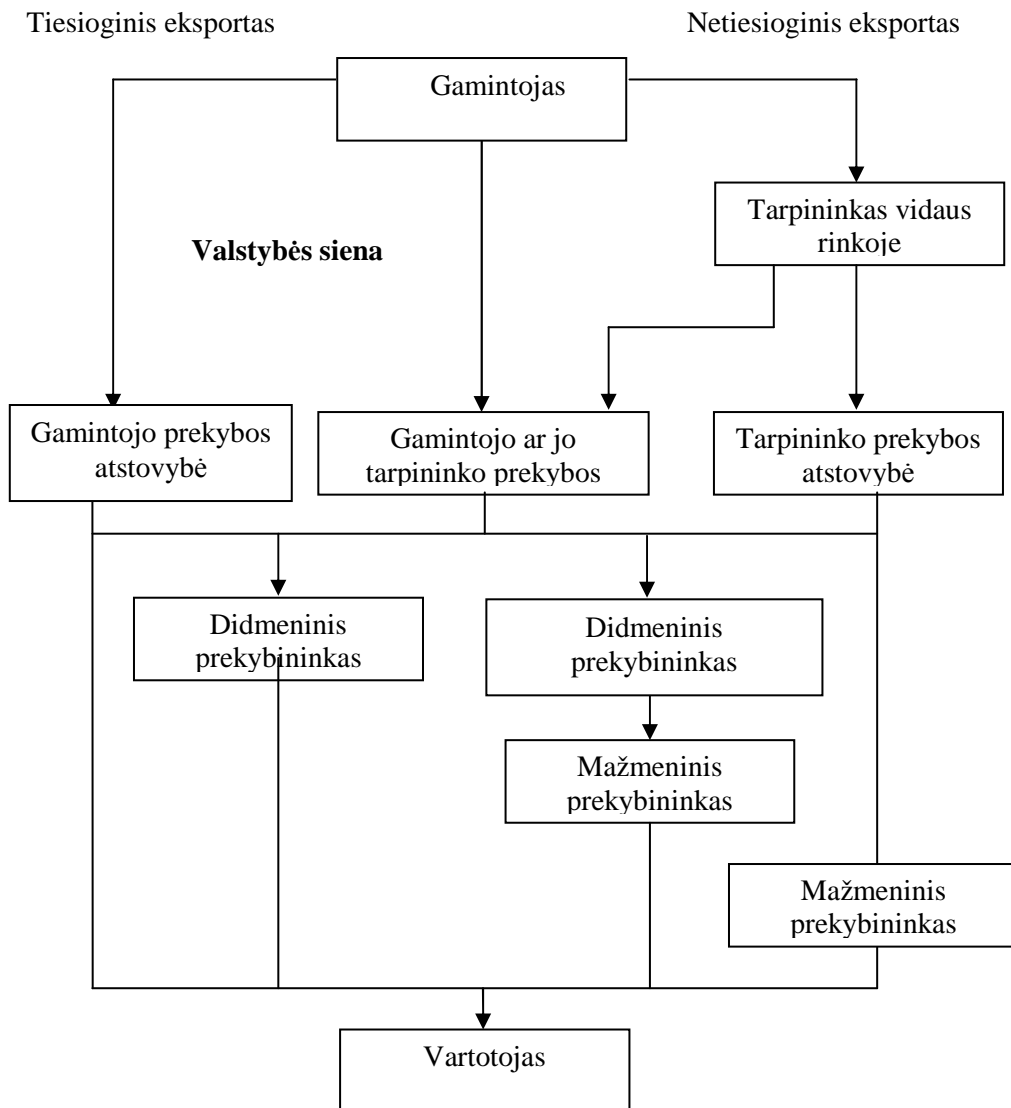
Įmonė yra *netiesioginis* eksportuotojas tuomet, kai jos produkcija parduodama užsienio rinkose eksportuojančiai kompanijai nesiimant jokių specialių veiksmų. Visas eksporto operacijas, dokumentaciją, fizinį prekių judėjimą paskirstymo kanalais vykdo kiti, o kartais tai vyksta net nežinant pačiam gamintojui.

Eksportas – tai savarankiška tiekimo veikla užsienio rinkoje, reikalaujanti specialių žinių ir organizuojama tiek pagal atskiras produkcijos rūšis, tiek ir teritoriniu principu.

Kaip prekybos rūšis, eksportas išsiskiria dviem pagrindiniais bruožais:

- procesas būtinai vyksta tarp dviejų šalių, t. y. prekyba vykdoma už atitinkamos valstybės nacionalinių ribų. Dėl šios priežasties eksportas yra neatskiriama valstybės politikos dalis ir išreiškiama joje valstybine eksporto programa. Eksporto santykiai yra ne tik atskiros įmonės reikalas, bet ir tarptautinių valstybės santykių dalis;
- eksportas susijęs su įvairių šalių valiutinių santykių naudojimu, tokiais reiškiniais, kaip užsienio prekybos sąlygos, užsienio prekybos balansas (skirtumas tarp šalies eksporto ir

importo). Šie reiškiniai parodo palankų rezultatą vienoms šalims nepalankaus rezultato kitoms sąskaita.

Šaltinis: Ginevičius ir kt., 2005, p. 26

2 pav. Eksporto operacijų variantai

Anot Ginevičiaus (2005) **eksporto būtinumas** grindžiamas tokiomis priežastimis:

- tarptautiniu darbo pasidalijimu ir gamybos specializacija. Šie reiškiniai aiškinami santykinio (lyginamojo) pranašumo teorija. Atskira šalis specializuojasi gamindama tuos produktus ir tiekdamas paslaugas, kuriuose ji turi santykinį pranašumą, kuris didina darbo bei gamybos našumą.
- paklausos veiksniai: skonų, poreikių, pasirinkimo bei vartojimo būdų skirtumai. Nacionaliniai gamintojai nėra pajėgūs (ir jiems nėra ekonomiškai naudinga) visiškai patenkinti savo šalies vartotojų poreikių įvairovę. Eksportas didina ir išplečia pasiūlą;

- eksportas mažina monopolijų formavimąsi šalyje ir didina konkurenciją rinkoje. Įvairiose šalyse yra skirtingi gamybos kaštai, nevienoda ekonomija dėl gamybos apimties. Eksporto konkurencija verčia nacionalines įmones tobulėti, tobulinti gamybos organizavimą, technologijas, gerinti produkto kokybę, mažinti jo savikainą;
- eksporto būtinybę sąlygoja importo buvimas. Valstybė negali tenkinti savo poreikių importu, neeksportuodama. Eksporto ir importo santykis matomas prekybos balanse, kuris susijęs su prekybos sąlygomis, tačiau jų padėties rodikliai nebūtinai yra tiesiogiai priklausomi. Šis ryšys priklauso nuo paklausos elastingumo. Tik jei paklausa yra neelastinga, prekybos sąlygų pagerėjimas lems prekybos balanso saldo (eksportas didesnis už importą) padidėjimą ir atvirkščiai.

Eksporto privalumai, palyginti su kitais išėjimo į užsienio rinką būdais, yra:

- mažas rinkos laipsnis;
- efektyvus būdas, kai potenciali rinka tarp daugybės užsienio rinkų negali būti tiksliai nustatyta;
- leidžia parduoti prekes tiek tarpininkų, tiek nuosavų skyrių būdais ir pagal galimybes pasirinkti kontrolės lygį;
- eksporto padidėjimas leidžia daugiau importuoti, t.y. mokėti užsienio valiuta.

Didėjant eksportui, į šalies ekonomiką įliejama papildomų pajamų ir tuo padidinama bendroji pagamintos produkcijos paklausa šalyje.

1.4. Lietuvos eksporto plėtrą įtakančių politinių veiksnių analizė

Lietuvai įstojus į Pasaulio prekybos organizaciją (PPO), Europos Sąjungą (ES) ir keičiantis verslo aplinkai tapo akivaizdu, kad užsienio prekybos ir konkurencingumo klausimai tampa dar aktualesni, nes narystė PPO ir ES didina ekonominių ir institucinių ryšių su kitomis šalimis svarbą.

Pasak R. Vilpišausko (2004), Lietuvos įmonių eksportas, jo apimtis, prekių rūšys ir pardavimo rinkos labiausiai priklauso nuo Lietuvos turimų santykinų pranašumų (palyginti kvalifikuotos ir nebrangios darbo jėgos, istoriškai susiklosčiusių gamybos šakų ir įgūdžių, iš ankstesnės sistemos paveldėtos pramonės struktūros) ir įmonių produkcijos paklausos vidaus ir užsienio rinkose. Šie veiksniai lemia prekybos srautų plėtrą, rinkos sprendimus dėl eksporto. Taigi eksportas, kaip ir pardavimai apskritai, yra rinkos sprendimų rezultatas, o rinkos sprendimai priklauso nuo šalies turimų santykinų pranašumų. Eksportas nuo pardavimo vidaus rinkoje skiriasi tuo, kad kertamos šalies sienos ir todėl įmonėms tenka atsižvelgti į papildomus veiksnius (valiutos kursas, muitus, produktų standartų skirtumus ir pan.).

Sudaryti tinkamas sąlygas atsiskleisti šalies santykiniams pranašumams labai svarbu. Santykinų pranašumų sąvoka buvo išplėtota prekybos teorijoje. Jos pradininkas Adam Smith pateikė absoliutaus pranašumo sampratą, o David Ricardo – santykinų pranašumų dėsnį. Pagal šį dėsnį, dėl skirtingos geografinės padėties, klimato, istorijos ir tradicijų kiekvienos šalies ištekliai ir gaminami produktai bei jų kokybė yra skirtingi. Tam tikrus produktus įmonės vienoje šalyje gamina efektyviau nei kitoje. Net jei pagamintų produktų užtenka šalies gyventojų poreikiams patenkinti arba daugelis jų pagaminami pigiau nei užsienyje, šalies įmonėms naudingiau specializuotis gaminant prekes, kurios būtų santykinu atžvilgiu pigesnės, ir laisvai jomis prekiauti. Laisvieji mainai ir specializacija sudaro sąlygas inovacijoms atsirasti, efektyvumui ir visų šalių gerovei didėti, o bet kokie prekybos varžymai, tokie kaip subsidijos, antidempingo priemonės ir kt., apsaugantys nuo konkurencijos iš užsienio mažina tam tikrų įmonių ar šakų gerovę. Nors paskutiniaisiais dešimtmečiais santykinio pranašumo dėsnis, atsižvelgiant į didėjantį gamybos veiksnių mobilumą ir strateginės prekybos aparatą, buvo tikslinamas, jis iki šiol yra tarptautinės prekybos analizės pagrindas.

Eksporto didinimas – tai tam tikrų ekonominės politikos ir tarptautinio konkurencingumo tikslų įgyvendinimo priemonė. Pagrindinis įmonių tikslas yra didinti pardavimus naudojantis savo konkurenciniais pranašumais, o eksportas paprastai būna pardavimų didinimo priemonė, ypač tokiose palyginti mažose šalyse kaip Lietuva. Eksportas yra ir rinkos sprendimų, priimamų atsižvelgiant į įvairius veiksnius, rezultatas.

2001 m. gegužės mėnesį Lietuva tapo Pasaulio prekybos organizacijos nare. Pasaulio prekybos organizacija – viena iš universaliosių ir įtakingiausių tarptautinių ekonominių organizacijų, kuri reglamentuoja apie 96 proc. pasaulio prekybos. PPO prekybos taisyklės taikomos užsienio, vidaus prekybai ir su ja susijusioms kitoms ūkio sritims. Jų tikslas – gerinti ir skaidrinti verslo sąlygas. PPO taip pat nustatė principus, koks turi būti muitinis įvertinimas, licencijavimo procedūros, prekių kilmės įvertinimas, sanitarijos ir fitosanitarijos priemonių, standartų, techninių reglamentų taikymas, kaip turi būti taikomi mokesčiai, ypač netiesioginiai, taip pat intelektinės nuosavybės teisių apsaugos reikalavimus. Jos nubrėžtas tikslas – liberalizuoti pasaulinę prekybą. PPO siekia sukurti visoms valstybėms vienodas prekybos taisykles, kurių pagrindinė sąlyga – nediskriminavimas, leidžiantis verslininkams prognozuoti bei planuoti prekybą. PPO nediskriminavimo principai yra du: tai – didžiausio palankumo statuso ir nacionalinio statuso:

- nacionalinio statuso principu reikalaujama, kad prekės, patekusios į PPO narės rinką, būtų traktuojamos ne mažiau palankiai kaip lygiavertės vietos gamybos prekės ir paslaugos;
- didžiausio palankumo statuso principas teigia, jog kiekviena PPO narė turi vienodai palankiai traktuoti visų kitų narių prekes ir paslaugas (jeigu vienai PPO narei suteikiamos palankesnės sąlygos, tokios pat sąlygos turi būti suteikiamos ir visoms kitoms narėms).

Narystė PPO Lietuvos prekybai teikia stabilumo ir patikimumo, o tai itin svarbu mūsų prekybos

partneriams bei investuotojams, taip pat skatina eksporto plėtrą – stiprina konkurenciją bei gerina verslo sąlygas, turi didelės įtakos Lietuvos prekybos politikai, nes būtina užtikrinti tik tokias prekybos priemones, kurios atitinka organizacijos reikalavimus, bei teikia galimybę derėtis dėl palankesnių prekybos sąlygų su kitomis šalimis, taip pat sudaro prielaidas Lietuvai dalyvauti darant įtaką pasaulinės prekybos procesams. Taip šalis sparčiau integruojasi į pasaulio ekonomiką.

Kadangi Lietuva yra PPO narė, mūsų šalies produkcijos prekybai taikomi didžiausio palankumo statuso ir nacionalinio statuso principai – nė viena PPO šalis narė negali diskriminuoti lietuviškos produkcijos ir suteikti jai ne tokias palankias sąlygas savoje rinkoje, nei yra suteikusi savai produkcijai ar prekėms, importuotoms iš kitos PPO šalies narės.

Dėmesį reikėtų atkreipti į tai, kad Lietuvos narystė šioje organizacijoje teikia išskirtinę galimybę šaliai dalyvauti pasauliniame derybų procese ir daryti įtaką tolesniam pasaulinės prekybos liberalizavimui, dalyvauti jau prasidėjusiame daugiašaliame PPO derybų raunde tarp pačių šalių narių ir išreikšti savo poziciją visais rūpimais klausimais.

Lietuvos narystės ES pradžia taip pat turėjo didelės įtakos užsienio prekybos politikos pokyčiams susijusiems su įsiliejimu į ES bendrąją rinką ir ES bendrosios užsienio prekybos politika. Šaliai, turinčiai ribotus išteklius (ypač inovacinius), naujų prekybos sąlygų taikymas turėjo ypatingą reikšmę konkurencingumui didinti globalioje erdvėje. Lietuvos verslo subjektų dalyvavimas integruotoje ES rinkoje sudarė sąlygas sėkmingai veiklai ir išlikti globalioje erdvėje. Lietuvai esant ES nare, Lietuvos verslo įmonių patirtis parodė, kad intensyviai prisitaikoma prie naujų sąlygų ir standartų reikalavimų, stiprėja prekybos ryšiai su senosiomis ir naujosiomis ES valstybėmis, o tai skatina ekonomikos plėtrą. Tačiau užsienio prekybos plėtra tarptautinėse rinkose yra iššūkis Lietuvos ūkio subjektams.

Ekonominių reformų pradžioje pagrindiniai Lietuvos užsienio prekybos politikos orientyrai buvo integracija į tarptautinę prekybos sistemą, dvišalių ir daugiašalių prekybos sutarčių plėtra, pasvertas prekybos liberalizavimas. Tapusi ES nare, Lietuva perėmė ES bendrosios prekybos politikos reikalavimus ir priemones, t. y. visus ES sutartinius santykius su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, nutraukė anksčiau sudarytas laisvosios prekybos sutartis. Lietuvoje, kaip ir visose ES šalyse narėse, yra taikomi bendri muitų tarifai, antidempingo, kompensacinės, protekcinės priemonės, kvotos (užsienio prekybos politika 2007).

Dempingas pasireiškia, kada trečiųjų (ne Europos Sąjungos) valstybių gamintojai parduoda prekes į Europos Sąjungą (ES) mažesnėmis kainomis negu vidaus rinkoje arba mažesnėmis už gamybos sąnaudas kainomis. Jei Europos Komisija, atlikusi tyrimą, nustato dempingą, ji gali ištaisyti ES gamintojams dempingo daromą žalą įvesdama antidempingo priemones. Dažniausiai šios priemonės yra antidempingo muitai, kurie nustatomi importuojamam iš atitinkamos šalies produktui. Laikinosios antidempingo priemonės gali būti taikomos iki 6 mėnesių, o jei ES Taryba nusprendžia

patvirtinti galutines priemones - dar 5 metus.

Subsidijavimas pasireiškia, kai trečiosios valstybės teikia finansinę paramą savoms bendrovėms gaminant arba eksportuojant prekes. Atlikusi tyrimą, Europos Komisija gali neutralizuoti subsidijų, iškreipiančių padėtį ES rinkoje ir darančių žalą ES bendrovėms poveikį, nustatydamą subsidijuojamiems produktams importo muitus. Laikinosios antisubsidijų priemonės gali būti taikomos iki 4 mėnesių, o jei ES Taryba nusprendžia patvirtinti galutines priemones - dar 5 metus.

Protektinės priemonės skirtingai nuo antidempingo ir antisubsidijų, apsaugos priemonės neskirtos spręsti nesąžiningos prekybos atvejų. Jos yra susijusios su produktų importu, kuris išauga taip staigiai ir smarkiai, kad pagrįstai negalima tikėtis, jog ES gamintojai pritaikys prie pasikeitusios prekybos situacijos. Tokiais atvejais Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) ir ES taisyklės leidžia taikyti trumpalaikes priemones (paprastai – muitai), skirtas reguliuoti importą, taip ES įmonėms suteikiant laiko prisitaikyti prie nenumatytų pokyčių. Apsaugos priemonės paprastai taikomos atskirų produktų importui iš visų ne ES valstybių. Laikinosios apsaugos priemonės gali trukti iki 200 dienų, galutinės priemonės - iki 4 metų. Jei priemonė taikoma ilgiau negu 3 metus, jos turi būti peržiūrimos laikotarpio viduryje ir gali būti pratęstos iki 8 metų.

Visos ES valstybės vadovaujasi tais pačiais principais ir taisyklėmis, iš kurių reikėtų paminėti bendrąjį muitų tarifą ir bendrąją preferencijų sistemą. ES yra muitų sąjunga, yra nustačiusi bendrąją muitų politiką trečiųjų šalių atžvilgiu. Todėl Lietuva tam tikrų prekių importui iš trečiųjų šalių privalo taikyti tuos pačius prekybos ribojimus ir įvairias rinkos apsaugos priemones, kurias taiko ES.

Būdama visateisė ES narė, Lietuva turi teisę teikti ES institucijoms teisės aktų keitimo ir tobulinimo siūlymus, taip pat gali ginti savo šalies interesus susitikimuose ar svarstant Komisijos siūlymus.

Vertinant Lietuvos eksportą lemiančią ekonominę politiką, pirmiausia reikėtų atsižvelgti į jos adresatą, poveikį ekonomikai, taikomų priemonių efektyvumą. 1 lentelėje ir pateikiama galima ekonominės politikos priemonių, kuriomis daroma įtaka eksportui, klasifikacija.

1 lentelė. Eksportui įtaką darančios ekonominės politikos priemonės

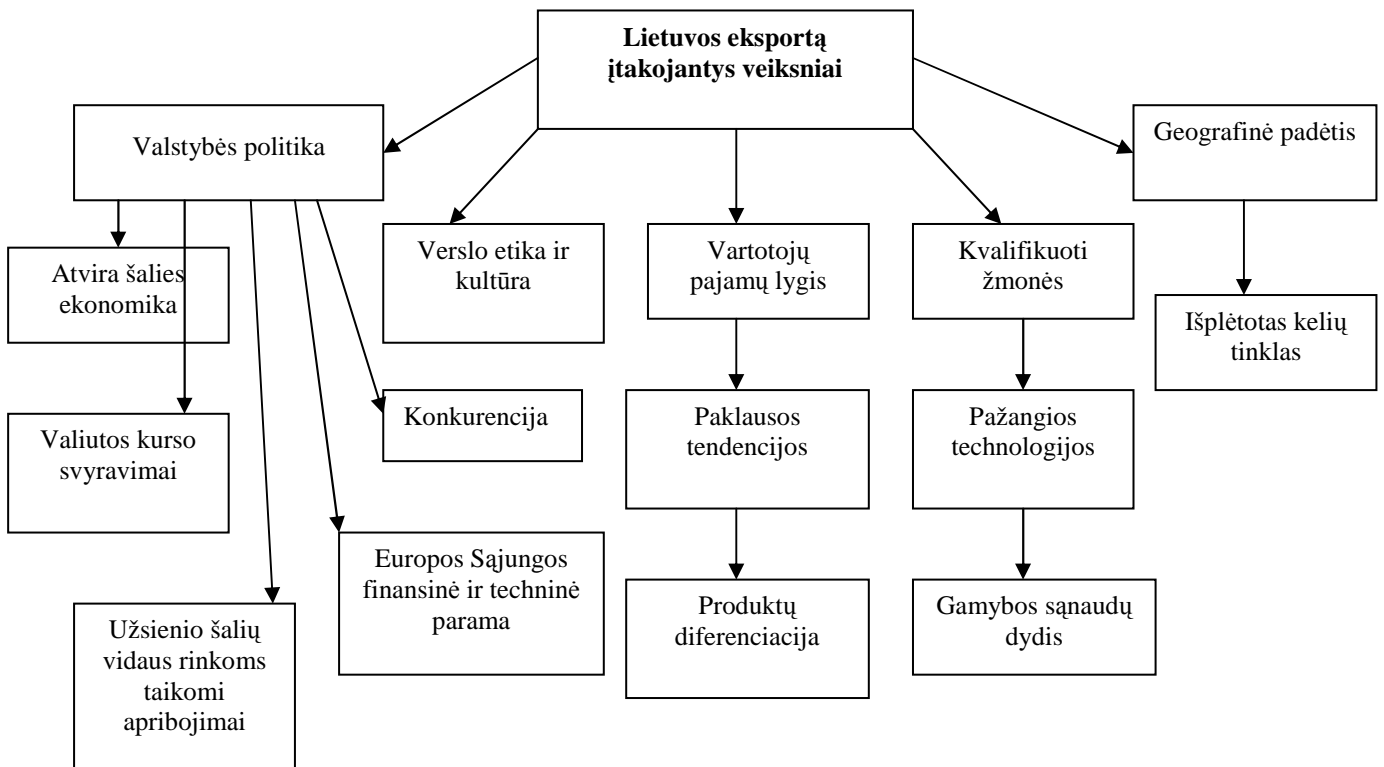
Ekonominės politikos sritis	Priemonės	
	Horizontaliosios	Sektorinės
Vidaus politikos	<ul style="list-style-type: none"> • Mokesčių politika • Darbos santykių reguliavimas • Žemės naudojimo ir jos įsigijimo reguliavimas • Patekimo į rinką reguliavimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidijos remiamoms ekonomikos šakoms ar įmonėms (žemės ūkiui, didelę pridėtinę vertę kuriančioms šakoms) • Ekonomikos branduolių skatinimas • Investicijos į tyrimus ir plėtrą
Užsienio politikos	<ul style="list-style-type: none"> • Muitų ir netarifinių kliūčių mažinimas derybose Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO) 	<ul style="list-style-type: none"> • Eksportuotojų mokymas • Metiniai apdovanojimai • Sąlygų kreditams gauti gerinimas

1 lentelės tęsinys kitame puslapyje

Ekonominės politikos sritis	Priemonės	
	Horizontaliosios	Sektorinės
Užsienio politikos	<ul style="list-style-type: none"> • Regioninių preferencinių prekybos susitarimų sudarymas • Valstybės institucijų ir atstovybių užsienyje darbuotojų kvalifikacijos kėlimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos apie užsienio rinkų reguliavimą kaupimas • Dalyvavimo parodose rėmimas •

Šaltinis: R. Vilpišauskas, 2004, p. 61

Žemiau pateiktame 3 paveiksle atvaizduoti Lietuvos eksportą įtakojantys veiksniai.

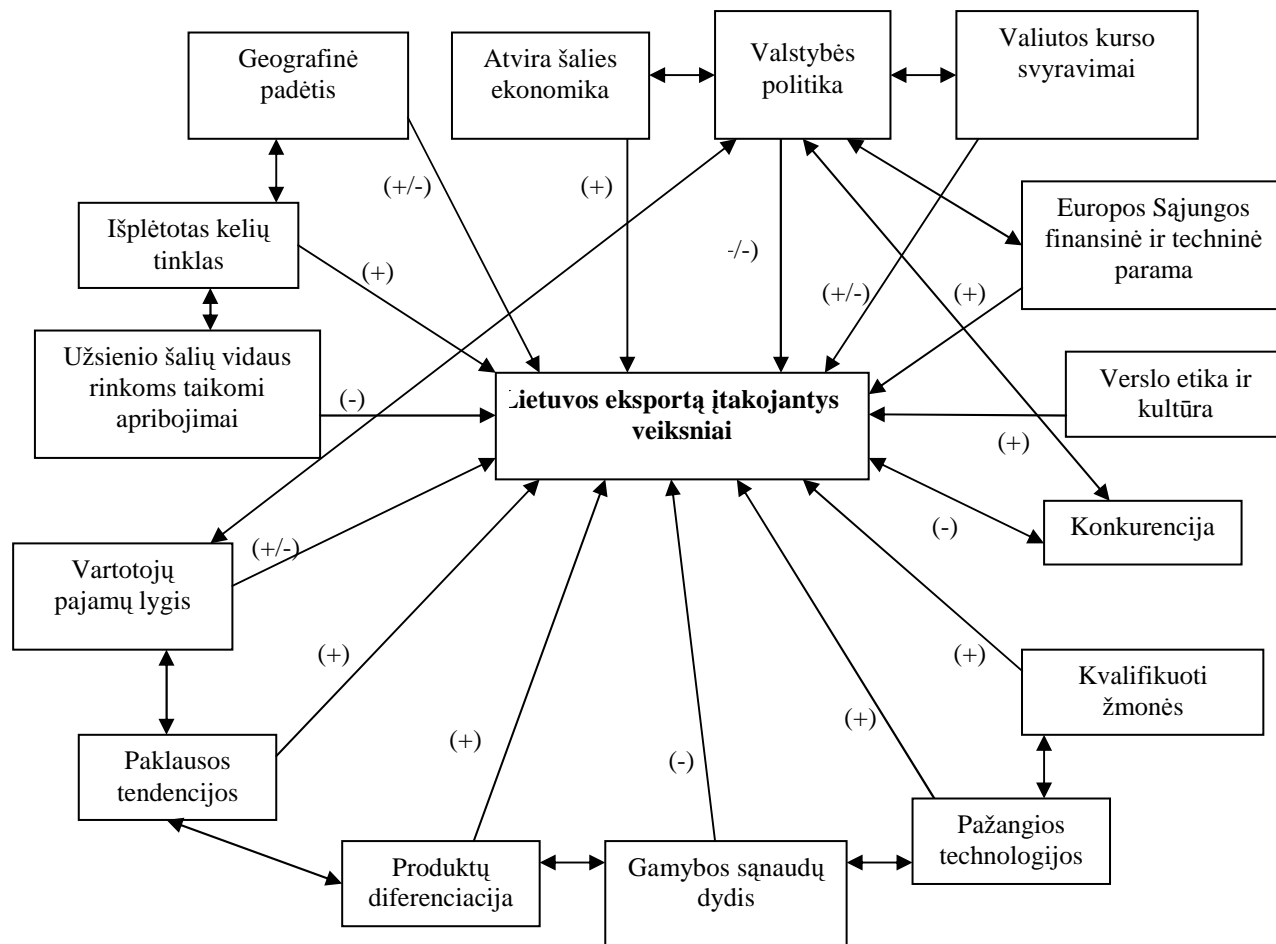

Šaltinis: sudaryta autorės

3 pav. Lietuvos eksportą įtakojantys veiksniai

Ramūno Vilpišausko teigimu, poveikio turinčios ekonominės politikos priemonės gali būti keturių rūšių:

- horizontaliosios (nukreiptos į daugelį šalies įmonių, neatsižvelgiant į jų veiklos pobūdį);
- sektorinės, arba vertikaliosios (nukreiptos į tam tikrą ūkio šaką ar įmones);
- vidaus politikos priemonės (nukreiptos į šalyje veikiančias įmones);
- užsienio politikos priemonės (nukreiptos į užsienio prekybą, pirmiausia importą ir eksportą).

Šaltinis: sudaryta autorės

4 pav. Lietuvos eksportą teigiamai ir neigiamai įtakojančių veiksnių sąrašas

Siekdama skatinti eksportą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Eksporto plėtros strategiją 2009–2013 metams (pateikta 1 priede 1 pav.) ir jos įgyvendinimo priemonių planą. Per 2009–2013 metus eksporto skatinimo srityje numatyta – sušvelninti ekonominio nuosmukio poveikį eksportuojančioms įmonėms, plėsti galimybes susirasti naujų prekybos partnerių, aktyviau skverbtis į naujas rinkas ir sukurti lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksportui palankią aplinką.

Strategijos tikslas – vykdyti veiksmingą ir kryptingą prekių ir paslaugų eksporto plėtros ir skatinimo politiką, didinti įmonių konkurencingumą ir nustatyti priemones, skatinančias diegti aukštasias ir vidutiniškai aukštas technologijas, teikti geros kokybės paslaugas, sudaryti sąlygas mažiausiomis sąnaudomis efektyviai prekiauti su užsienio partneriais ir siekti teigiamo užsienio prekybos balanso. 2015 metų vizija: Lietuva – Baltijos jūros regiono paslaugų centras.

2. SWOT ANALIZĖ

Jau daugiau nei dešimtmetį vyksta laipsniškas Lietuvos ekonominių ryšių perorientavimas iš Rytų į Vakarų, kuris labiausiai išryškėjo nuo 2004 m., kuomet Lietuvai tapus ES nare ypač sparčiai didėjo prekybos ir investicijų apimtis su ES šalimis.

Mažos valstybės, tokios kaip yra Lietuva, ekonomikos plėtros tempas yra tiesiogiai susijęs su jos atvirumu ir integracijos į tarptautines rinkas laipsniu. Europos Sąjungos bendroji rinka pagal sukuriamą BVP yra didžiausia rinka pasaulyje. Priklausymas didelei rinkai ne tik sudaro prielaidas ekonomikos augimui, bet ir kelia aukštesnius reikalavimus kiekvienai pramonės šakai, kiekvienos įmonės veiklai, jų konkurencingumui. Tarptautinis ūkio konkurencingumas negali būti pasiektas izoliuotai nuo išorinio pasaulio, todėl integracija į bendrąją rinką yra priemonė šiam tikslui pasiekti. Galima teigti, kad prekių ir paslaugų eksporto reikšmė globalizacijos akivaizdoje tampa vis aktualesnė socialinei ir ekonominei Lietuvos bei visos ES raidai. Siekiant kuo geriau įvertinti Lietuvos eksporto situacija šiuolaikinės globalizacijos sąlygomis reikėtų atlikti SWOT analizę. Šiuo metu pagrindinėmis Lietuvos *stiprybėmis*, skatinančiomis eksporto apimčių augimą yra:

- ✓ atvira ekonomika. Laisvas prekių ir paslaugų judėjimas. Narystė ES išplėtė prekių ir paslaugų realizavimo rinkas, sudarė pagrindą užsienio prekybos pagyvėjimui, prekių ir paslaugų gamybos atnaujinimui, užsienio investicijų augimui, suteikė galimybę siekti spartesnės technologinės pažangos bei jų technologijų inovacijų vystymo, taip pat mažinti technologinį ir ekonominį atsilikimą;
- ✓ gera geografinė padėtis tiek eksportuoti lietuviškos kilmės prekes, tiek plėsti paslaugų teikimą;
- ✓ Lietuvos ekonomika yra orientuota į eksportą (šiuo metu eksportas yra pagrindinis šalies ekonominio augimo variklis);
- ✓ išplėtotas automobilių ir jūros kelių tinklas;
- ✓ išplėtotą ryšių sistemą;
- ✓ pakankamas mokslo įstaigų bei rengiamų specialistų skaičius, yra sąlygos plėsti aukštos pridėtinės vertės paslaugų eksportą;
- ✓ daugelio ekonomikos sričių pakankamai kvalifikuota darbo jėga, siekianti naujos patirties ir naujų žinių;
- ✓ Europos Sąjungos bei įvairių ES paramos fondų teikiama parama įmonių konkurencingumui didinti;
- ✓ ekonomikos nuosmukio sąlygomis aktyvesni ir ankstyvesni valdžios veiksmai siekiant stabilizuoti ekonomiką. Parengtas Krizės įveikimo planas, kuriame numatomos kur kas platesnio užmojo fiskalinės politikos priemonės, neplanuojamas lito kurso režimo pakeitimas. Yra galimybė pasinaudoti laikinomis ES taikomomis priemonėmis krizei įveikti.

- ✓ Lietuvoje dirbančios užsienio ir mišraus kapitalo įmonės, perduodančios vakarietišką vadybos patirtį ir atveriančios Vakarų rinkas.

Galima išskirti šiuo *trūkumus*, slopinančius Lietuvos eksporto apimčių augimą:

- ✓ Nepakankamai išvystyta geležinkelių ir multimodalinio (transportavimo būdas, kada krovinyms vežamas panaudojant kelias transportavimo rūšis) transporto infrastruktūra;
- ✓ Žemas Lietuvos gamintojų darbo našumas, produktyvumas, kooperacijos stoka, klasterizacijos (tarpusavyje susijusių ir viena kitą palaikančių įmonių visuma) stoka;
- ✓ Nestabili Lietuvos teisinė aplinka;
- ✓ Informacijos ir mokymo apie ES bendrąją rinką stygius;
- ✓ Nepakankamas atstovavimo Lietuvos ekonominiams interesams užsienyje efektyvumas;
- ✓ Didelė emigracija – didelis darbo jėgos bei protų nutekėjimas į užsienio valstybes;

Galimybės:

- ✓ Naujos laikinos ekonomikos gaivinimo priemonės, taikomos ES ekonominio nuosmukio laikotarpiu;
- ✓ Didėjantis turinčių didelę perkamąją galią šalių (Kazachstanas, Užkaukazės, Arabų šalys, Izraelis, Balkanų šalys) aktyvumas pasaulio ekonomikoje ir susidomėjimas Europos šalių ekonominėmis galimybėmis.
- ✓ Mažesnės gamybos ir paslaugų teikimo sąnaudos, lyginant su Skandinavijos šalimis, leidžia išlaikyti konkurencinį pranašumą bei pritraukti papildomas užsienio šalių investicijas;
- ✓ Ekonomikos augimas besivystančiose šalyse, logistikos, transporto, statybų ir informacinių technologijų sektorių vystymasis Vidutinės Azijos, Užkaukazės, rytų šalyse, augantis bendradarbiavimas su Šiaurės Europos šalimis suteikia galimybę tapti Baltijos jūros regiono paslaugų centru.

Grėsmės:

- ✓ *Tarptautinio šalies supratimo, pripažinimo stoka;*
- ✓ Tarptautinės finansų krizės sukurtas recesinis ir defliacinis klimatas gali sumažinti lietuviškos kilmės prekių įvairovę;
- ✓ Augant darbo sąnaudoms, nykstant kitiems skirtumams tarp Lietuvos ir ES šalių senbuvų, augant produkcijos savikainai lietuviškos prekės gali tapti mažiau konkurencingos;
- ✓ Valstybės paramos ūkio subjektams prioritetų nebuvimas;
- ✓ Finansų perskirstymas neprioritetinių ekonominių sričių naudai.

3. LIETUVOS EKSPORTO ANALIZĖ

3.1. Lietuvos eksporto dinamika 2004-2010 m.

Nagrinėjant rodiklių dinamikos tendencijas darbe panaudojami Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbiami eksporto duomenys, kuriais remiantis palyginami įvairių metų eksporto augimo tempai, bei eksporto apimčių padidėjimo tempas.

2 lentelė. Eksporto ir BVP dinamikos analizės rezultatai 2004 – 2010 m.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Eksportas to meto kainomis, mln. Lt	25819,16	32767,25	38888,33	43192,38	55510,97	40732	54038,85
Eksportas praėjusių metų kainomis, mln. Lt	20544,45	27830,73	35326,04	42697,83	44450,14	47273,70	41318,54
Eksporto grandininė apimtis, mln. Lt	30398,83	32767,25	35326,04	38786,59	39916,41	33993,4	34482,94
BVP to meto kainomis, mln. Lt	62997,37	72401,94	83227,15	99229,29	112083,69	91913,99	95074,26
BVP praėjusių metų kainomis, mln. Lt	61450,01	67905,48	78055,63	91380,47	102119,21	95452,12	93237,73
BVP grandininė apimtis, mln. litų	67168,84	72401,94	78055,63	85702,33	88198,29	75110,96	76192,70
Indeksas, palyginti su ankstesniu laikotarpiu, %	107,369	107,791	107,809	109,796	102,912	85,161	101,44
Indeksas, palyginti su 2005 metais, %	92,772	100	107,809	118,37	121,818	103,742	105,236

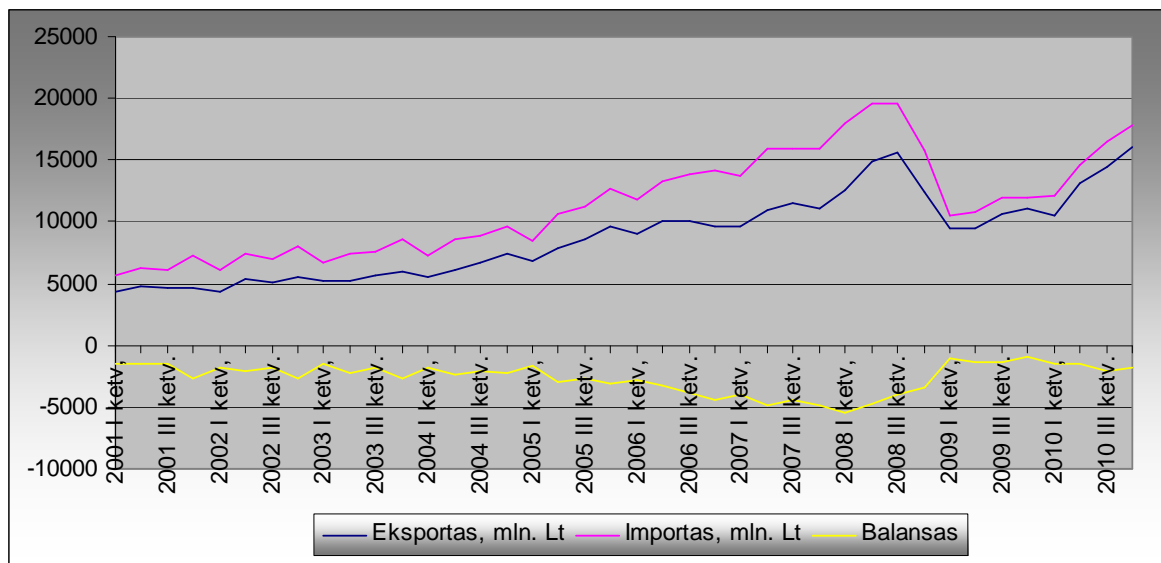
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Remiantis LR Statistikos departamento skelbiamais duomenimis apie BVP augimo tendencijas ir palyginimus su įvairiais laikotarpiais, buvo apskaičiuotos Lietuvos eksporto apimtys grandinine išraiška ir palyginta su 2005 m. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvai 2004 m. tapus ES nare pasikeitė dauguma statistikos departamento naudojamų klasifikatorių, taip pat siekiant išvengti duomenų iškraipymo, šiai analizei atlikti buvo naudojami baziniai 2005 m. Analizuojant Lietuvos eksporto dinamiką, pastebima augimo tendencija ir tik 2008 m. buvo pastebėtas eksporto augimo tempų sumažėjimas dėl 2007 m. pabaigoje – 2008 m. pradžioje visą pasaulį apėmusi ekonominė krizė. Per visą nagrinėjamą laikotarpį, galima teigti, kad Lietuvos eksporto apimtys padidėjo 28219,69 mln. Lt.

Remiantis LR Statistikos departamento skelbiamais duomenimis ir atlikus eksporto apimčių skaičiavimus, kurie yra pateikti 2 lentelėje, galima daryti išvadą, kad per nagrinėjamą 2005-2010 m. laikotarpį eksportas išaugo 64,92 proc. Ne veltui buvo sakoma, kad būtent užsienio prekybos augimo tempai padės Lietuvos ekonomikai išbristi iš ekonominės krizės. Kiekvienų metų eksporto prieaugio svyravimams įtakos turėjo ekonominė situacija šalyje net ir susiklosčius sunkiai ekonominei situacijai pasaulio rinkose, eksporto apimtys per analizuojamą laikotarpį Lietuvoje didėjo pakankamai sparčiai,

t. y. vidutiniškai ~ 11 proc. per metus.

Tačiau vertinant eksporto apimtis eliminavus infliacijos įtaką, matyti, kad eksporto augimo tempai nėra tokie spartūs, kaip deklaruoja mūsų Vyriausybė. Dauguma verslininkų ir politikų teigia, kad eksportas yra pagrindinis šalies ūkio variklis, tačiau palyginus 2010 m. eksporto rezultatus su 2005 m., matyti, kad realus eksporto padidėjimas yra tik 5,24 proc., tuo tarpu viešai skleidžiama informacija byloja mums apie stulbinantį beveik 65 proc. eksporto apimčių didėjimą, t. y. lietuviškų prekių paklausa užsienio rinkose didėjo nežymiai, didėjo tik eksportuojamų prekių kaina.

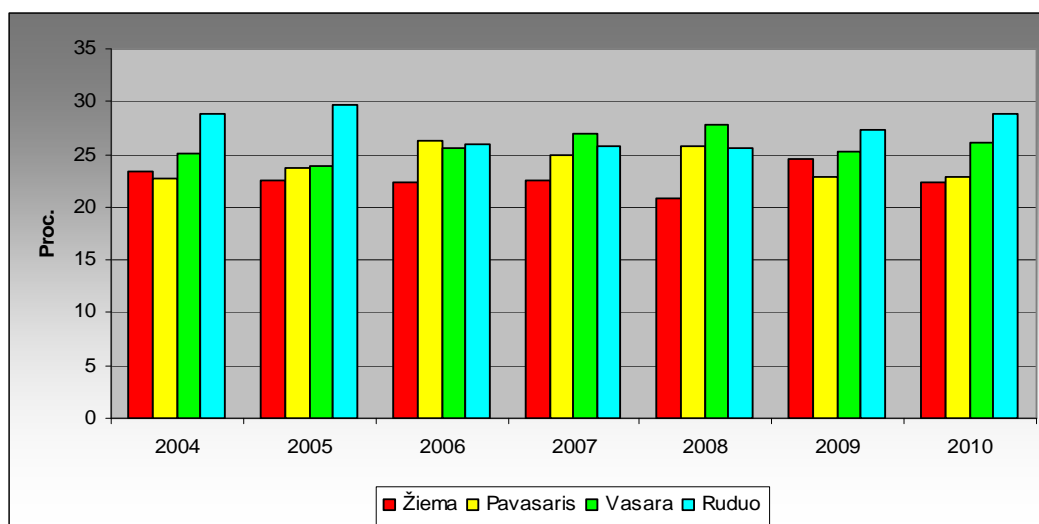

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

5 pav. Lietuvos eksporto, importo bei užsienio prekybos balanso pokyčiai 2001-2010 m., tūkst. Lt

Pažymėtinas ir tas faktas, kad per 2004-2010 m. laikotarpį užsienio prekybos balansas visą laiką buvo neigiamas, o tai reiškia, kad visą nagrinėjamą laikotarpį importo apimtys viršijo eksporto apimtis. Toks rezultatas parodo tai, kad kapitalas išteka iš šalies. Pinigams išplaukiant iš valstybės gyventojai, kompanijos ir valstybė yra priversta skolintis tam, kad galėtų tęsti vartojimą. Toks pinigų nutekėjimas negali tęstis amžinai, nes skolas kažkada reikės gražinti. Nuo 2004 m. deficitas nuolat augo, tačiau 2009 m., dėl visą pasaulį užvaldžiusios ekonominės krizės, smarkiai smuko vartojimas, o stipriai sumažėjus importo apimtims, užsienio prekybos deficitas pasiekė rekordiškai mažą lygį ir tesudarė 4579 mln. Lt, tačiau siekiant, kad pinigai liktų šalies viduje, o ne išplauktų už jos ribų, reikėtų skatinti lietuviškos kilmės prekių eksporto apimtis.

Siekiant kuo išsamiau išanalizuoti eksporto duomenis ir pateikti atitinkamas išvadas, galima įvertinti kaip sezoniškumas įtakoja Lietuvos eksporto apimtis, paskirstytas per 2004-2010 m. laikotarpį mėnesiais.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

6 pav. Eksporto sezoniškumo banga 2004-2010 m. (proc.)

Analizuojant 6 paveiksle pateiktus duomenis, galima teigti, kad Lietuvoje sezoniškumas neturi didelės įtakos eksporto apimtims. Eksporto apimtys metų laikų atžvilgiu praktiškai kiekvienais metais pasiskirsto tolygiai. Galima išskirti tik 2005 metus, kada rudens eksporto apyvarta pasiekė 30 proc. metinės eksporto apyvartos, o kitų metų laikų eksporto apyvarta siekė 23-24 proc.

Lietuvos užsienio prekybos pradžia galima laikyti prekybos liberalizavimą, kuris prasidėjo 1993 m., priėmus naują muitų tarifų įstatymą ir panaikinus kiekybinius eksporto apribojimus. Ribotam laikui buvo palikti eksporto muitai tik kai kuriems vietiniams žaliavų produktams. Importui buvo nustatyti beveik vienodi ir santykinai nedideli muitai. Kartu pamažu buvo šalinami mokėjimų apribojimai. Daugelio netarifinių prekybos barjerų pašalinimas ir santykinai nedideli importo muitai prisidėjo prie spartaus užsienio prekybos apimtys didėjimo.

Vis intensyviau augančius Lietuvos užsienio prekybos rodiklius sustabdė 1998 m. rugpjūčio mėn. įvykusi Rusijos krizė bei rublio devalvacija. Eksportuotojų produkcija tuo metu buvo orientuota į Rytų rinkas, todėl dėl šios priežasties Lietuvos eksportas pradėjo sparčiai mažėti. Lietuvos įmonės susidūrė su sunkumais parduodamos savo gaminius NVS šalyse, buvo sustabdyti atsiskaitymai. Sutrikus išipareigojimų vykdymui nemažai Lietuvos eksportuotojų bei importuotojų atsidūrė sudėtingoje situacijoje, kuri ne tik pablogino bendrus Lietuvos užsienio prekybos rodiklius, bet ir sąlygojo gausų įmonių bankrotą, padidėjusį nedarbą šalyje.

2000 m. pradžioje, naujos Vyriausybės pastangų dėka buvo atkurtas Lietuvos tarptautinis pripažinimas ir prasidėjo greitas ekonomikos augimas, kuris sąlygojo mažėjančias palūkanų normas, verslo aktyvumo didinimą, įmonių finansinės būklės gerėjimą. Lietuvos banko duomenimis 2000 m. realusis bendrasis vidaus produktas (BVP) padidėjo 3,3 procento. Vienas iš pagrindinių BVP didėjimą skatinančių veiksnių tuo laikotarpiu buvo prekių eksportas, pirmiausia – į Rusijos finansų krizės metu

atrastas Vakarų rinkas.

Lietuva, 2004 m. prisijungus prie Europos Sąjungos, perėmė ES bendrosios prekybos politikos reikalavimus ir priemones, t. y. visus ES sutartinius santykius su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, nutraukė anksčiau sudarytas laisvosios prekybos sutartis. Lietuvoje, kaip ir visose ES šalyse narėse, buvo pradėti taikyti bendri muitų tarifai, antidempingo, kompensacinės, protekcinės priemonės, kvotos, kas įtakojo Lietuvos pagrindinių prekybos partnerių trijų grupių išryškėjimą, t. y. Europos Sąjungos šalis, Nepriklausomų Valstybių Sandrauga ir Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija, Šveicarija.

Atsigaunanti Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių rinka ir laipsniškas paslaugų teikimo ES liberalizavimas eksportuojančioms bendrovėms teikė naujų galimybių, todėl žymiausi Lietuvos analitikai ir toliau prognozavo augimo tendencija artimiausiais metais, tačiau Lietuvos ūkiui eksporto plėtrą vis labiau ribojo nebe paklausos, bet pasiūlos veiksnys – kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, pasenusios įmonių technologijos, lėtas inovacijų diegimas, neišvystyti prekių ženklai. Tuo metu realią grėsmę Lietuvos šalies įmonių konkurencingumui užsienio rinkose kūrė augančios gamybos Lietuvoje sąnaudos, t. y. brangstanti energija, darbo jėga, ir Azijos gamintojų ekspansija į Europą (ypač plataus vartojimo prekių srityje).

2008 m. Lietuvos ekonomika jau antrą sykį grimzdo į nuosmukį. To priežastis – susidariusi dviguba neigiamų veiksnių įtaka, t. y. prasta išorės rinkų padėtis ir silpstanti vidaus paklausa. 2008 m. ekonomikos plėtos lėtėjimo priežastys skyrėsi nuo veiksnių, sukėlusių ūkio recesiją prieš dešimtmetį. Šįkart Lietuvos ekonomikos lėtėjimą pirmiausiai ir labiausiai įtakojo ne išorės smūgiai, o vidaus paklausos nusilpimas. Dėl vidinių veiksnių, tokių kaip nekilnojamojo turto ir statybos sektorių lėtėjimas (kas pamažu persidavė ir statybinių medžiagų gamybos, vidaus prekybos sektoriams), žymyn riedėti pradėjusią Lietuvos ekonomiką spustelėjo dar ir nepalankios išorinės aplinkybės - 2008 m. rugpjūtį, krizė sukrėtė jau nebe atskirą valstybę, o visą globalizacijos procesų suvienytą pasaulio finansų rinką. Neramumai pasaulio finansų rinkose atnešė Lietuvai didžiausios žalos ir tebeneša netiesiogiai. Smarkus ekonomikos lėtėjimas neaplenkė ir svarbiausių Lietuvos eksporto rinkų - euro zonos, Baltijos ir NVS valstybių.

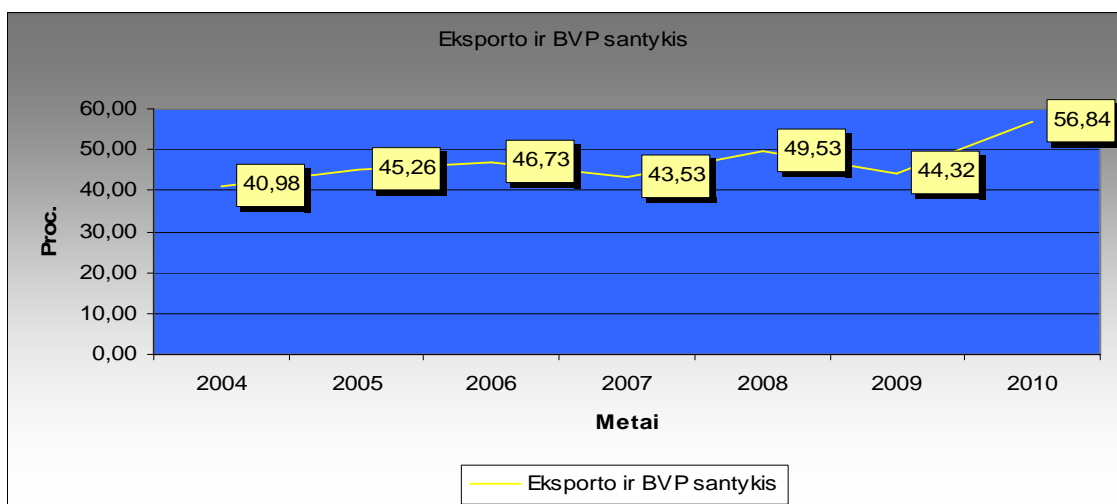
Drastiškai smunkant vidaus paklausai (žr. 1 priedo 5 lentelę), eksportas tapo „naujo rytojaus“ viltimi ir pagrindiniu Lietuvos ūkio atsigavimo šaltiniu atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos rinka yra per maža ir jos gaminamų prekių asortimentas per menkas, jog ūkis savaime „užsivestų“ naujam startui. Eksporto kritimas pirmąjį 2009 m. pusmetį buvo išpūdingas - pardavimas užsienyje buvo 31,0 proc., o pašalinus kainų ir sezono įtaką – 15,2 proc. mažesnis nei tuo pačiu 2008 m. laikotarpiu. Šalies eksporto galimybes mažino daugybė veiksnių, tokių kaip susitraukusi užsienio rinkų paklausa, kai kurių svarbių eksporto partnerių – Rusijos, Baltarusijos, Lenkijos – valiutų nuvertėjimas ir aukštas infliacijos lygis Lietuvoje. Taigi nors bendras Lietuvos eksporto nuosmukis yra ženklus, galima konstatuoti, jog

didžiąja dalimi jį nulėmė būtent užsienio partnerių paklausos susitraukimas.

Nepaisant tokių sunkumų kaip užsienio paklausos griūtis, lito brangimas eksporto partnerių valiutų atžvilgiu ar politinės kliūtys, Lietuvos eksportuotojai pademonstravo išties didelį lankstumą neprarasdami konkurencinių pozicijų su svarbiais eksporto partneriais operatyviai persiorientavo į dar nepažįstamas rinkas. Jau tuo metu Lietuvos valdžios atstovai pripažino eksporto skatinimo svarbą, todėl paskyrė atskirą Ekonomikos skatinimo plano dalį eksporto ir investicijų skatinimui. 2009 m. liepą priimtas Valstybės specialiųjų garantijų dėl eksporto kredito draudimo įstatymas, galiosiantis iki 2012 m. gruodžio 31 d.

Teigiamą eksporto įtaką 2010 m. ūkio atsitiesimui visuotinai pripažino ir verslininkai, ir ekonomistai. Eksporto pagyvėjimą 2010 m. skatino padidėjusi išorės paklausa, Lietuvos verslininkų gebėjimas neapleisti senų rinkų bei rasti naujus eksporto partnerius. Eksporto rezultatų augimui įtakos turėjo ir 2010 m. padidėjusios pasaulinės žaliavų kainos. 2010 m. Lietuvos eksporto plėtra vyko įvairiomis kryptimis, bet ypač sparčiai kilo eksportas į NVS valstybes.

Vienas iš pagrindinių rodiklių, parodančių tikrą šalies eksporto situacija yra šalies ekonomikos atvirumo laipsnis. Lietuvos atvirumo arba kitaip tariant priklausomybės nuo kitų šalių laipsnį parodo eksporto ir BVP santykis. Pastovus eksporto apimčių didėjimo skatinimas yra veiksmingas būdas užtikrinti stabilų ir pastovų šalies ekonomikos augimą, kartu skatinant ir BVP augimą. Pažymėtina, kad užsienio prekybos dalies BVP rodiklio dydį lemia ne tik Lietuvos ūkio subjektų prekių, paslaugų ir veiklos patrauklumas užsienio rinkose, bet ir šalies bei jos rinkos dydis. Kuo vidaus rinka yra mažesnė, tuo labiau tai skatina stiprinti ryšius su užsienio partneriais, ieškoti vartojimo rinkų už šalies ribų ir rinkai būti kuo atviresnei tarptautinei prekybai.

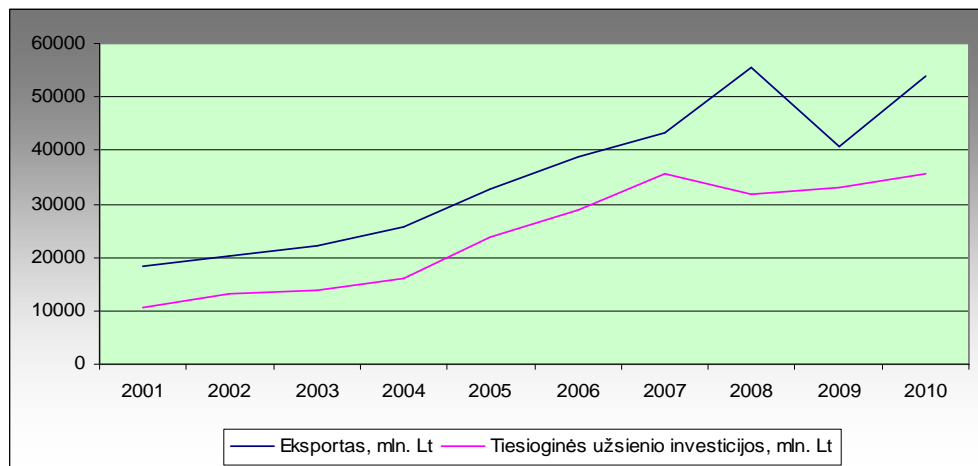
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

7 pav. Eksporto ir BVP santykis 2001-2010 m. (proc.)

7 paveikslas atspindi ne kartą išsakytas Lietuvos verslininkų mintis apie tai, kad eksportas yra

pagrindinė šalies varomojo jėga vedanti iš užsitęsusios ekonomikos stagnacijos, tas faktas, kad eksporto apyvarta 2010 m. sudarė didžiausią dalį BVP nuo 2004 m. ir siekė 56,84 proc., tik dar kartą tai liudija.

Šiuolaikiniame pasaulyje, kuriame vyrauja rinkos ekonominiai santykiai tiesioginės užsienio investicijos (TUI) vertinamos kaip vienas iš labiausiai ūkio plėtrą įtakojantis veiksnys, taip pat buvo ir yra laikomos svarbia produktyvumą, o kartu ir ekonominį augimą skatinančia sąlyga. Patirtis rodo, kad užsienio kapitalo investicijos į šalies įmones lydi naujų technologijų diegimą ir gaminių, turinčių aukštą pridėtinę vertę, asortimento atnaujinimą, kokybės gerinimą ir naujų partnerių atsiradimą naujose užsienio rinkose. Atsižvelgiant į tai, kad užsienio kapitalo įmonės labiau nei vietinės suinteresuotos eksportu, galima teigti, TUI turi teigiamos įtakos rinkų plėtrai. Tarptautinės įmonės ir korporacijos yra išplėtojusios rinkas užsienyje, turi gerą verslo kontaktų tinklą daugelyje šalių, kas tiesiogiai įtakoja eksporto didėjimą. Naujų užsienio investuotojų atsiradimas šalyje kartu su užsienio kapitalu taip pat perduoda ir kitą neįkainojamą turtą - verslo ryšius su tarptautinėmis finansų institucijomis, kas padeda mūsų šalies eksportuotojams plėstis naujose užsienio rinkose.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

8 pav. Eksportas ir tiesioginės užsienio investicijos 2001-2010 m. (mln. Lt.)

Tiesioginių užsienio investicijų dėka susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp investuotojų ir šalies, į kurią plaukia TUI. Analizuojant 8 paveiksle pateiktus eksporto ir TUI duomenis, matyti, kad augant TUI apimtims, auga ir eksporto apimtys, tad galima teigti, kad TUI kartu su eksportu yra ekonominio augimo variklis. Investicijas priimančiai šaliai TUI suteikia kapitalo įplaukas, kurių pagalba galima padidinti eksporto apimtį, o didėjant eksporto apimtims mažėja užsienio prekybos balanso deficitai, kas teigiamai veikia šalies ekonomiką.

3.2. Eksporto struktūros analizė pagal šalis ir šalių grupes

Pastarųjų metų integracijos procesai, vykę mūsų šalies viduje ir su jais susiję pokyčiai nulėmė eksporto struktūros kitimą tiek geografiniu, tiek prekiniu požiūriu. Ypač tai pastebima analizuojant eksporto srautus iš šalies. Lietuva prekiauja su daugeliu pasaulio šalių, tačiau intensyviausi prekybiniai ryšiai palaikomi su gretimomis geografiniu atžvilgiu šalimis. Jeigu analizuotumėme, ilgesnį eksporto apimčių kitimo laikotarpį, pvz. nuo 1991 m., matytume ryškesnį eksporto apimčių kitimą, tačiau atsižvelgiant į tai, kad nuo 2004-2005 m. pasikeitė dauguma Statistikos departamento teikiamų duomenų klasifikatorių ir siekiant išlaikyti nagrinėjamų duomenų teisingumą, eksporto struktūros analizė buvo atlikta naudojant vienodą klasifikatorių tiek pagal eksporto partnerių, tiek pagal eksporto struktūros klasifikatorius, kurie yra skelbiami nuo 2004 m.

3.2.1. Lietuvos ir ES, NVS, ELPA šalių grupių eksporto analizė

Europos Sąjunga (ES) – dvidešimt septynių valstybių (žr. 1 priedo 3 lentelę) ekonominė bei politinė bendrija. Jos pirmtakė yra 1957 m. Romos sutartimi šešių Europos valstybių sukurta Europos Ekonominė Bendrija (EEB). 13-oje ES šalių galioja bendra valiuta – euras.

Nepriklausomų valstybių sandrauga (NVS) – valstybių sąjunga, 10 buvusių Tarybų Sąjungos respublikų (išskyrus Baltijos šalis, pasirinkusias euroatlantinės integracijos kelią, bei Gruziją, oficialiai pasitraukusią 2009 metų rugpjūčio 18 d.) ir 1 asocijuota narė (Turkmėnistanas). Turkmėnistanas 2005 m. nutraukė narystę NVS ir liko tik asocijuotu nariu. 2008 m. rugpjūčio 12 d. Gruzija paskelbė išstojanti iš NVS.

Europos Laisvos Prekybos Asociacija (ELPA) buvo sukurta 1960 m. gegužės 3 dieną kaip alternatyva Europos valstybėms, kurioms buvo neleidžiama ar kurios nenorėjo stoti į Europos Ekonominę Bendriją (dabar – ES). ELPA konvencija buvo pasirašyta septynių valstybių 1960 m. sausio 4 d. Stokholme. Šiuo metu ELPA narėmis išliko tik Islandija, Norvegija, Šveicarija ir Lichtenšteinas. Stokholmo Konvencija buvo pakeista Vaduco Konvencija. Ši konvencija liberalizuoja prekybą tarp šalių, esančių ELPA narėmis.

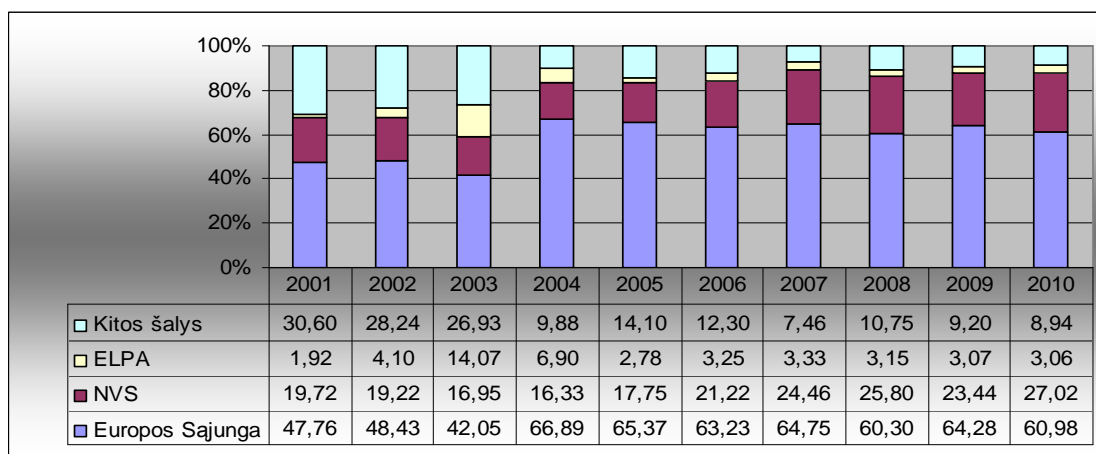
Analizuojant 1 priede pateiktą 4 lentelę prekybos kryptių požiūriu, galima daryti išvadą, kad ES šalys buvo ir yra svarbiausios Lietuvos eksporto prekybos partnerės, o 2010 m. eksportas į ES valstybes sudarė 32952,3 mln. Lt, t. y. 60,98 proc. visų eksporto apimčių. Lietuvai įstojus į ES eksportas į ES rinkas stipriai išaugo - augant bendroms eksporto apimtims augo ir eksportas į ES šalis. Didelė dalis eksportuojamų prekių į ES rodo, kad Lietuvos įmonės gali konkuruoti didelėje ES rinkoje, nepaisant 2008 m. prasidėjusios ir visą pasaulį, o kartu ir Lietuvą apėmusios ekonominės krizės.

Lietuvai tapus pilnaverte ES nare, ypač sparčiai ėmė augti prekių išvežimas rytų kryptimi ir palyginus 2004 m. ir 2010 m. eksportą, galima teigti, kad Lietuvai įstojus į ES eksporto dalis į NVS

šalis bendrame kontekste padidėjo nuo 4216,7 mln. Lt iki 14599,9 mln. Lt, t. y. daugiau nei 4 kartus ir 2010 m. eksporto apimtys į NVS rinkas sudarė 27,02 proc. viso Lietuvos eksporto. Šiam eksporto apimčių didėjimui įtakos turėjo nuo 2004 gegužės 1 d., Lietuvai tapus pilnaverte ES valstybe, pradėtos taikyti ES rinkos reguliavimo priemonės – eksporto subsidijos (grąžinamos išmokos) už produkciją, išvežamą už ES ribų į vadinamąsias trečiąsias šalis. Lietuvoje pagamintiems produktams taikomos tokio paties dydžio eksporto subsidijos, kaip ir kitose ES šalyse narėse. Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis 2005 m. tokių subsidijų dydis siekė 151,14 mln. Lt, 2006 m. – 216,27 mln. Lt, 2007 m. – 98,61 mln. Lt, 2008 m. – 28,53 mln. Lt, 2009 m. – 40,08 mln. Lt, o 2010 m. – 21,5 mln. Lt.

Eksportas į ELPA šalių sąjungą 2010 m. sudarė 3,06 proc. ir palyginti su 2004 m., kuomet per nagrinėjamą laikotarpį eksporto apimtys į ELPA šalių grupę buvo didžiausios, sumažėjo dvigubai, t. y. nuo 3114,9 mln. Lt iki 1653,3 mln. Lt. Tam įtakos turėjo Lietuvos įstojimas į ES, kas sąlygojo lietuviškoms prekėms ES rinkų padidėjimą.

Eksportas į kitas šalis 2010 m. sudarė 8,94 proc. viso šalies eksporto. Nuo 2004 m. eksporto apimtys į kitas pasaulio valstybes pradėjo stipriai mažėti ir 2007 m. – 7,46 proc. eksporto, ką tiesiogiai įtakojo eksporto apimčių didėjimas į ES ir NVS šalis.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

9 pav. Lietuvos eksportas pagal šalių grupes 2001-2010 m. (mln. Lt.)

Prekių eksporto į trečiąsias valstybes ir prekių išvežimo į ES valstybes nares plėtros ir skatinimo esmė – išlaikyti esamus prekių eksporto į trečiąsias valstybes, taip pat ir prekių išvežimo į ES augimo tempus.

3.2.2. Lietuvos prekyba su Rusija

Nuo Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą 2004 m., Lietuvos valdžios dėmesys buvo daugiausia nukreiptas į prekybinių santykių palaikymą su Vakarų šalimis. Tačiau tuo metu būtent su NVS šalimi – Rusija buvo didžiausios eksporto prekybos apimtys.

Šiuo metu ES ir Rusijos santykių ir bendradarbiavimo teisinis pagrindas yra 1994 m. pasirašytas ir 1997 m. įsigaliojęs Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimas.

Atsižvelgiant į tai, jog per dešimtmetį ES ir Rusijos santykiai evoliucionavo (padaugėjo bendradarbiavimo sričių, įvyko ES plėtra, sukurtas bendradarbiavimas įvairiose bendrose ES – Rusijos erdvėse ir kt.), ES ir Rusija sutarė rengti naują, teisiškai saistantį, ilgalaikį, visapusi susitarimą, užtikrinantį tolesnę ES – Rusijos santykių plėtrą.

Analizuojant 10 paveikslo duomenis, galima teigti, kad per nagrinėjamą laikotarpį eksporto augimo tempai į Rusiją buvo sparčiai augantys ir tik 2009 m. eksporto apimčių augimą neigiamai paveikė visą pasaulį apėmusi ekonominė krizė. Per 2004 - 2010 m. laikotarpį į Rusiją buvo eksportuota prekių už 40015,69 mln. Lt, kas sudarė 13,75 proc. bendrų Lietuvos eksporto apimčių per 2004 – 2010 m. Lyginant 2004 m. su 2010 m. nustatyta, kad eksportas į Rusiją išaugo 6063,9 mln. Lt. Tokį augimą lėmė ir atsigavusi Rusijos ekonomika, ir Lietuvos verslo gebėjimas prisitaikyti prie darbo naujoje ekonominėje situacijoje.

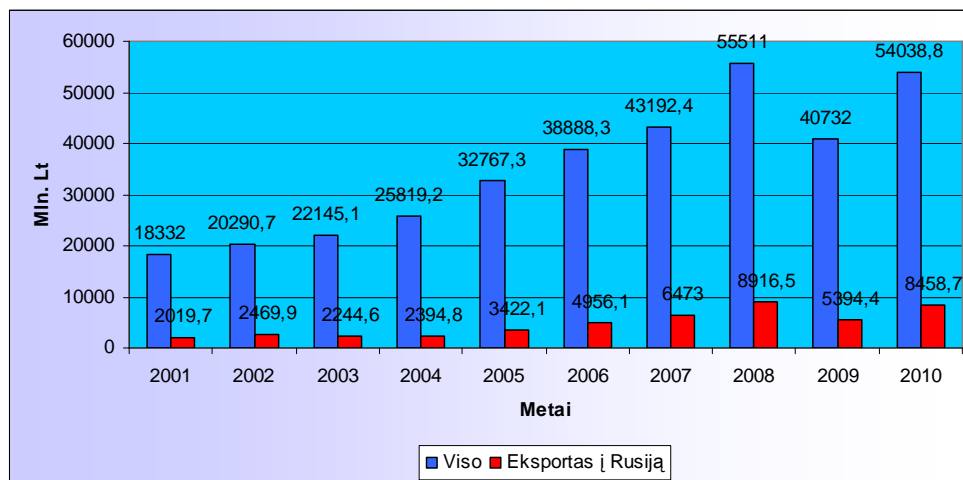
Akivaizdu, kad Lietuvos verslininkai sugebėjo pasinaudoti senais, kai kuriais atvejais dar nuo sovietmečio likusiais, verslo ryšiais, tačiau labai didelę teigiamą įtaką Lietuvos eksporto į Rusiją plėtrai turėjo ir pakankamai veržlus pačios Rusijos atsigavimas po 1998 m. krizės, stabilus ekonomikos augimas, didėjanti gyventojų perkamoji galia.

2012 m. Rusijai prisijungus prie PPO tikimasi, jog prekybos apribojimų pašalinimas paskatins glaudesnius ir įvairesnius prekybos ryšius tarp Rusijos ir kitų šalių. Įstodama į PPO, Rusija įsipareigoja laikytis tarptautinių prekybos taisyklių, nediskriminuoti atskiros šalies prekių ir paslaugų, atverti tam tikras ekonomikos sritis užsienio investicijoms.

Sąlygos prekybai ženkliai pagerės daugelyje sričių. Lietuvos maisto prekių eksportuotojams ypač svarbu, kad Rusija nuo įstojimo į PPO dienos privalės atsisakyti neproporcingai importą ribojančių sanitarinių ir fitosanitarinių priemonių taikymo. Stodama į PPO, Rusija įsipareigojo naudoti tik tarptautinius reikalavimus atitinkančias sanitarines ir fitosanitarines normas. Bet kokie nukrypimai turės būti mokliškai pagrįsti. Prisiimtų įsipareigojimų Rusija negalės vienašališkai pakeisti, todėl prekybos sąlygos su šia šalimi stabilizuosis, be to, atsiras teisinis instrumentas tarpusavio prekybos ginčų sprendimui.

Rusijos narystė PPO pagerins eksporto sąlygas ir į Baltarusiją bei Kazachstaną – Rusijos muitų sąjungos partneres, kurios turės taikyti daugelį Rusijos stojimo į PPO įsipareigojimų.

Lietuvai labai svarbus Rusijos šiaurės vakarų regionas, turintis išėjimą į Šiaurės ir Centrinę Europą, bei Sankt Peterburgo miestas su 5 mln. gyventojų rinka. Leningrado, Pskovo, Murmansko, Kaliningrado sritys ir Karelijos Respublika turi sienas su Europos Sąjunga. Regione pakankamai gerai išvystyta transporto infrastruktūra, jungtys su Lietuva, vertinami lietuviški maisto produktai, taip pat gerą vardą turi ir kitos lietuviškos prekės.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

10 pav. Eksporto apimtis į Rusiją 2001-2010 m. (mln. Lt)

Nagrinėjant priede 1 priede 13 lentelėje pateiktus duomenis, galima daryti išvada, kad per 2004 – 2010 m. laikotarpį didžiausią dalį bendros 40015,69 mln. Lt eksporto apyvartos sudarė antžeminio transporto priemonės, jų dalys ir reikmenys, kurių bendras eksportas sudarė daugiau nei 5141,4 mln. Lt, t.y. 12,85 proc. viso eksporto į Rusiją per 2004-2010 m. laikotarpį. Taip pat nemažą dalį prekybos su Rusija sudarė sudaro katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai bei jų dalys. Per 2004-2010 m. laikotarpį jų eksportas į Rusiją sudarė 11,66 proc. viso eksporto į minėtą šalį.

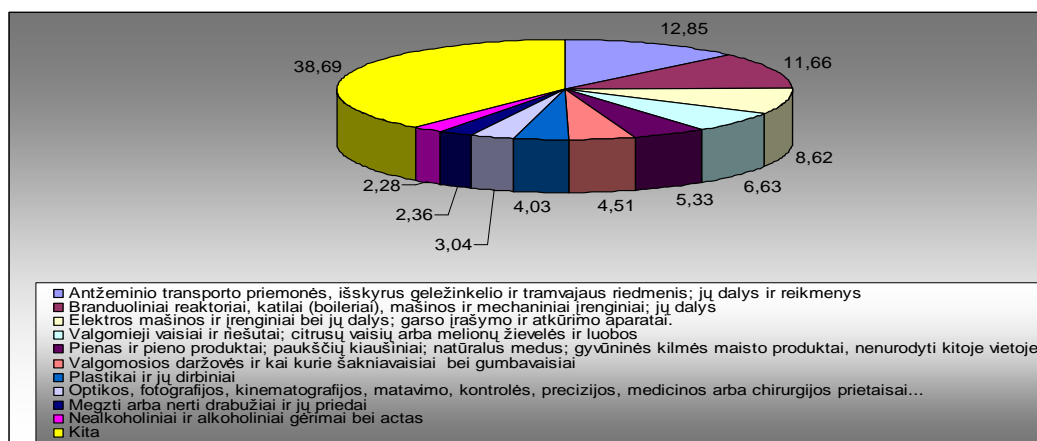
Nuo 2006 m. pastebimas spartus valgomųjų vaisių ir riešutų, citrusų vaisių arba melionų žievelių ir luobos eksporto apimčių spartus didėjimas per 2004-2010 m. laikotarpį prekyba minėtos prekių grupės prekėmis išaugo nuo 10,98 mln. Lt 2004 m. iki 686,48 mln. Lt 2010 m. Būtina pažymėti, kad tokį stambų riešutų bei vaisių eksportą lėmė Lenkijos eksporto forminimas per Lietuvą, apeinant Rusijos fitosanitarinius draudimus eksportui iš Lenkijos.

Lietuvos įstojimas į ES pakeitė dvišalės prekybos su Rusija sąlygas, bet kartu ir suaktyvino prekybą su šia šalimi. Pastebimai didėja maisto prekių dalis eksporte į Rusiją, iš dalies - eksporto subsidijavimo dėka. Kalbant apie pieną ir pieno produktus, paukščių kiaušinius, natūralų medų, gyvūninės kilmės maisto produktus galima teigti, kad per 2004-2010 m. laikotarpį pienas ir pieno produktų, paukščių kiaušinių, natūralaus medaus, gyvūninės kilmės maisto produktų eksportas į Rusiją išaugo beveik 3,5 karto, t.y. nuo 149,45 mln. Lt iki 454,88 mln. Lt. Rusijoje ypatingai gerai vertinami yra lietuviški pieno produktai, tad tikėtina, kad artimiausiu metu šios prekių grupės eksportas į minėtą šalį didės arba bent jau išliks panašiam lygyje.

Valgomosios daržovės ir kai kurių šakniavaisių bei gumbavaisių eksportas į Rusiją per 2004-2010 m. laikotarpį išaugo nuo 5,46 mln. Lt iki 545,41 mln. Lt ir 2010 m. sudarė 6,45 proc. eksporto į Rusiją, tuo tarpu kai 2004 m. siekė tik 0,23 proc. metinės eksporto apyvartos į Rusiją.

Analizuojant turimus duomenis, galima teigti, kad šiai dienai perspektyviausi sektoriai

lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksportui į Rusiją yra transportas ir logistika, maisto produktai, baldų pramonė, turizmas.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

11 pav. 2004-2010 m. eksporto į Rusiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)

Kalbant apie Rusiją, kai apie svarbią prekybos partnerę, tai pat norėčiau bendradarbiavimo santykiuose pažymėti tai, kad Lietuva vis giliau grimzta į priklausomybę nuo Rusijos energetinių išteklių – visas reikalingas dujas ir didžiąją dalį elektros ji gauna iš Rytų kaimynės. Energetinė situacija šalyje iš esmės pasikeitė sustabdžius Ignalinos atominę elektrinę – Lietuva prarado pagrindinį ir pigiausią elektros gamintoją – apie 60 proc. Lietuvai reikalingos elektros energijos šiuo metu importuojama, daugiausia – iš Rytų kaimynų.

Lietuva yra visiškai priklausoma ir nuo dujų tiekimo iš vienintelio tiekėjo – Rusijos koncerno „Gazprom“. Tokia priklausomybė kelia didžiulį pavojų šalies ekonomikai – dėl kokių nors susiklosčiusių aplinkybių dujų tiekimas bet kada gali nutrukti arba būti apribotas. Kitas veiksnys – neigiamai įtakojantis sėkmingą šalies vystymąsi - ūkį smukdanti itin aukšta dujų kaina, juo labiau, kad iš vienintelio tiekėjo gaunamų dujų kainai negalime daryti jokios įtakos – už jas vartotojai moka tiek, kiek pareikalauja monopolistas. Į Lietuva tiekiamų gamtinių dujų kaina (žr. 1 priedo 19 lentelę) per 2004-2010 m. laikotarpį pakilo net 5 kartus. Šiuo metu mūsų mokama kaina už dujas Rusijos koncernui „Gazprom“ yra didesnė nei moka tos Europos valstybės, kurios turi alternatyvius dujų tiekimo kanalus, pavyzdžiui, suskystintų dujų terminalus. Mūsų šalies Vyriausybė taip pat turėtų susirūpinti ir iš Rytų importuojamos elektros energijos kaina (žr. 1 priedo 20 lentelę), kuri taip pat kyla ir tiesiogiai įtakoja kainų augimą šalyje.

Nors Lietuvos eksportas į Rusiją sudaro labai didelę dalį šalies bendro eksporto, valstybės pagalba šiam eksportui yra labai maža. Mūsų šalyje nėra sukurtas veiksmingas paramos priemonių mechanizmas, kuris leidžia remti visus eksportuotojus. Tarp tokių priemonių yra individualių įmonių dalyvavimo parodoje rėmimas, leidinių rusų kalba bei įmonių informacinių sistemų kalbos įvairovės praplėtimas, parama logistinių centrų Rusijoje steigimui (Lietuvos verslo logistinių centrų),

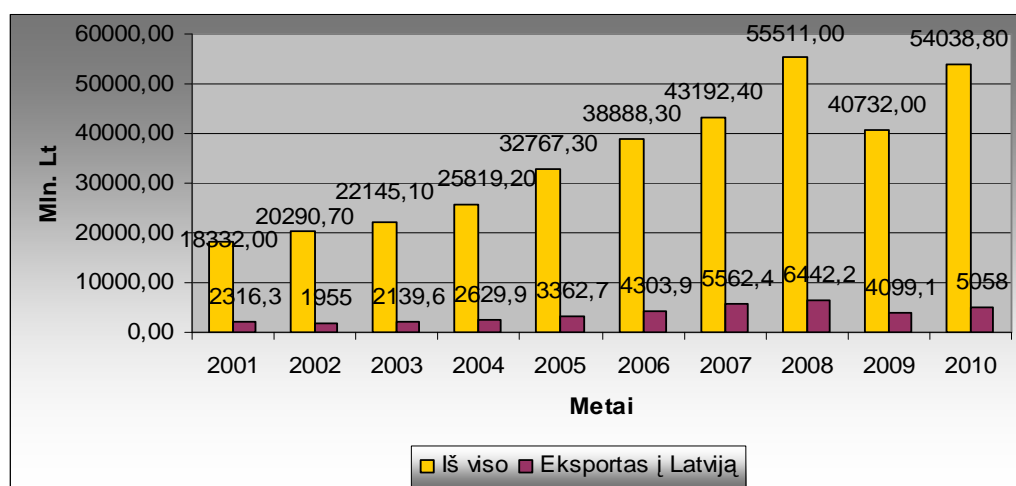
individualių rimtų kompanijų prezentacijos Rusijos klientams. Dauguma Lietuvos eksportuotojų nesuvokia Rusijoje vykstančių ekonominių pasikeitimų, neįsivaizduoja rinkos apimties ir žaidimo taisyklių. Todėl labai svarbi tokios galimos paramos sritis – įmonių informavimas, atitinkamų marketingo tyrimų kaupimas, aktualių duomenų bazių prieinamumas.

3.2.3. Lietuvos prekyba su Latvija

Sėkminga ir lanksti ekonominė partnerystė yra pagrindas geriems politiniams Lietuvos ir Latvijos santykiams palaikyti, o stipresni prekybiniai ryšiai ir ekonominė integracija prisideda prie abiejų valstybių stabilumo ir ekonominio augimo. Latvija ir Lietuva yra vienos pagrindinių partnerių ekonomikos srityje. Latvija užima antrą poziciją Lietuvos eksporto partnerių sąrašė, o ketvirtą – importe. Glaudus ekonominis bendradarbiavimas daro šį regioną patrauklų ir užsienio investuotojams, verslininkams, skatina regiono augimą, padeda išvengti daugelio formalių kliūčių ir mažina įvairias biurokratinės kliūtis.

Jau nuo senų laikų viena iš pagrindinių ir svarbiausių Lietuvos eksporto partnerių yra būtent kaimyninė Latvija, su kuria užsienio prekybos apyvarta per 2004-2010 m. laikotarpį siekė 31458,19 mln. Lt.

Nagrinėjant 1 priede 4 lentelėje pateiktus duomenis, galima teigti, kad didžiausias eksporto padidėjimas lyginant su 2004 m. buvo užfiksuotas 2008 m. ir sudarė 3812,3 mln. Lt. 2008 m. pasauli sukėtusios ekonominės krizės išvakarėse eksporto apimtys su kaimynine Latvija, kurios siekė 6442,21 mln. Lt buvo išties įspūdingos ir net 2010 m., vyraujant ypač sparčiam tarptautinės prekybos atsigavimui ir gerėjant bendrai ekonominei situacijai – augant užsienio prekybos rodikliams, prekių eksportas į Latviją tepasiekė 80,5 proc. 2008 m. lygio.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

12 pav. Eksporto apimtys į Latviją 2001-2010 m. (mln. Lt)

Analizuojant priede 1 priede 9 lentelėje pateiktus duomenis, galima daryti išvadą, kad per 2004 – 2010 m. laikotarpį ypatingai didelę dalį Lietuvos eksporto į Latviją sudaro prekyba mineraliniu kuru,

mineralinėmis alyvomis ir jų distiliavimo produktais, bituminėmis medžiagomis, mineraliniais vaškais. Ši rinka yra pagrindinė mūsų šalies mineralinio kuro, mineralinių alyvų ir jų distiliavimo produktų, bituminių medžiagų, mineralinio vaško eksportuotojams. Analizuojant 2004-2010 m. Lietuvos eksporto į Latviją struktūrą, minėtos prekių grupės eksportas sudarė 27,31 proc. viso eksporto į Latviją per 2004-2010 m. laikotarpį. Kaimyninės rinkos svarbos didėjimą Lietuvos eksportuotojams gerai parodo ir tai, kad nuo 2004 m. mineralinio kuro, mineralinių alyvų ir jų distiliavimo produktų, bituminių medžiagų, mineralinio vaško eksportas išaugo nuo 889,99 mln. Lt iki 1217,06 mln. Lt.

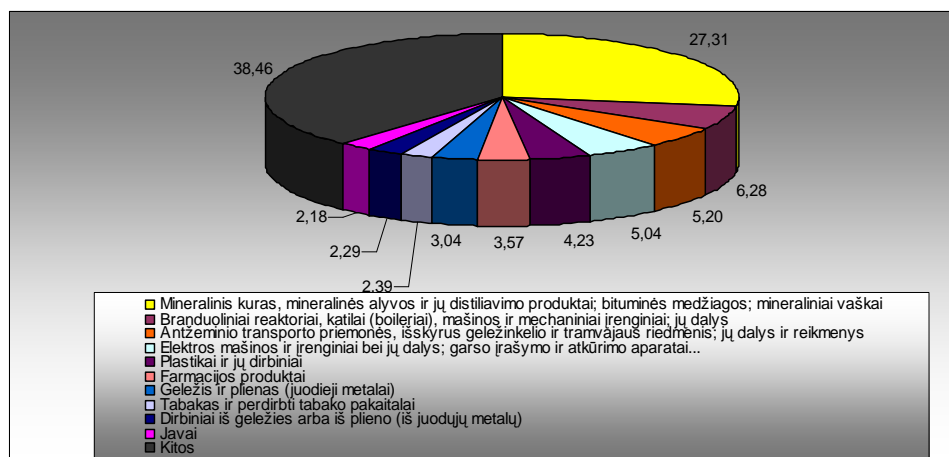
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, katilų (boilerių), mašinų ir mechaninių įrenginių, jų dalių eksportas į Latviją per 2004-2010 m. laikotarpį išaugo nuo 158,67 mln. iki 246,03 mln. Lt 2010 m. Per 2004-2010 m. šios prekių grupės eksportas į Latviją sudarė 1977,02 mln. Lt, t.y. 6,28 proc. viso eksporto į Latviją. Didžiausia šių prekių eksporto apyvarta buvo užfiksuota 2007 m., kuomet sudarė 414,25 mln. Lt. Per nagrinėjamą laikotarpį katilų (boilerių), mašinų ir mechaninių įrenginių, jų dalių bendra dalis eksporto apimtyse svyravo nuo 4,71 proc. iki 8,78 proc.

Šiuo metu plastikiniai buteliai ar jų žaliava patenka į penketuką labiausiai eksportuojamų į Latviją prekių grupių. Ši rinka yra pakankamai svarbi šalies plastiko gamintojams, kadangi šių prekių eksporto apimtys lenkia tik eksportas į Vokietiją, Lenkiją ir Rusiją. Analizuojant 2004-2010 m. Lietuvos eksporto struktūrą plastikų ir jų dirbinių bendras eksportas sudarė 1331,90 mln. Bendra prekių dalis visame eksporte į Latviją svyruoja visiškai nežymiai, t. y. nuo 3,63 proc. – 2008 m. iki 4,77 proc. – 2005 m.

Latvijos farmacijos rinka yra pati svarbiausia šios prekių rūšies Lietuvos eksportuotojams. Farmacijos produktų eksporto apimtys į Latviją per 2004-2010 m. laikotarpį išaugo nuo 97,99 mln. Lt iki 242,10 mln. Lt.

Nuo 2008 m. pastebimas spartus javų eksporto apimčių į Latviją, kuri šiuo metu pirmauja pagal eksportuojamų javų kiekį, didėjimas. Analizuojant 1 priede pateiktą 16 lentelę galima teigti, kad per 2004-2010 m. laikotarpį prekyba javais padidėjo net 10 kartų nuo 23,18 mln. Lt iki 231,74 mln. Lt. Lietuvos verslininkams, eksportuojantiems javus ypatingai sėkmingi buvo 2010 m. kai prekyba šiomis prekėmis Latvijos rinkose siekė net 231,74 mln. Lt.

Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais vystosi sparčiai ir kasmet sudaro vis didesnę bendros Lietuvos užsienio prekybos, tad nenuostabu, kad eksporto perspektyvos kaimyninėje Latvijos rinkoje siejamos būtent su maisto pramone. Vienas iš pagrindinių maisto pramonės apimčių augimą įtakančių veiksnių yra didžiųjų Lietuvos prekybos centrų – MAXIMA ir IKI skverbimasis į Latvijos rinką.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

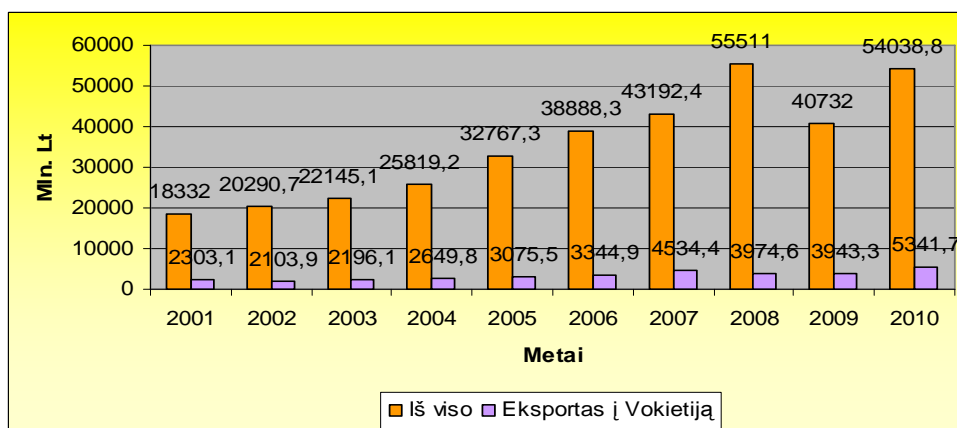
13 pav. 2004-2010 m. eksporto į Latviją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)

3.2.4. Lietuvos prekyba su Vokietija

Lietuvos ir Vokietijos bendradarbiavimas įvairiose srityse turi didelę reikšmę Lietuvos ekonomikai. Vokietijos rinka yra neblogai pažįstama Lietuvos verslui ir turi tradiciškai nusistovėjusias eksporto sritis, kurios reaguojant į bendrą situaciją rinkoje šiek tiek keičiasi.

Galima teigti, kad Vokietija yra vienas iš pagrindinių Lietuvos prekybinių partnerių, su kuriuo užsienio prekybos apyvarta per 2004-2010 m. laikotarpį siekė 26864,24 mln. Lt.

Analizuojant 1 priede 4 lentelėje pateiktus duomenis, matyti, kad didžiausias eksporto padidėjimas lyginant su 2004 m. buvo užfiksuotas 2010 m. ir sudarė 2691,9 mln. Lt. Eksporto rodikliai 2010 m. buvo išpūdingi, tiek augimo tempai, tiek pačios apimtys. Eksportas į Vokietiją po krizės atsigavo neįtikėtinais greitai. Lietuvos eksporto situacijai palankiai atsiliepė ir tai, kad Vokietija buvo viena iš nedaugelio šalių, kurios patyrė „minkštą“ ekonominį nuosmukį ir jos ekonomika atsigavo žymiai greičiau, nei tokių mažų valstybių, kaip Lietuva. Pažymėtina, kad paskutinius kelerius metus iki 2008 m. prasidėjusios ekonominės krizės Lietuvos ir Vokietijos ekonominis bendradarbiavimas nuolat stiprėjo.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

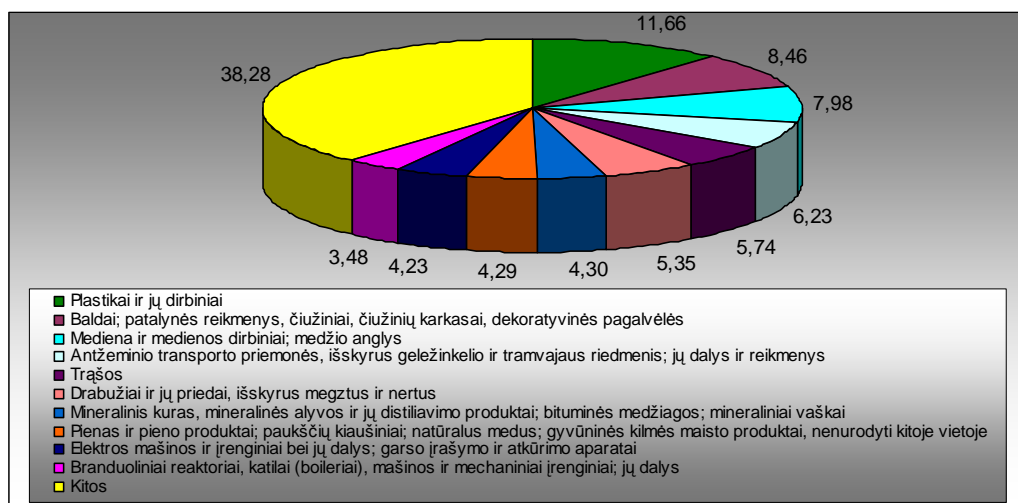
14 pav. Eksporto apimtys į Vokietiją 2001-2010 m. (mln. Lt)

Analizuojant 1 priedo 10 lentelės duomenis, galima daryti išvadą, kad per 2004 – 2010 m. laikotarpį didžiausią dalį bendros 26864,24 mln. Lt eksporto apyvartos sudarė lietuviški plastikiniai buteliai ar jų žaliava, kurie buvo itin gausiai eksportuojami į Vokietiją. Ši rinka yra pagrindinė mūsų šalies plastiko gamintojams. Analizuojant 2004-2010 m. Lietuvos eksporto struktūrą tarp labiausiai į Vokietiją eksportuojamų prekių vyrauja būtent plastikai ir jų dirbiniai, kurių bendras eksportas sudarė daugiau nei 3131,23 mln. Lt. Vokietijos rinkos svarbos didėjimą Lietuvos plastiko gamintojams liudija ir tai, kad nuo 2004 m. plastikų ir jų dirbinių eksportas išaugo nuo 120,19 mln. Lt iki 807,24 mln. Lt.

Per 2004-2010 m. laikotarpį baldų, patalynės reikmenų, čiužinių, čiužinių karkasų, dekoratyvinių pagalvėlių eksportas į Vokietijos rinkas išaugo nuo 278,0 mln. Lt iki 368,55 mln., ir per analizuojamą laikotarpį sudarė 2272,55 mln. Panašios buvo ir prekybos mediena ir medienos dirbiniais, medžio anglimis prekybos apimtys, kurios per analizuojamą laikotarpį sudarė 2144,58 mln. Lt, t. y. 7,98 proc. viso eksporto į minėtą šalį.

Nemažą dalį eksporto apyvartos su Vokietija sudaro prekyba pienu ir pieno produktais, paukščių kiaušiniiais, natūraliu medumi, gyvūninės kilmės maisto produktais. Per 2004-2010 m. laikotarpį prekyba minėtos prekių grupės prekėmis padidėjo nežymiai, t.y. nuo 157,3 mln. Lt iki 163,66 mln. Lt. Per 2004-2010 m. šios prekių grupės eksportas į Vokietiją buvo nežymiai mažesnis už mineralinių produktų grupės prekių pardavimų apimtį ir sudarė 1151,85 mln. Lt, t. y. 4,29 proc. viso eksporto į minėtą šalį.

Padidėjusios gamybos sąnaudos ir nemažėjančios žaliavinio pieno supirkimo kainos bei smukęs vidaus vartojimas vertė Lietuvos pieno produktų gamintojus stiprinti pozicijas eksporto rinkose, kurios, dėl minėtų veiksnių, tapo pagrindiniu pajamų šaltiniu. Būtent nepalanki situacija šalies viduje labiausiai prisidėjo prie pieno produktų eksporto augimo.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

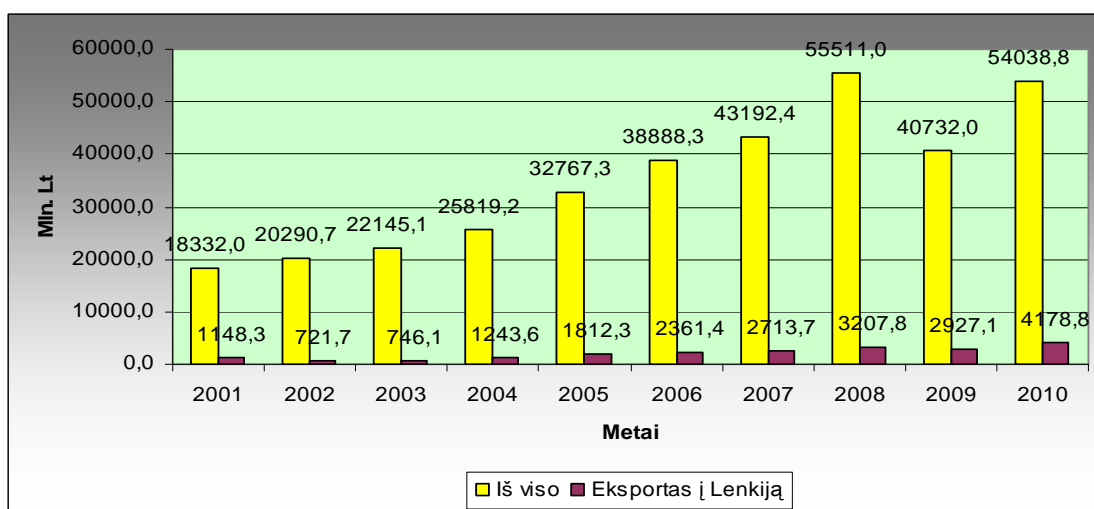
15 pav. 2004-2010 m. eksporto į Vokietiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)

Naujų nišų eksportui paieška nėra lengva ir labiausiai galėtų būti susijusi su inovatyviais Lietuvos eksporto produktais – biotechnologijos, lazerių pramonės produktais. Viena iš tokių sričių galėtų būti ir ekologiški žemės ūkio produktai, kurių paklausa Vokietijoje yra didelė, rinka nėra dar pakankamai užpildyta, tačiau pagrindinė problema Lietuvos pusei – nesugebėjimas užtikrinti reikiamų produkcijos kiekių (tai galėtų būti išspręsta kooperacijos būdu). Taip pat perspektyvios yra plastikų, medienos, turizmo, IT paslaugų, elektronikos pramonės, puslaidininkų rinkos.

3.2.5. Lietuvos prekyba su Lenkija

Lietuva palaiko aktyvius užsienio prekybos santykius su Lenkija, turinčia didelę (beveik 40 mln. gyventojų), įdomią ir perspektyvią rinką mūsų šalies verslui. Kasmet didėjančios Lietuvos ir Lenkijos užsienio prekybos apimtys patvirtina faktą, jog vyksta itin aktyvus dvišalis ekonominis bendradarbiavimas.

Iki 2008 metų prekybos tarp Lenkijos ir Lietuvos lygis fiksavo augimo tendenciją. Spartus eksporto augimo tempas, kuris ženkliai viršijo importo augimo tempą, eilę metų leido užfiksuoti teigiamą prekybos balansą. Per 2004 - 2010 m. laikotarpį į Lenkiją buvo eksportuota prekių už 18444,69 mln. Lt, kas sudarė 6,34 proc. bendrų Lietuvos eksporto apimčių per 2004 – 2010 m. Lyginant 2004 m. su 2010 m. nustatyta, kad eksportas į Lenkiją išaugo 2935,2 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

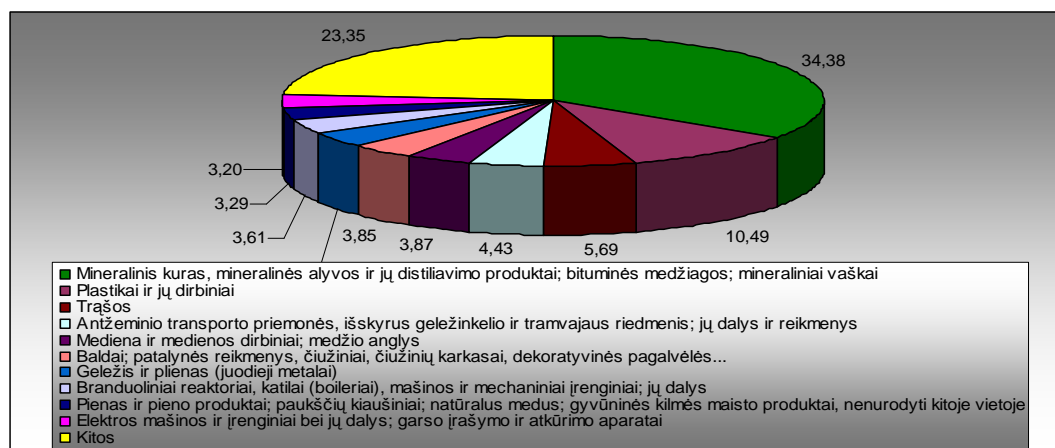
16 pav. Eksporto apimtys į Lenkiją 2001-2010 m. (mln. Lt)

Ypatingai didelė dalis eksporto į Lenkiją tenka mineralinio kuro, mineralinių alyvų ir kitoms šiai prekių grupei priskirtoms prekėms. Per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį šios prekių grupės bendras eksportas siekė 6340,84 mln. Lt, t. y. 34,38 proc. viso eksporto į Lenkiją. 2004 m. šios prekių grupės eksporto apimtys siekė 634,9 mln. Lt, tuo tarpu 2010 m. jos buvo beveik 3 kartus didesnės –

1836,16 mln. Lt

Kalbant apie plastikų ir jų dirbinių eksportą į Lenkiją, galima teigti, kad per 2004-2010 m. laikotarpį bendrą šių prekių eksporto apyvartą į Lenkiją sudarė 1935,37 mln. Lt, t. y. 10,49 proc. viso eksporto į Lenkiją per nagrinėjamą laikotarpį.

Per 2004-2010 m. pakankamai didelę dalį prekybos su Lenkija sudaro mediena ir medienos dirbiniai. Per 2004-2010 m. laikotarpį šių prekių eksportas į Lenkiją padidėjo nuo 50,19 mln. Lt iki 136,59 mln. Lt ir sudarė 712,89 mln. Lt. 2007 m. šių prekių pardavimai nuo 2004 m. buvo didžiausi ir siekė 156,22 mln. Lt, t.y. 5,76 proc. bendrų eksporto į Lenkiją apimčių.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

17 pav. 2004-2010 m. eksporto į Lenkiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)

Šiai dienai galima išskirti šiuos pagrindinius Lenkijos rinkos privalumus:

- rinkos dydis ir potencialas (beveik 39 mln. gyventojų);
- patogi geografinė padėtis, kuri sąlygoja mažus transportavimo ir kitus logistikos kaštus;
- kvalifikuota ir pigi darbo jėga;
- po 2004 m. ES plėtros plano įgyvendinimo suvienodintos verslo sąlygos Lietuvoje ir Lenkijoje;
- stiprus vidutinis vartotojų sluoksnius su nusistovėjusiomis vartojimo tradicijomis;
- santykinai aukštesnė perkamoji galia;
- santykinai nedidelė įėjimo į rinką kaina (yra laisvų nišų);
- pažįstamas mentalitetas (suprantama kalba, bendra istorija, geopolitinis panašumas, kt.);
- išvystyta bankinė sistema ir paslaugų verslui infrastruktūra;
- didelis užsienio investuotojų susidomėjimas.

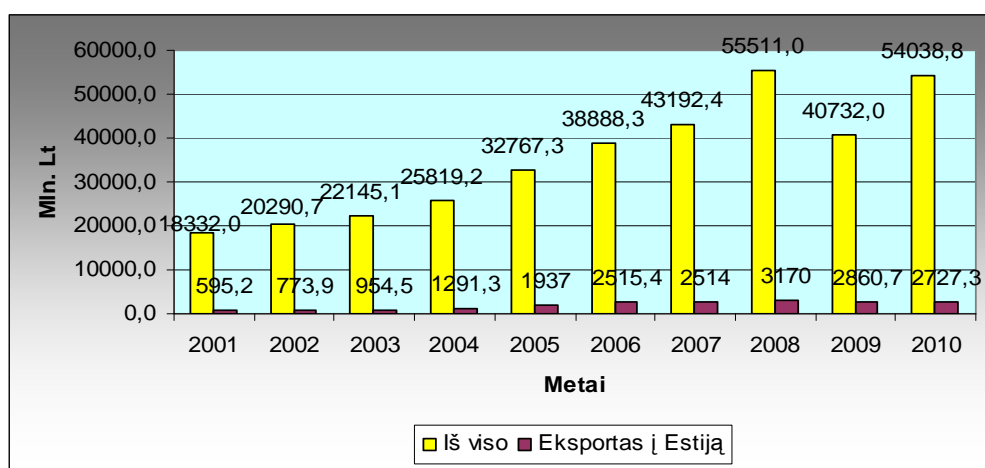
Paskutiniaisiais metais prie dinamiško bendradarbiavimo tarp Lenkijos ir Lietuvos vystymo nemažai prisidėjo teisinės – traktatinės bazės sukūrimas, kuri praktiškai visose ūkio šakose reguliuoja bendradarbiavimo taisykles. Įstojimo į Europos Sąjungos dieną Lenkija ir Lietuva priėmė Europos Bendrijų teisėtvarką. Tarp Lenkijos ir Lietuvos išliko tos tarptautinės sutartys, kurios neprieštarauja

„aquis communautaire“, o likusios buvo panaikintos. Šiai dienai vienos iš didžiausių Europos rinkų potencialas tebėra daug žadantis.

3.2.6. Lietuvos prekyba su Estija

Estijos ir Lietuvos ekonominiai kontaktai vystėsi ir šiai dienai vystosi sparčiu tempu. Lietuva dėl savo geografinio artumo bei daugelyje sričių plačias galimybes siūlančia rinka yra naudingas ekonominis ir prekybos partneris Estijai.

Per 2004-2010 m. laikotarpį eksportas į Estiją siekė 17015,16 mln. Lt, t. y. 5,85 proc. viso Lietuvos eksporto. Šalies eksportas į Estiją 2004 m. sudarė 1291,32 mln. Lt, tuo tarpu 2010 m. - 2727,25 mln. Lt. Didžiausias eksporto padidėjimas lyginant su 2004 m. buvo užfiksuotas 2008 m. ir sudarė 1878,5 mln. Lt. Tam įtakos turėjo po 2008 m. prasidėjusios ekonominės krizės atsigaujančios pasaulio rinkos.

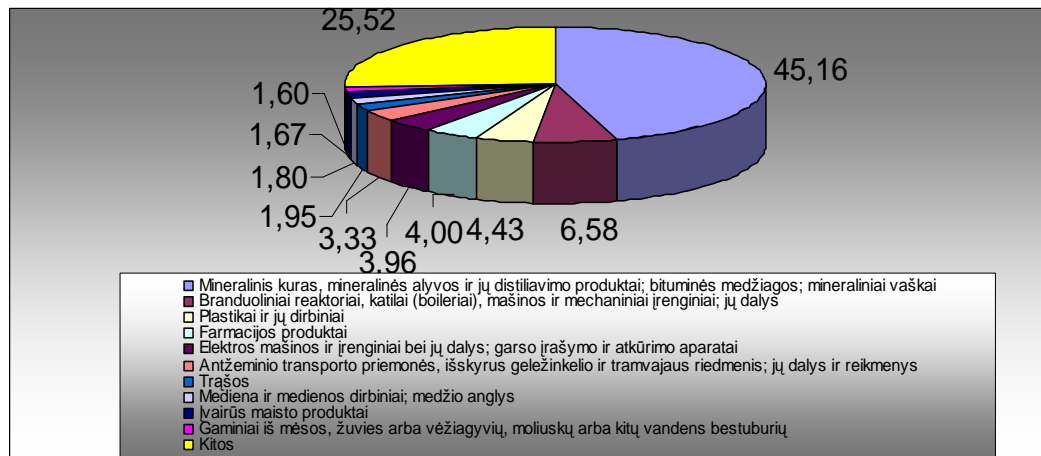
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

18 pav. Eksporto apimtys į Estiją 2001-2010 m. (mln. Lt)

Nagrinėjant Lietuvos statistikos departamento pateiktus duomenis, galima teigti, kad ypatingai didelę dalį Lietuvos eksporto į Estiją, kaip ir į Latviją, sudaro prekyba mineraliniu kuru, mineralinėmis alyvomis ir kitomis šiai prekių grupei priskirtomis prekėmis. Ši rinka yra viena iš pagrindinių mūsų šalies mineralinių produktų eksportuotojams ir pagal eksporto apimtis nusileidžia tik Latvijos rinkai. Analizuojant 2004-2010 m. Lietuvos eksporto į Estiją struktūrą, minėtos prekių grupės eksportas sudarė net 45,16 proc. viso eksporto į Estiją per 2004-2010 m. laikotarpį. Estijos rinkos svarbos augimą Lietuvos eksportuotojams gerai parodo tai, kad nuo 2004 m. mineralinio kuro, mineralinių alyvų ir kitų šios grupės prekių eksportas išaugo nuo 553,32 mln. Lt iki 1155,05 mln. Lt.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis didelę dalį prekybos su Estija sudaro katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai bei jų dalys (apie 7 proc. eksporto apimčių per 2004-2010 m.), plastikai ir jų dirbiniai – 4,43 proc. eksporto apimčių.

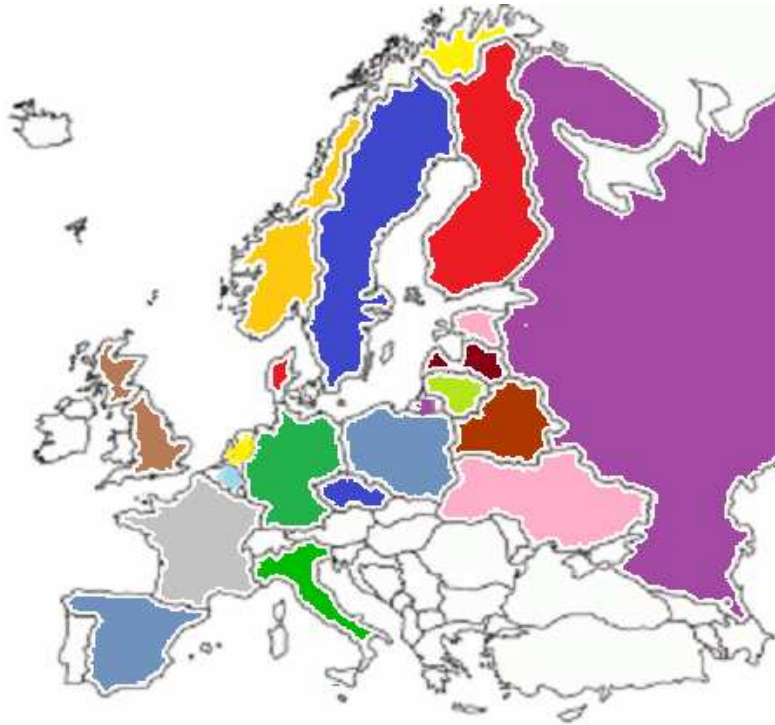
Šiuo metu Estijos farmacijos rinka yra antra pagal svarbą ir eksporto apimtis Lietuvos farmacijos produktų eksportuotojams, užleisdama pozicijas tik kaimyninei Latvijos rinkai. Farmacijos produktų eksporto apimtys į Estiją per 2004-2010 m. laikotarpį išaugo nuo 46,34 mln. Lt iki 176,88 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

19 pav. 2004-2010 m. eksporto į Estiją pasiskirstymas pagal prekių grupes (proc.)

Taigi, apibendrinant Lietuvos eksporto apimčių pagal šalis struktūrą peršasi viena išvada, kad žemėlapyje pažymėjus 18 valstybių į kurias, remiantis 1 priede 4 lentelėje pateiktais duomenimis eksporto apimtys yra didžiausios, svarbiausios Lietuvos tarptautinės prekybos partnerės yra kaimyninės šalys – Baltijos jūros regione esančios šalys, kurios nuo seniausių laikų Europoje turėjo svarbią reikšmę laivybai ir prekybai. Lietuvos, esančios Baltijos regione ir tarp dviejų didžiulių sąjungų – Nepriklausomų valstybių ir Europos, – turinčių maždaug po 300 mln. gyventojų, geografinė ir geopolitinė padėtis yra unikali. Pati padėtis savaime nieko neduoda, tačiau ja galima pasinaudoti išmintingai, galima ir tiesiog ignoruoti. Lietuva gali būti barjeras tarp Rytų ir Vakarų, bet gali būti skiriamas ir tarpininko vaidmuo. Todėl LR valdžiai ir diplomatinėms tarnyboms būtina tą vaidmenį tarptautinės politikos scenoje atlikti kiek galint geriau, nes nuo to priklauso šalies ūkis ir žmonių socialinė gerovė. Pastangos kurti patrauklų Lietuvos įvaizdį pasaulyje liks bevaisės, jei nebus gerai tvarkomasi šalies viduje, siekiama savitarpio supratimo ir geros kaimynystės santykių, kas mano nuomone, gali skatinti dar glaudesnę kaimyninių šalių bendradarbiavimą, tuo pačiu skatinant šalies ūkio augimą.

Šaltinis: sudaryta autorės

20 pav. Pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių geografija

3.3. Lietuviškos kilmės prekių grupių eksporto analizė

Lietuvos, atviros ir nedidelės šalies, ūkio augimui didelę reikšmę turi užsienio prekybos, ypač eksporto plėtra. Viena šios svarbos priežasčių ta, kad maža ekonomika dažniausiai neturi pakankamai išteklių plačiam prekių ir paslaugų asortimentui, siekiant patenkinti vartojimo bei investicijų poreikius šalies viduje, gaminti. Todėl, norėdama įsivežti pageidaujamų produktų, šalis turi sugebėti pasiūlyti užsienio rinkoms tam tikras prekes ir paslaugas, už kurias gautomis pajamomis galėtų finansuoti reikiamą importą. E. Meilienės teigimu, Lietuvoje verslo ateities perspektyvos siejasi su didėjančiu prekių eksportu, kurį tiesiogiai įtakoja tiesioginių užsienio investicijų dydis Lietuvoje.

Šiuolaikiniame pasaulyje investicijos turi labai didelę reikšmę kiekvienos šalies ekonomikos plėtrai ir visuomenės gerovei, be to, ne mažiau svarbi jų reikšmė ir įmonėms. Iš esmės investicijos yra vienas iš svarbiausių veiksnių, turinčių įtakos įmonių finansinei būklei, veiklos tęstinumui, plėtrai ir konkurencingumui. Investicijų didinimas į šalies ūkį yra viena iš veiksmingiausių priemonių, skatinanti ne tik bendrą ekonomikos augimą, tuo pačiu skatinant ir eksporto apimčių augimą, bet ir prisidedanti prie struktūrinių permainų, kurių dėka ekonomikos augimo tempai įgautų stabilumą. Kiekvienos šalies patrauklumas investicijoms didele dalimi priklauso nuo efektyvios investicijų skatinimo ir reguliavimo sistemos funkcionavimo. Skatinimo priemonėmis galėtų būti įvairių skatinimo programų ir strategijų kūrimas, teikiama nacionalinė ir tarptautinė parama, laisvųjų ekonominių zonų, pramoninių parkų, mokslo slėnių steigimas ir plėtra, taip pat Lietuvos Respublikos tarptautinės dvišalės investicijų skatinimo sutartys. Prie reguliavimo priemonių galima būtų priskirti

Lietuvos ir ES teisės aktus, taip pat tarptautinius susitarimus ir priimtus tarptautinius įsipareigojimus.

Vienas iš veiksnių įtakojančių tiesioginių užsienio investicijų pritraukimą Lietuvoje yra valstybės įvaizdis, kuris nesukuriamas per vieną dieną ir nėra savaime išsprendžiamas klausimas. Lietuva pagal dalį šalių vertinimo rodiklių (politinės ir ekonominės veiklos efektyvumas) investuotojų yra vertinama gana palankiai, tačiau kiti šalies rodikliai nepalankūs – nepakankamas Lietuvos žinomumas ir atpažinimas užsienio valstybėse, nepakankamas teigiamos informacijos apie Lietuvą skleidimas mažina Lietuvos patrauklumą potencialiems investuotojams. Siekiant ateityje pritraukti didesnę užsienio investicijų skaičių, šalies politikai turėtų atrasti veiksmingus ir ilgalaikius šalies įvaizdžio kūrimo įrankius, kas tiesiogiai įtakotų Lietuvos ekonominės ir socialinės gerovės augimą.

Pirmoji priemonė – emigracijos iš Lietuvos mažinimas. Per 2004-2010 m. laikotarpį Lietuvos emigrantų skaičius 129640 žmonėmis viršijo imigrantų skaičių per tą patį laikotarpį ir nuo 2006 m. nuolat didėjo – ypač ekonominės krizės laikotarpiu 2008-2010 m. Emigrantų skaičiaus augimui didelę įtaką daro Lietuvos ir kitų ES valstybių atlyginimų skirtumas, silpna socialinė sistema, nedarbo lygio augimas bei mažos pajamos vienam gyventojui. Ilgalaikė migracija valstybei yra labai žalinga - prarandamos lėšos, investuotos į žmonių išsilavinimą, prarandami specialistai, blogėja šalies demografinė situacija - darbingo amžiaus žmonių mažėjimas, produktyvumo mažėjimas, socialinei sistemai iškylančios problemos dėl mokesčių mokėtojų pasitraukimo, investicijų į žmogų praradimas. Taigi, galima išskirti kelias emigracijos priežastis – geografinė padėtis, kultūrinis suderinamumas, bet svarbiausios yra geresnė gyvenimo aplinka, infrastruktūra ir didesnės pajamos.

Statistikos departamentas, atsižvelgdamas į neigiamą migracijos saldo Lietuvoje siūlo šiuos migracijos mažinimo sprendimo būdus:

- ✓ Sudaryti galimybę Lietuvos gyventojams gauti didesnes pajamas - šalinti pagrindinę valstybės priemonėmis pasiekiamą migracijos priežastį.
- ✓ Užtikrinti, kad Lietuvos piliečiai galėtų įgyti aukštąją kvalifikaciją, kuri suteiktų galimybę įsidarbinti greitai besikeičiančioje darbo rinkoje.
- ✓ Siekti pristabdyti aukštos kvalifikacijos darbo jėgos nutekėjimą bei išvengti negrįžtamų investicijų į žmogiškąjį kapitalą praradimo. Suteikti sąlygas žmonėms kelti savo kvalifikaciją savo gimtojoje šalyje, užtikrinant teisę gauti išsilavinimą ir čia gauti didesnius atlyginimus, suteikiant mokestis lengvatas jaunuosius specialistus įdarbinančioms įmonėms, mažinant socialinio draudimo įmokas bei kitais būdais remti tiek jaunų, tiek patyrusių specialistų įdarbinimą Lietuvoje.

Pagrindinė priemonė, galinti sumažinti protų nutekėjimą į užsienį yra darbo vietų aukščiausiosios kvalifikacijos specialistams kūrimas ir investicijos į aukštųjų technologijų gamybą:

- ✓ biotechnologija (vaistai, hormonai, genų inžinerijos priemonės ir kt. biosintezės produktai);
- ✓ lazerinės technologijos (lazeriai, medicininiai, ryšių ir kt. prietaisai, matavimo instrumentai);

- ✓ mechatronika (mechanika, elektronika, informatika, naujos medžiagos);
- ✓ informatika (programinė įranga, informacinės sistemos ir kt.).

Visos šios šakos perspektyvios pasaulio mastu, Lietuvoje yra stiprus mokslinis potencialas, tačiau siekiant efektyvaus aukštųjų technologijų gamybos vystymo Lietuvoje reikėtų sukurti tam tikras finansavimo priemones, tokias kaip tiesioginiai garantai įmonėms, mokesčių lengvatos, valstybės investicijos į akcijas, subsidijos rizikos kapitalo įmonėms, kurios skatintų ir tuo pačiu padėtų Lietuvos verslininkams augti šioje aukštųjų technologijų vystymo srityje.

3.3.1. Mineralinių produktų eksportas

Šiame skirsnyje klasifikuojamos labai svarbios medžiagos, nes iš jų gaunama didžioji dalis energijos, kuri naudojama pramonėje, transporte, šildymui, apšvietimui ir pan. Šios medžiagos taip pat yra naudojamos kaip pradinės medžiagos kitiems chemijos produktams gaminti, pavyzdžiui, naftos chemijos pramonės produktai.

Į mineralinių produktų grupę yra įtraukiamos akmens anglis ir kitos gamtinės mineralinio kuro rūšys, naftos alyvos ir alyvos, gautos iš bituminių mineralų, jų distiliavimo produktai ir panašūs produktai, gauti naudojant bet kuriuos kitus procesus. Iš naftos gaminami produktai sąlyginai gali būti suskirstyti į šias grupes: 1) kuras; 2) tepalai; 3) parafinai ir cerizinai; 4) aromatiniai angliavandeniliai; 5) naftos bitumai; 6) naftos koksas; 7) įvairūs priedai kurui ir tepalams; 8) įvairūs produktai chemijos pramonei bei kitoms reikmėms.

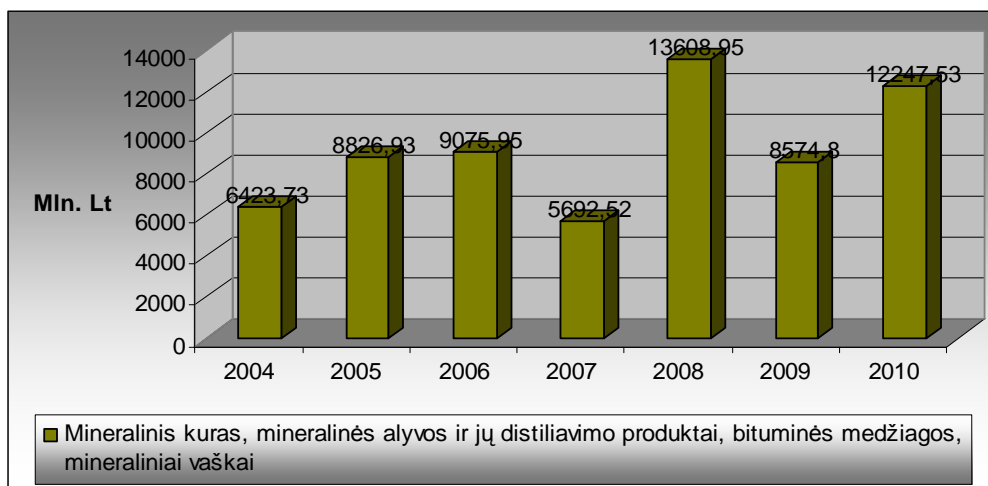
Akcinė bendrovė „ORLEN Lietuva“ yra naftos perdirbimo įmonė, valdanti vienintelę Baltijos šalyse naftos produktų gamyklą, naftotiekių ir produktotiekio tinklą bei jūrinį naftos terminalą. Bendrovė per savo dukterinę įmonę AB „Ventus – Nafta“ taip pat valdo VENTUS ir ORLEN LIETUVA prekės ženklų degalinių tinklą. Įmonių vardai ir prekių ženklai, kurių dėka gamintojo ar tiekėjo prekės yra lengvai atskiriamos nuo konkurentų atlieka ypatingai svarbų vaidmenį eksportuotojų marketingo strategijoje, taip pat padeda formuoti ilgalaikius pozityvius (ir dažnai emocinius) santykius tarp pirkėjo ir pardavėjo, kas įtakoja atkaklų teigiamo įvaizdžio ar reputacijos požiūrio kūrimą.

Akcinė bendrovė „ORLEN Lietuva“ yra viena žinomiausių ir itin didelę įtaką Lietuvos ekonomikai darančių bendrovių. Ji yra didžiausia šalyje mokesčių mokėtoja, didžiausia Lietuvos bendrovė pagal pajamas ir viena didžiausių šalies eksportuotojų.

Vienintelis Akcinės bendrovės „ORLEN Lietuva“ akcininkas yra Rytų ir Centrinės Europos naftos perdirbimo sektoriaus lyderis — Lenkijos naftos koncernas „Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.“. Bendrovė — svarbiausia benzino ir dyzelino tiekėja Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. AB „ORLEN Lietuva“ savo produkciją taip pat eksportuoja į Vakarų Europą, JAV, Ukrainą ir kt. šalis.

Analizuojant 1 priede pateiktą 13 lentelę, matyti, kad mineralinio kuro, mineralinių alyvų ir jų

distiliavimo produktų, bituminių medžiagų, mineralinių vaškų prekių grupė yra pati didžiausia pagal eksporto apimtį. Per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį minėtų prekių apyvarta išaugo nuo 6423,73 mln. Lt iki 12247,53 mln. Lt. Statistikos departamentas pažymi, kad pagrindinis nuopelnas dėl išaugusių bendrų Lietuvos eksporto apimčių tenka mineralinio kuro eksporto padidėjimui po AB „ORLEN Lietuva“ remonto, kas įtakojo spartų šios prekių grupės eksporto apimčių augimą iki 12247,53 mln. Lt - 2010 m. Tačiau kaip ir praktiškai visos prekių grupės, šių prekių grupė 2008 m. pajuto pasaulinį ekonominį nuosmukį, kas įtakojo eksporto apimčių mažėjimą 2009 m. iki 8574,8 Lt.

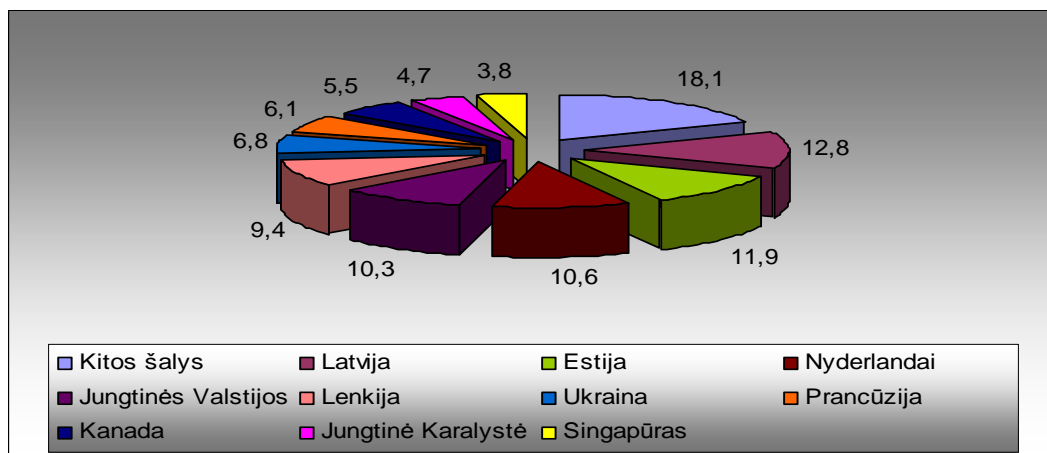

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

21 pav. Mineralinių produktų prekių grupės eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)

Eksporto apimčių augimui didelę įtaką darė didėjanti mineralinio kuro kaina, ką daugiausia lėmė Rusijos nuolatinis eksporto muitų tarifų didinimas.

Iš 1 priede pateiktos 14 lentelės matyti, kad per 2004-2010 m. laikotarpį didžiausia dalį mineralinių produktų grupės eksporto apimčių sudarė eksportas į Latviją – 8272,24 mln. Lt, Estiją – 7653,98 mln. Lt, Nyderlandus - 6842,51 mln. Lt, JAV – 6636,36 mln. Lt, Lenkiją – 6077,44 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

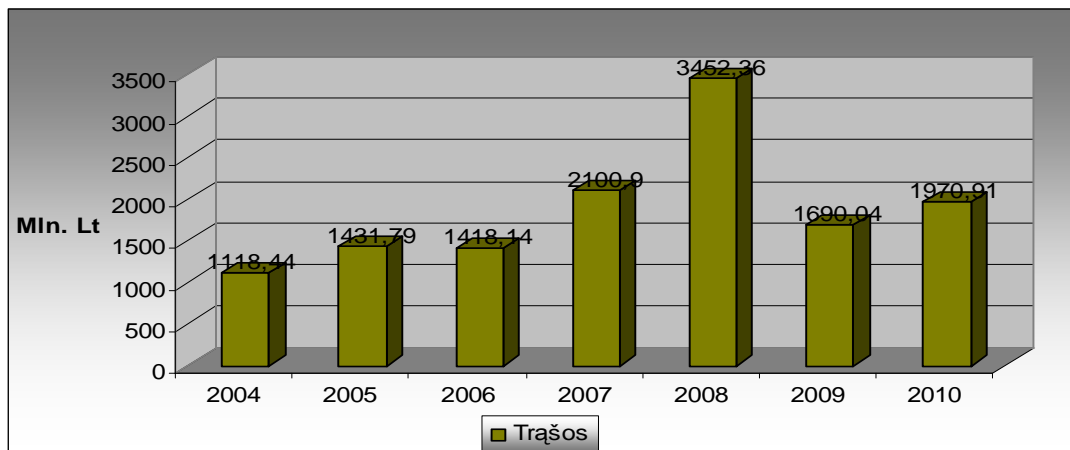
22 pav. Mineralinių produktų prekių grupės eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.)

3.3.2. Lietuviškųjų trąšų eksportas

Lietuva yra reikšminga mineralinių trąšų gamintoja ir eksportuotoja. Trąšų pramonė turi pakankamai didelės reikšmės šalies BVP kūrimui ir augimui. Optimizuojant trąšų naudojimą būtina atsižvelgti į ekonominius, konkurencingumo aspektus bei ieškoti priemonių kaip sumažinti tikėtina neigiama poveiki aplinkai, žmonių sveikatingumui.

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro agrocheminių tyrimų laboratorijos mokslininkų žiniomis 2010 m. Lietuvoje gaminamas azotas, fosforo ir kompleksinės trąšos sudarė 43% visos chemijos pramonės gaminamos produkcijos vertės. Pastarųjų kelių dešimtmečių bėgyje keitėsi trąšų gamybos įmonių statusai ir savininkai, kito gamybos apimtys, trąšų asortimentas ir technologijos.

Kalbant apie 23 paveiksle pavaizduotus duomenis, galima teigti, kad per 2004-2010 m. laikotarpį trąšų eksporto apyvarta sudarė 13182,58 mln. Lt. VŠĮ „Vesrli Lietuva“ vykdytos apklausos dėka pavyko nustatyti, kad pasaulio ūkininkai lietuviškas trąšas laiko vienomis iš kokybiškiausių. Būtent lietuviškų trąšų kokybė ir populiarumas, yra pagrindiniai veiksniai, įtakojantys lietuviškų trąšų sėkmingą pardavimą užsienio rinkose. Nuo pat įstojimo į ES lietuviškų trąšų eksportas nuolat didėjo ir 2008 m. eksporto apimtys pasiekė savo piką, kuomet lyginant su 2004 m. eksporto apyvarta buvo daugiau nei 3 kartus didesnė ir sudarė 3452,36 mln. Lt. Tačiau prasidėjusi finansinė krizė, bendra pasaulio ekonomikos stagnacija, kritusios žaliavų kainos, taip pat apsunkintas bankų trąšų pirkimų bei jų atsargų kreditavimas, neišvengiamai paveikė situaciją trąšų rinkoje ir 2009 m., lyginant su 2008 m. trąšų eksporto apimtys sumažėjo net 1762,32 mln. Lt.

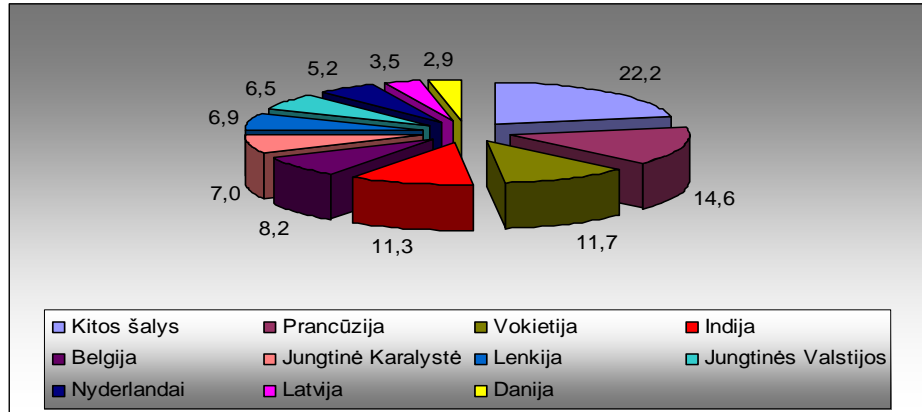

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

23 pav. Lietuviškųjų trąšų eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)

Statistikos departamento duomenimis Lietuvos rinkoje lieka apie 20 proc. visos gaminamos trąšų produkcijos, o likusi dalis yra eksportuojama. Iš 1 priede pateiktos 16 lentelės duomenų matyti, kad didžiausia dalis trąšų per 2004-2010 m. laikotarpį buvo eksportuojama į Prancūziją – 1927,53 mln. Lt, Vokietiją – 1540 mln. Lt, Indiją – 1486,7 mln. Lt, Belgiją – 1075,91 mln. Lt, Jungtinę Karalystę –

923,74 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

24 pav. Lietuviškos kilmės trąšų eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.)

Šiuo metu pagrindiniais Lietuvos trąšų rinkos dalyviais galima laikyti:

- AB „Achema“ - didžiausia azoto trąšų ir kitų pramoninių chemijos produktų gamintoja šalyje bei didžiausia tokio pobūdžio gamykla Baltijos šalyse;
- AB „Lifosa“ – pasaulinės fosfatų pramonės dalis;
- ARVI įmonių grupei priklausančios bendrovės „Arvi fertis“ pagrindinės veiklos: trąšų gamyba bei prekyba. Apie 50 proc. įmonės gaminamų trąšų eksportuojama į Daniją, Estiją, Latviją, Lenkiją, Švediją, Vokietiją ir kt.;
- UAB „Agrochema“ - viena didžiausių šalies agroverslo bendrovių, aktyviai plečianti savo veiklą Baltijos šalyse. Bendrovė gamina skystąsias kompleksines trąšas „Lyderis“, NPK trąšų mišinius, eksportuoja visų rūšių biriąsias trąšas, chemines augalų apsaugos priemones, sėklas, pašarus ir jų priedus, durpių produktus,

Svarbiausi veiksniai, įtakoiantys sėkmingą trąšų sektoriaus įmonės veiklą yra gebėjimas būti žemų kainų gamintoju, galimybė pateikti geriausią kainos ir kokybės santykį, strateginio užsienio partnerio turėjimas, gebėjimas apsirūpinti pigiais ištekliais, efektyvi logistika, modernios technologijos.

Vertinant trąšų gamybos sektoriaus silpnumus, svarbiausios trąšų sektoriaus silpnybės yra riboti pagrindinių žaliavų ir medžiagų vietiniai išteklių, didelė priklausomybė nuo strateginių išteklių tiekėjų, dujų kaina žymiai aukštesnė už tą, kokią moka pagrindiniai konkurentai. Kaip matyti, nė vienas iš strateginių silpnumų nepriklauso nuo pačių įmonių, todėl sunkiai valdomi.

3.3.3. Plastikų ir jų dirbinių eksportas

Plastikų gamyba yra labai svarbus ir sparčiai plėtojamas Europos chemijos pramonės sektorius. Plastikų pusgaminių ir gatavų gaminių bei gaminių su plastikais naudojimas įvairiose srityse nuolat

didėja, o šią pramonės rūšį, apimančią įvairias gamybos veiklas, tiek Europoje, tiek pasaulyje stipriai įtakoja intensyvi konkurencija, skatinanti šiame sektoriuje veikiančias įmonės nuolat investuoti į inovacijas, kurti partnerystės tinklus ir klasterius. Šiuo metu termoplastikų poreikis yra didžiausias. 3 lentelėje pavaizduotas plastikų panaudojimas įvairiose srityse.

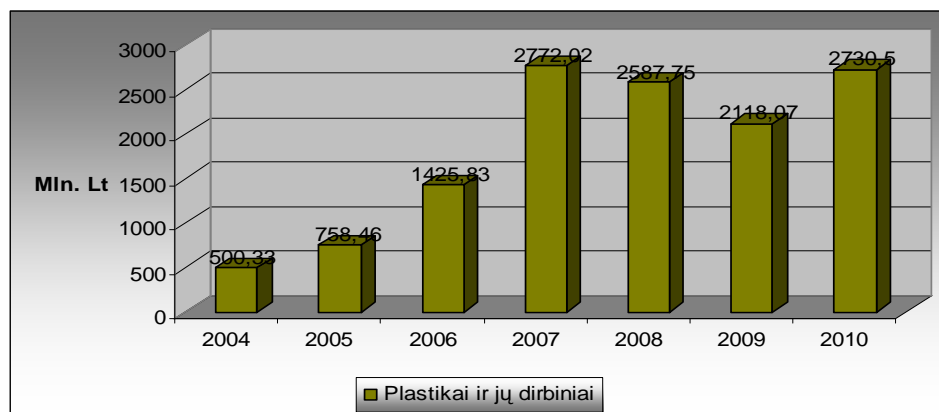
3 lentelė. Plastikų rūšys ir jų naudojimo sritys

Termoplastikas	Naudojimo sritis
Didelio slėgio polietilenas	Talpyklos, žaislai, buitinės prekės, dujų vamzdžiai, vyniojimo plėvelės
Mažo slėgio polietilenas	Plėvelės, maišai, žaislai, vamzdžiai, talpyklos
Polietileno tereftalatas (PET)	Plėvelės, buteliai, maisto pakuotės
Polipropilenas	Plėvelės, baterijų įdėklai, talpyklos, Mikrobangoms atsparios talpyklos, automobilinės dalys, elektrinių prietaisų komponentai
Polistirenas	Elektriniai prietaisai, juostų kasetės, šiluminės izoliacijos indai
Polovinichloridas	Langų rėmai, vamzdžiai, grindų dangos, tapetai, buteliai, plėvelės, žaislai, kabeliai, kreditinės kortelės, medicininės paskirties gaminiai
Poliamidas	Pakavimo plėvelės, temperatūrai atsparūs gaminiai
Polimetilmetakrilatas	Skaidrūs lakštai, elektros izoliacijos gaminiai
Akilonitrilbutadienstirenas	Liejiniai

Šaltinis: VšĮ „Žmonių visuomenės instituto“ duomenimis

Plastikinių gaminių gamybos sektorius yra visos Lietuvos apdirbamosios pramonės lyderis pagal pardavimų ir pridėtinės vertės augimo tempus.

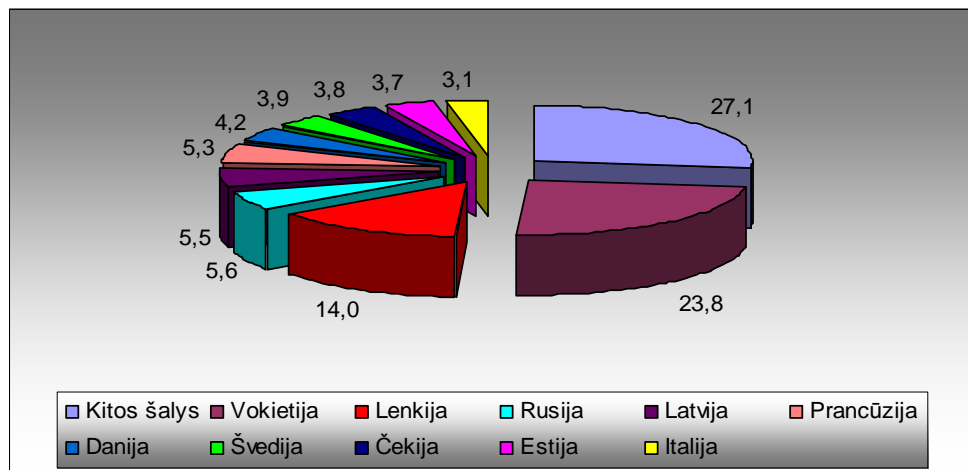
Nagrinėjant 1 priedo 13 lentelės duomenis, matyti, kad lietuviškos kilmės plastikų ir jų dirbinių eksporto apyvarta yra viena iš labiausiai išaugusių eksportuojamų prekių grupių, ir 2010 m. savo apimtimis nusileido tik mineralinio kuro eksportui. Per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį minėtų prekių apyvarta išaugo nuo 500,33 mln. Lt iki 2730,5 mln. Lt ir nors 2009 m. krizės dėka pardavimai užsienio rinkoms nukrito iki 2118,07 mln. Lt, tačiau 2010 m. rinka ir vėl atsigavo, o eksporto apimtys beveik pasiekė prieš krizinį lygį ir sudarė 2730,5 mln. Lt. Gerėjantys plastiko ir jo dirbinių pramonės rodikliai kalba ne tik apie jos kilimą, bet atspindi ir kitų šakų būklę – padidėjęs plastiko produkcijos poreikis rodo, kad gyvybingumo įgauna daugiausia jos naudojančios chemijos ir maisto pramonės šakos.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

25 pav. Lietuviškų plastikų ir jų dirbinių eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)

Šiai dienai Europos rinka yra didžiausias plastikų gamybos regionas, kuriame pagaminama apie 25 proc. visos pasaulio produkcijos. Iš 1 priede pateiktos 17 lentelės duomenų matyti, kad šiuo metu pagrindinė plastikų ir jų dirbinių eksporto rinka yra Vokietijos rinka. Per 2004-2010 m. didžiausią dalį visų lietuviškos kilmės plastikų ir jų dirbinių dalį eksporto apimčių užėmė šių prekių eksportas į Vokietiją – 3062,41 mln. Lt, Lenkiją – 1809,78 mln. Lt, Rusiją – 724,6 mln. Lt, Latviją – 713,94 mln. Lt, Prancūziją – 682,12 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

26 pav. Lietuviškos kilmės plastikų ir jų dirbinių eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.)

Galima išskirti šias pagrindines plastikų ir jų dirbinių prekių grupės įmones:

- AB „Plasta“ specializuojasi plastikinių vamzdžių, polietileno plėvelių, šiukšlių maišų, kanalizacijos šulinių, dangčių, plastikinių buities reikmenų, lauko ir vidaus kanalizacijos vamzdžių, vandentiekio, dujotiekio vamzdžių, stogo dangos, čerpės, plastikinių lakštų, kibirų, stop juostų, konteinerių šiukšlėms, lietaučiu, medelių apsaugos, apsauginės kabelio juostos gamyboje;
- UAB „Lietpak“ veikla – pakavimo medžiagų gamyba iš polimerinių plėvelių;
- UAB "Putokšnis" - pirmaujanti PET ruošinių ir PET taros gamintoja Baltijos šalyse. UAB "Putokšnis" eksportuoja savo produkciją į Vakarų, Centrinės ir Rytų Europos, NVS šalis bei Skandinaviją.
- UAB „RETAL Europe“ - moderni ir sparčiai besiplečianti, PET pakuočių gamyboje savo veiklą koncentruojanti kompanija. Bendrovės produkcija eksportuojama į daugiau nei 20 šalių - apie 34% pagaminamos produkcijos parduodama Vokietijoje ir Danijoje, apie 21% - Pabaltijo šalyse, 17% - Skandinavijoje, 13% - Vakarų ir Centrinėje Europoje, apie 15% – Lenkijoje.
- UAB “Somlita” polietileno plėvelių gamybos sektoriuje dirba nuo 1995 metų. 3/4 pagamintos produkcijos parduodama Europos rinkose.

Svarbiausi veiksniai, nuo kurių priklauso konkurencinė sėkmė plastikų gamybos sektoriuje yra gebėjimas būti žemų kainų gamintoju, gebėjimas kurti novatoriškus produktus, novatoriški verslo sprendimai, priklausymas tarptautinėms vertės kūrimo grandinėms, modernios technologijos bei efektyvi logistika.

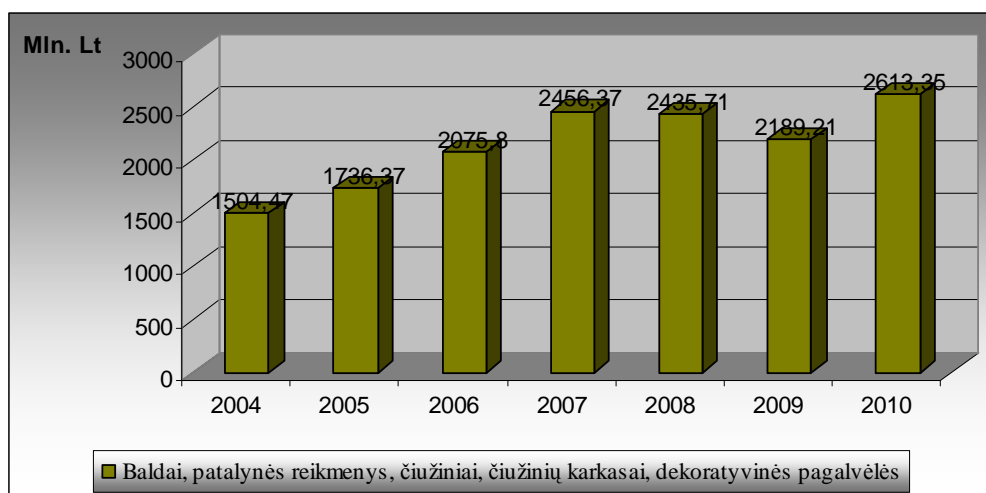
3.3.4. Lietuviškos medienos ir baldų eksportas

Medienos sektorius apibrėžtas pagal tarptautinio NACE klasifikatoriaus veiklas. Jį sudaro du subsektoriai: medienos ir medienos gaminių gamyba bei baldų gamyba.

Šiuolaikiniame pasaulyje medienos pramonė tapo sudėtingesnė dėl globalizacijos, produkcijos asortimento ir technologijų plėtros. Artimiausiu metu medienos pramonės įmonės savo plėtrą sieja su modernia technologine įranga ir gamybos proceso automatizavimu. Tikimasi, kad medienos eksporto apimtys pasieks prieš krizinį lygį ir ateityje dar labiau didės. Tačiau žaliavų bei energetinių išteklių nuolatinis brangimas gali turėti neigiamos įtakos medienos apyvartos ir eksporto apimtims. Didžiausia patirtis sukaupta baldų, pjautinės medienos, plokščių, sanitarinio popieriaus ir kartono gamyboje. Pastarosios buvo nuolat modernizuojamos, o jų produkcijos paklausa nemažėjo. Sukauptas medinių namų ir atskirų jų dalių gamybos įdirbis.

Dabartinės rinkos ekonomikos sąlygomis dauguma Lietuvos baldų gamintojų savo produkciją eksportuoja, jų pagamintą produkciją noriai perka daugelyje pasaulio šalių esantys didelių prekybos centrų tinklai. Lietuvos baldų gamybos sektorius per pastaruosius penkerius metus pasižymėjo stipriais augimo tempais ir buvo vienas pagrindinių šalies apdirbamosios pramonės augimo variklių. Tačiau kaip ir daugelį kitų Lietuvos ekonomikos sričių, šios produkcijos eksporto apimčių mažėjimą tiesiogiai ir pakankamai intensyviai įtakojo tiek pasaulinės finansų krizės, tiek internacionalinės nekilnojamojo turto rinkos „burbulo sproginimas“.

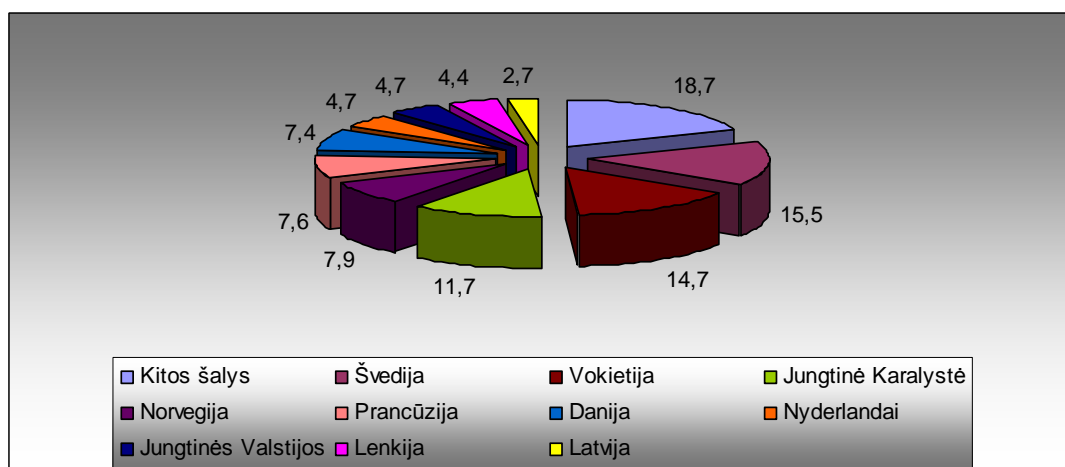
Iš 1 priedo 13 lentelės duomenų matyti, kad lietuviškos kilmės baldai, patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai bei dekoratyvinės pagalvėlės yra viena iš labiausiai eksportuojamų prekių grupių, savo apimtimis nusileidžianti tik mineralinio kuro eksporto apimtims. Per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį minėtų prekių apyvarta išaugo nuo 1504,47 mln. Lt iki 2613,35 mln. Lt ir nors kaip ir praktiškai visos kitos prekių grupės buvo paliestos 2008 m. prasidėjusios ekonominės krizės, tačiau 2010 m. pasiektos eksporto apimtys jau viršijo 2007-2008 m. lygį net 156,98 mln. Lt. Krizės kvėpavimą baldus gaminančios įmonės skaudžiausiai pajuto 2009-aisiais: smarkiai krito pirkimai, sumažėjo apyvarta. Baldus gaminančios bendrovės buvo priverstos modernizuoti gamybą ir ieškoti naujų rinkų užsienyje, pradėta eksportuoti į Angolą, Baltarusiją, Braziliją, Indoneziją, Tunisą, išaugo eksportas į Portugaliją ir Malaiziją.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

27 pav. Lietuviškų baldų eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)

Per 2004-2010 m. didžiausią dalį nagrinėjamos prekių grupės eksporto apimčių užėmė eksportas į Švediją – 1996,02 mln. Lt, Vokietiją – 1073,78 mln. Lt, Jungtinę Karalystę -951,75 mln. Lt, Norvegiją – 700,67 mln. Lt, Prancūziją – 692,26 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

28 pav. Lietuviškų baldų eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.)

Šiuo metu pagrindiniai Lietuvos baldų eksportuotojai yra UAB „Vakarų medienos grupė“, AB „Vilniaus baldai“, AB „Klaipėdos baldai“, AB „Šilutės baldai“, AB „Freda“, AB „Kauno baldai“.

4 lentelė. Didžiausi Lietuvos baldų eksportuotojai 2009-2010 m.

Nr.	Įmonė	Eksportas 2009 m. (tūkst. Lt)	Eksportas 2010 m. (tūkst. Lt)
1.	Vilniaus baldai	148466	194099
2.	Freda	100517	138330
3.	Klaipėdos baldai	166655	138057
4.	Šilutės baldai	67038	79503

4 lentelės tęsinys kitame puslapyje

4 lentelės tęsinys

Nr.	Įmonė	Eksportas 2009 m. (tūkst. Lt)	Eksportas 2010 m. (tūkst. Lt)
5.	Tido	28122	41727
6.	Baldai Jums	18940	19526
7.	Kauno baldai	30815	18100
8.	Sintuva	4303	8399
9.	Fornestas	6360	7566
10.	Lauksva	804	814
11.	Alantas	668	797

Šaltinis: Asociacijos „Lietuvos mediena“

Lietuvos baldų sektoriaus įmonių privalumai yra svarbūs, tačiau nėra išskirtiniai regiono kontekste. Prie stipriųjų pusių galima priskirti įdiegtas šiuolaikines gamybos technologijas, gebėjimus lanksčiai vykdyti smulkius užsakymus, aukšta pagrindinių įmonių vadovų strateginio valdymo kompetencija, sektoriaus integracija į tarptautines vertės kūrimo grandines, santykinai nedideli veiklos kaštai ir aukšta produkcijos kokybė savo rinkos segmente, geografinis artumas prie svarbių baldų rinkų ir baldų sektoriaus tradicijos.

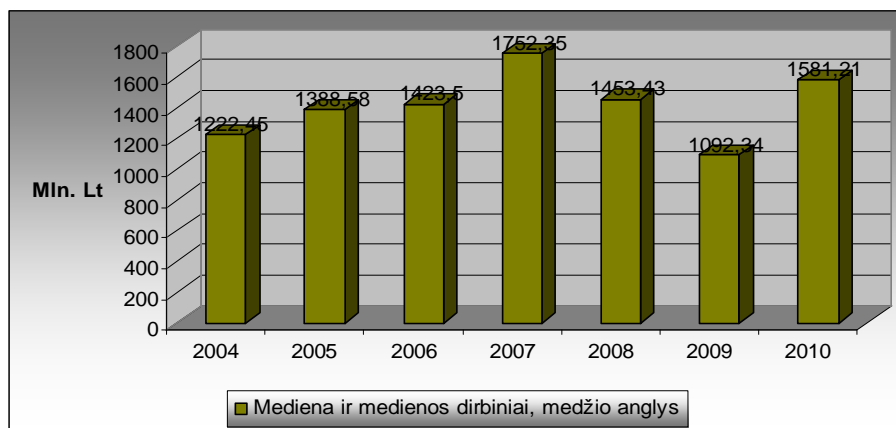
Galima išskirti šias strategines problemas, susijusias su įmonių konkurenciniais gebėjimais:

- didelė priklausomybė nuo pagrindinio užsakovo (IKEA) - didelę dalį Lietuvos baldų sektoriaus produkcijos pagamina stambiosios įmonės, savo produkciją tiekiančios IKEA koncernui, todėl, nepaisant sąlyginio stabilumo krizės laikotarpiu, šie gamintojai išlieka pažeidžiami dėl tiesioginių savo rinkos kanalų neturėjimo ir menkai diversifikuotos produkcijos.
- Menkos marketingo kompetencijos ir stiprių prekės ženklų nebuvimas – Lietuvos baldų gamintojai yra orientuoti į masinio vidutinės klasės vartotojo poreikių tenkinimą, o tai reiškia dalyvavimą itin aršioje konkurencinėje kovoje ir santykinai neaukštas pelno maržas.
- Kvalifikuotų darbuotojų stygius. Akcentuojamas kvalifikuotų darbuotojų už prieinamą kainą trūkumas; ypač tai aktualu įmonėms, orientuotoms į aukštesnės pridėtinės vertės ir savito prekės ženklo rinkoje kūrimą.
- Nepakankamas bendradarbiavimas su dizaino specialistais / dizaino kompetencijų stygius. Kadangi baldų sektoriuje inovacijos didele dalimi priklauso nuo gebėjimo tinkamai sukurti ir gamyboje realizuoti konkretų baldų dizainą, atitinkantį vartotojų poreikius, bendradarbiavimas su dizaineriais ir interjero specialistais Lietuvos baldų įmonėms taptų svarbiu postūmiu į naujo kokybės lygio produkciją.
- Nepakankamas vartotojų įtraukimas į naujų produktų kūrimą. Daugeliu atvejų, Lietuvos gamintojų produktai yra tipinių Vakarų Europos ir Šiaurės Amerikos šalyse suprojektuotų baldų kopijos. Tai yra bendras į masinį vartotoją ir serijinę gamybą orientuotos verslo strategijos pavyzdys. Tuo tarpu įmonės nepanaudoja vartotojų kaip galimų partnerių tobulinant esamų produktų dizainą ir pateikimą į rinką.

- Menkas bendradarbiavimas su mokslo ir tyrimų organizacijomis – įmonės naujausias žinias ir technologijas gauna iš užsienio partnerių, bet ne tobulina kartu su vietos tyrimų.

Lietuvos statistikos departamento duomenys rodo, kad, nepaisant sunkių krizės padarinių, Lietuvos medienos sektorius ne tik sėkmingai atsigauna, bet ir kokybiškai tobulėja. Kaip rodo produkcijos pardavimų dinamika, krizė medienos sektoriaus įmonėms buvo sunkiausia 2009-aisiais, kuomet eksporto apyvarta sudarė 1092,34 mln. Lt ir lyginant su geriausiais medienos eksporto atžvilgiu 2007 m. sumažėjo 660,01 mln. Lt., o tam įtakos turėjo 2008 m. prasidėjęs staigus medienos medžiagų paklausos ir gamybos mažėjimas, nors baldų gamyba tebeaugo.

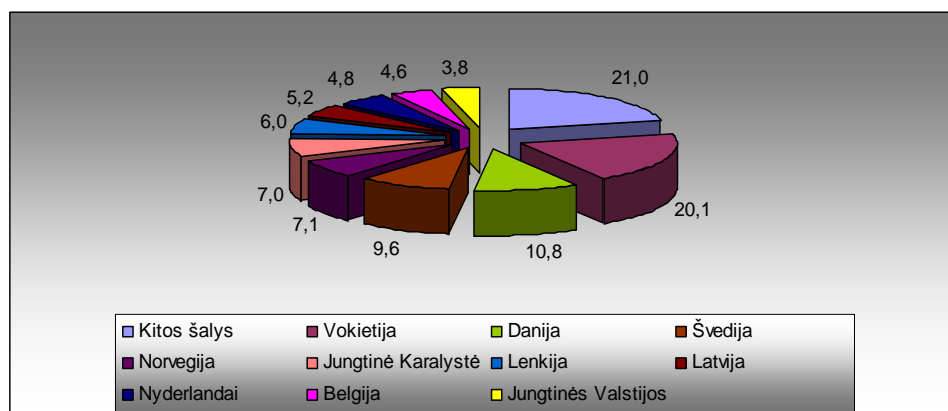
Nagrinėjant 29 paveiksle atvaizduotus duomenis, galima teigti, kad mediena ir medienos dirbinių grupės prekių eksporto apyvarta per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį išaugo nuo 1222,45 mln. Lt iki 1581,21 mln. ir 2010 m. pasiektos eksporto apimtys jau beveik pasiekė 2007 m. lygį.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

29 pav. Lietuviškos medienos eksportas 2004-2010 m. (mln. Lt)

Per 2004-2010 m. didžiausia dalis medienos ir medienos dirbinių buvo išvežta į Vokietiją – 2319,83 mln. Lt, Daniją – 2208,82 mln. Lt, Švediją – 1755,52 mln. Lt, Norvegiją – 1187,25 mln. Lt, Jungtinę Karalystę – 1147,78 mln. Lt, Lenkiją – 1114,5 mln. Lt.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

30 pav. Lietuviškos medienos eksportas pagal šalis 2004-2010 m. (proc.)

Asociacijos „Lietuvos mediena“ narių teigimu šiuo metu gerais eksporto rezultatais džiaugiasi įmonės, gaminančios transporto padėklų ruošinius. Palyginti su ankstesniais metais, pernai išaugo apvaliosios padarinės medienos, kuro malkų ir granuliu, surenkamų medinių statinių, dailidžių ir stalių dirbinių eksportas. Kai kurių medienos dirbinių eksportą skatino ir labai sumažėjusi vietinė paklausa.

5 lentelė. Didžiausi medienos prekių eksportuotojai, mln. Lt.

Nr.	Įmonė	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
1.	Vilniaus baldai	147,6	136,1	148,5	194,1
2.	Boen Lietuva	173,1	166,9	139,0	176,4
3.	Klaipėdos mediena	94,6	117,4	137,9	162,2
4.	Freda	105,7	109,7	100,5	138,3
5.	Klaipėdos baldai	151,8	184,0	166,7	138,1
6.	Šilutės baldai	88,9	85,5	67,0	79,5
7.	Grigiškės	43,5	56,5	59,1	75,8
8.	Klaipėdos kartonas	87,3	73,5	42,4	73,6
9.	Sakuona	38,5	34,3	45,6	67,2
10.	Swedspan Girių bizonas	173,1	166,9	92,5	29,1

Šaltinis: Asociacijos „Lietuvos mediena“

Apibendrinant dviejų šakų (medienos ir baldų) 2004–2010 m. gamybinės veiklos informaciją galima teigti, kad Lietuvos medienos sektorius sunkmetį išgyveno sėkmingai: vienų įmonių patirtą nuosmukį kompensavo pakankamai didelis kitų įmonių gamybos augimas.

4. EKSPORTĄ ĮTAKOJANČIŲ VEIKSNIŲ NUSTATYMAS EKONOMETRINIŲ MODELIŲ PAGALBA

4.1. Eksporto priklausomybė nuo tiesioginių užsienio investicijų, importo, BVP ir infliacijos

Norint nustatyti, ar egzistuoja ryšys tarp eksporto apimčių, tiesioginių užsienio investicijų dydžio, importo, BVP ir infliacijos atliekama koreliacinė analizė - skaičiuojamas Spirmeno koreliacijos koeficientas ir įvertinamas to koeficiento reikšmingumas.

6 lentelė. Statistiniai Lietuvos eksporto, tiesioginių užsienio investicijų, importo, BVP ir infliacijos duomenys

Metai	Eksporto apimtys, mln. Lt (y)	Tiesioginės užsienio investicijos, mln. Lt (x ₁)	Importas, mln. Lt (x ₂)	BVP, mln. Lt (x ₃)	Infliacija, proc. (x ₄)
2004 I pusb.	11635,8	29341,5	15844,9	29154,0	5
2004 II pusb.	14183,4	31558,2	18538,7	33843,4	3
2005 I pusb.	14615,3	41812,7	19130,4	32957,9	2,4
2005 II pusb.	18151,9	49409,5	24021,5	39444,1	2,9
2006 I pusb.	19209,9	48856,1	25213,4	37798,8	3,6
2006 II pusb.	19678,4	54124,8	28061,2	45428,3	4,2
2007 I pusb.	20596,9	65514,8	29583,6	45080,5	4,8
2007 II pusb.	22595,5	70506,9	31919,9	54148,8	7,8
2008 I pusb.	27472,0	70386,0	37572,6	53557,9	12,1
2008 II pusb.	28038,9	66204,4	35433,7	58525,7	9,3
2009 I pusb.	19034,4	65261,7	21382,2	45909,8	5,2
2009 II pusb.	21697,6	66989,3	23928,8	46004,2	1,4
2010 I pusb.	23609,9	66217,6	26655,8	45343,1	0,7
2010 II pusb.	30428,9	70412,8	34297	49731,2	3,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Siekiant įvertinti dviejų kintamųjų tiesinę priklausomybę, t. y. ar dydžiai yra tarpusavyje priklausomi, naudojamas Spirmeno koreliacijos koeficientas, kuris yra apskaičiuotas žemiau.

7 lentelė. Eksporto priklausomybė nuo analizuojamų veiksnių

	(x ₁)	(x ₂)	(x ₃)	(x ₄)
Spirmeno koreliacijos koeficientas (r_s)	0,862659578	0,922667548	0,888065247	0,395735789

Šaltinis: sudaryta autorės

Spirmeno koreliacijos koeficiento kitimo ribos yra $-1 < r < 1$. Kuo koeficientas arčiau 1 ar -1 tuo

stipresnis yra analizuojamų veiksnių ryšys. Jei $r > 0$, tai regresijos funkcija didėja, t. y. didėjant x , didėja ir y); jei $r < 0$ regresijos funkcija mažėja, t. y. didėjant x , y mažėja.

Apskaičiavus Spirmeno koreliacijos koeficientus, galima teigti, kad eksportą labiausiai įtakoja importo ir BVP apimtys, o taip pat priklauso nuo tiesioginių užsienių investicijų dydžio Lietuvoje. Ryšis tarp eksporto apimčių ir infliacijos yra silpnas. Visų analizuojamų veiksnių sąveika parodoms didėjančią regresiją, kuomet didėjant eksportui, didėja ir visi kiti analizuojami įtakojantys veiksniai. Siekiant padaryti galutinę išvadą apie eksporto priklausomybę toliau yra apskaičiuojamas koreliacijos koeficiento dydžio reikšmingumas.

Tikrinant Spirmeno koreliacijos koeficiento dydžio reikšmingumas buvo naudojamas t kriterijus, kuris apskaičiuojamas pagal formulę:

$$t = r_s \cdot \sqrt{\frac{n-2}{1-r_s^2}} \quad (1)$$

Čia: r_s – apskaičiuotas Spirmeno koeficientas;

$(n-2)$ – Stjudento skirstinio laisvės laipsniai.

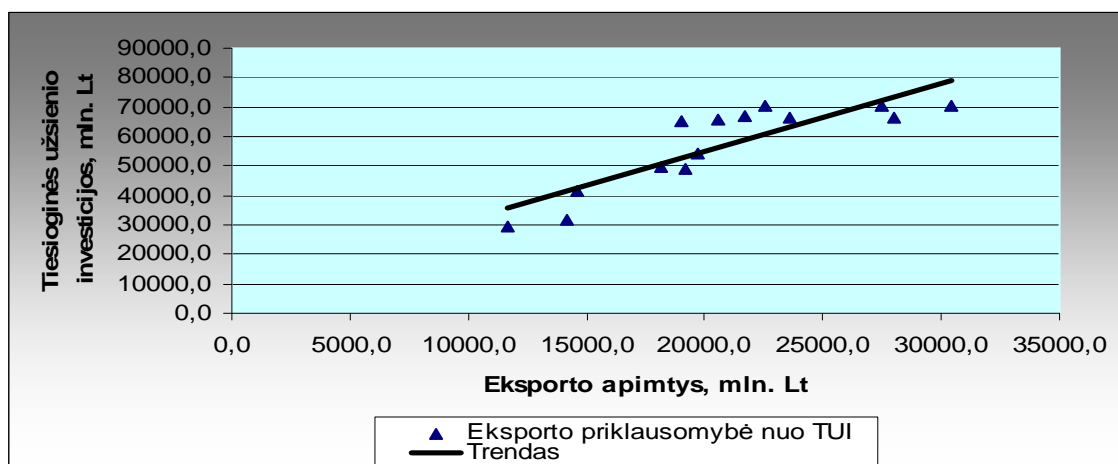
Apskaičiuota reikšmė yra lyginama su lenteliniu kritine reikme t_{kr} , kuri apskaičiuojama funkcijos TINV pagalba Excelyje arba naudojant Stjudento pasiskirstymo lentelės pasirinkto reikšmingumo lygmens α ($\alpha=0,05$) ir laisvo laipsnio skaičiaus rezultata (k=14-2=12). Nagrinėjamu atveju $t_{kr(0,05; 12)}$ sudaro 2,178813.

8 lentelė. T ir t_{kr} reikšmių palyginimas

	X_1	X_2	X_3	X_4
t kriterijus	5,908322	8,289014	6,691824	1,492729
$t_{kr(0,05; 12)}$	2,178813	2,178813	2,178813	2,178813
Lyginimas	$t > t_{kr}$	$t > t_{kr}$	$t > t_{kr}$	$t < t_{kr}$
r_s	reikšmingas	reikšmingas	reikšmingas	nereikšmingas

Šaltinis: sudaryta autorės

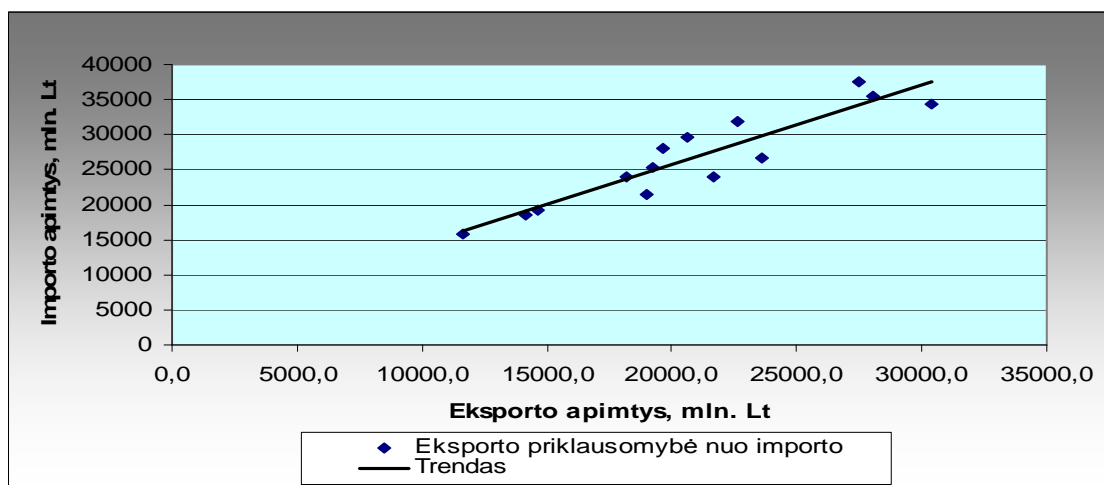
Palyginus reikšmes matyti, kad apskaičiuoti Spirmeno koreliacijos koeficientai yra tiek reikšmingi, tiek nereikšmingi. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad egzistuoja stiprus ryšys tarp eksporto apimčių ir tiesioginių užsienio investicijų Lietuvoje, importo bei BVP, tuo tarpu ryšys tarp eksporto ir infliacijos lygio yra silpnas ir nereikšmingas.

Šaltinis: sudaryta autorės

31 pav. Eksporto priklausomybė nuo tiesioginių užsienio investicijų

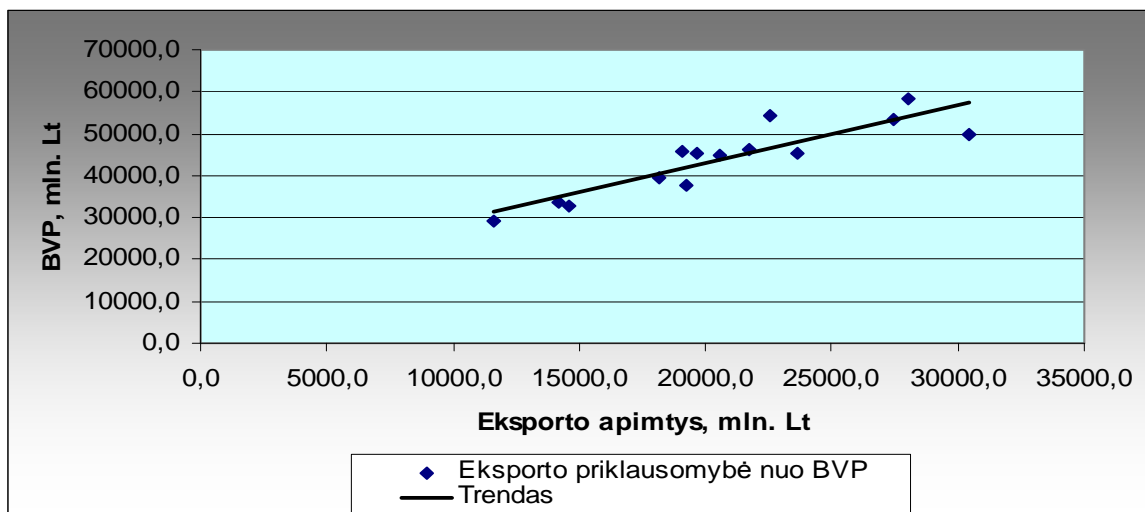
Iš 31 paveikslo gerai matosi magistriniame darbe nagrinėta priklausomybė tarp eksporto ir tiesioginių užsienio investicijų, didėjant tiesioginėms užsienio investicijoms Lietuvoje, didėja ir eksporto apimtys. Kuo determinacijos koeficientas R^2 yra arčiau 1, tuo pasirinktas modelis geriau atspindi duomenis, t.y. tuo ryšys stipresnis. 31 paveikslo trendo ir priklausomybės atvaizdavimas patvirtina aukščiau atliktus skaičiavimus ir dar kartą parodo, kad tarp nagrinėjamų dydžių egzistuoja pakankamai stiprus ryšys.

Šaltinis: sudaryta autorės

32 pav. Eksporto priklausomybė nuo importo

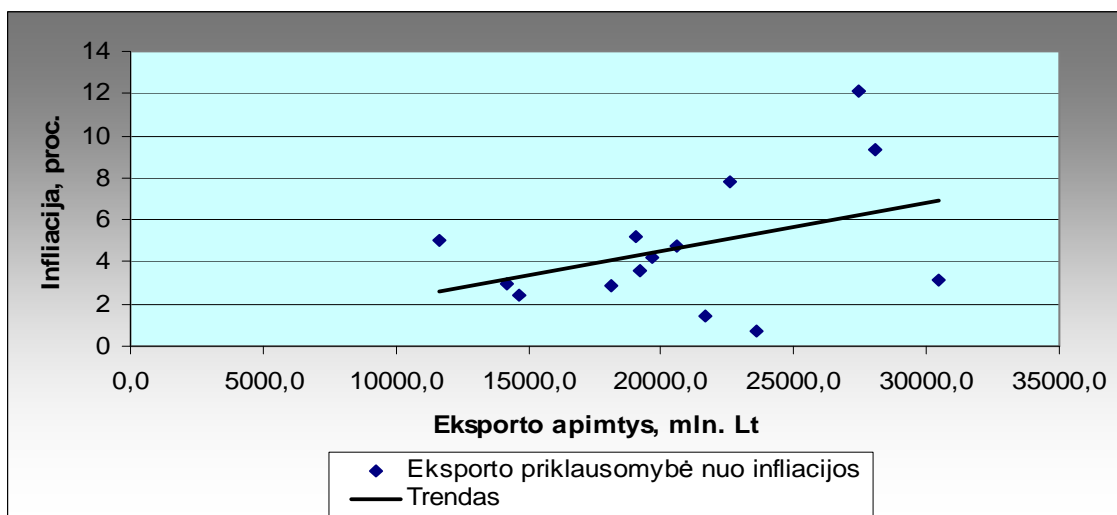
32 paveikslas akivaizdžiai patvirtina 7 lentelėje pateiktus skaičiavimus, kurie mums parodo, kad labiausiai eksporto apimtis įtakoja importas. Determinacijos koeficientas rodo, kad tas ryšys yra stipresnis nei aukščiau nagrinėtu atveju. Be to, šiuo atveju, ir koreliacijos koeficientas rodo, kad eksporto ryšys yra stipriausias būtent su importu.

Šaltinis: sudaryta autorės

33 pav. Eksporto priklausomybė nuo BVP

33 paveiksle pavaizduota priklausomybė tarp eksporto ir BVP. Determinacijos koeficientas R^2 parodo, kad ryšys yra stiprus, tačiau atokesnis taškų pasiskirstymas nuo trendo, parodo, kad nagrinėjamu atveju ryšys yra silpnėsnis nei ryšys tarp eksporto ir importo.

Šaltinis: sudaryta autorės

34 pav. Eksporto priklausomybė nuo infliacijos

34 paveiksle pavaizduota priklausomybė tarp eksporto ir infliacijos. Determinacijos koeficientas R^2 parodo, kad ryšys yra silpnas, tad galima teigti, kad infliacijos įtaka eksporto apimtims 2004-2010 m. praktiškai yra nereikšminga

4.2. Prognozavimas

Žmogus visada nori numatyti ateitį, spėti ar prognozuoti kaip keisi jį supanti aplinka. Viena iš svarbiausių prognozavimo naudojimo sričių – ekonomika. Daugelis prognozavimo metodų yra ne

kokybinio, bet kiekybinio pobūdžio, remiasi statistikos ir tikimybių teorijos principais.

Prognozavimas - tai būsimos nagrinėjamojo proceso eigos nustatymas, atsižvelgiant į turimą praktinį patyrimą ir priimtas teorines prielaidas. Magistriniame darbe atliekama prognozė slenkančio vidurkio ir eksponentinio išlyginimo metodais. Tam apskaičiuojamas standartinis nuokrypis (vidutinė kvadratinė paklaida (MSE)).

4.2.1. Prognozavimas slenkančio vidurkio metodu

Slenkantis vidurkis yra tiesiog svyruojančių eksporto apimčių išlyginimo metodas. Jis nurodo ilgalaikę tendenciją, lygindamas einamąsias eksporto apimtis su slenkančio vidurkio linija, gali matyti ilgalaikės tendencijos pokytį. Slenkantis vidurkis yra skaičiuojamas sudedant tam tikro iš anksto nustatyto periodo eksporto apimčių dydį ir dalijant iš laiko periodų skaičiaus. Slenkantis vidurkis skaičiuojamas taip:

$$\text{Slenkantis vidurkis} = n \text{ paskutiniųjų reikšmių suma} / n \quad (2)$$

Terminas „slenkantis vidurkis“ pagrįstas tuo, jog sužinojus naują laiko eilutės reikšmę, ji pakeičia seniausiąją reikšmę formulėje ir skaičiuojamas naujas vidurkis. Vidurkis keičiasi, slenka, kai tik tampa žinomos naujų stebėjimų reikšmės.

9 lentelė. Prognozavimo slenkančio vidurkio metodu duomenys

Metai	Pusm.	Eksporto apimtys, mln. Lt	Prognozė n=2	Paklaida	Paklaidos kvadratas	Prognozė n=3	Paklaida	Paklaidos kvadratas	Prognozė n=4	Paklaida	Paklaidos kvadratas
2004	I	11635,8									
	II	14183,4									
2005	I	14615,3	12909,6	1705,8	2909656,07						
	II	18151,9	14399,4	3752,5	14081547,4	13478,2	4673,7	21843792			
2006	I	19209,9	16383,6	2826,3	7987999,11	15650,2	3559,7	12671612	14646,6	4563,3	20823970,4
	II	19678,4	18680,9	997,5	994978,919	17325,7	2352,7	5535081,7	16540,1	3138,3	9848693,09
2007	I	20596,9	19444,2	1152,7	1328701,84	19013,4	1583,4	2507307,8	17913,9	2683,0	7198294,62
	II	22595,5	20137,6	2457,9	6041210,96	19828,4	2767,1	7656959,2	19409,3	3186,2	10152156,9
2008	I	27472,0	21596,2	5875,8	34525530,4	20956,9	6515,1	42446595	20520,2	6951,9	48328278,6
	II	28038,9	25033,8	3005,2	9031002,55	23554,8	4484,1	20107463	22585,7	5453,2	29737769,5
2009	I	19034,4	27755,5	-8721,1	76056905,8	26035,5	-7001,1	49015012	24675,8	-5641,4	31825541,8
	II	21697,6	23536,7	-1839,1	3382299,48	24848,5	-3150,9	9928086,4	24285,2	-2587,7	6695932,91
2010	I	23609,9	20366,0	3243,9	10523135,4	22923,6	686,3	470997,53	24060,7	-450,8	203224,021
	II	30428,9	22653,8	7775,1	60452949,7	21447,3	8981,6	80669038	23095,2	7333,7	53782984,8
2011	I		27019,4			25245,5			23692,7		
Suma				22232,6	494289016		25451,9	647797556		24629,7	606622658
MSE					41190751,4			58890687			60662265,8

Šaltinis: sudaryta autorės

Prognozavimo tikslumui išmatuoti naudojamas stulpelis, kur yra paklaida ir paklaidos kvadratas. Dalis paklaidų yra neigiamos, dalis teigiamos, todėl norint gauti teisingą paklaidą reikia naudoti

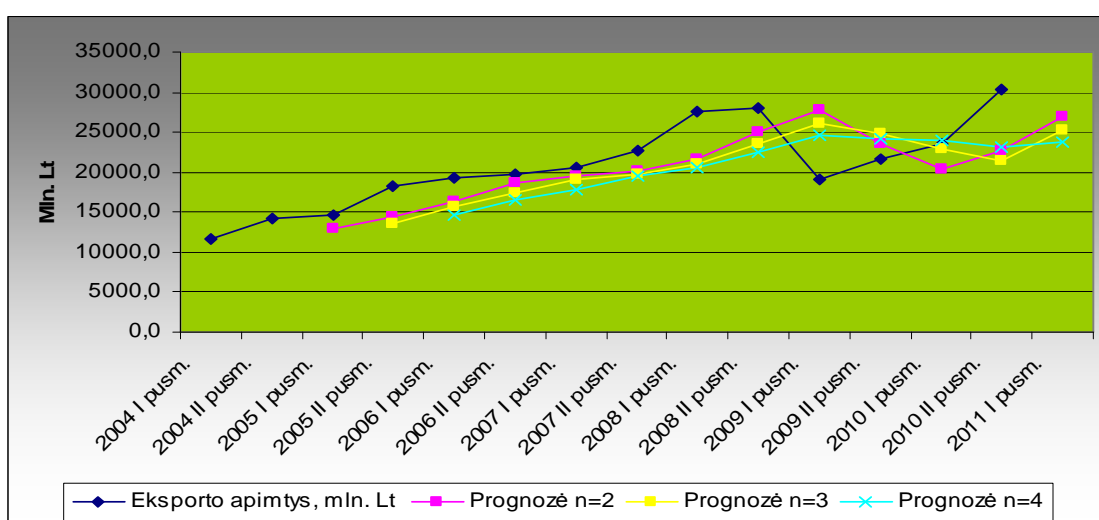
paklaidų kvadratus. Galima paklaidų kvadratų vidurkį paskaičiuoti formule - reikia tiesiog apskaičiuoti jų aritmetinį vidurkį:

$$\text{Paklaidų kvadratų vidurkis (kai } n=2) = \frac{494289016}{12} = 41190751,36$$

$$\text{Paklaidų kvadratų vidurkis (kai } n=3) = \frac{647797555,8}{11} = 58890686,89$$

$$\text{Paklaidų kvadratų vidurkis (kai } n=4) = \frac{606622657,8}{10} = 60662265,78$$

Atlikus prognozės skaičiavimus šiuo metodu, galima teigti, kad prognozės tikslumas priklauso nuo n . Nagrinėjamu atveju pasirinkau, kad $n=2$, $n=3$ ir $n=4$. Atsižvelgiant į tai, kad paklaida mažesnė kai $n=2$, galima daryti išvadą, kad ši prognozė yra tikslesnė.

Šaltinis: sudaryta autorės

35 pav. Lietuvos eksporto apimčių prognozės slenkančio vidurkio metodu

Taigi, iš grafiko matyti, kad 2011 m. I pusmetį remiantis prognoze slenkančio vidurkio metodu siekia 27019,4 mln. Lt.

4.2.2. Prognozavimas eksponentinio išlyginimo metodu

Eksponentinis išlyginimas – tai toks prognozavimo metodas, kai prognozei naudojamas svartinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis. Eksponentinio išlyginimo modelis yra toks:

$$F_{t+1} = \alpha Y_t + (1 - \alpha) F_t \quad (3)$$

Čia – F_{t+1} - laiko eilutės prognozė laikotarpiui $t + 1$;

Y_t – aktuali laiko eilutės reikšmė laikotarpiui t ;

F_t – laiko eilutės prognozė laikotarpiui t ;

α – išlyginimo konstanta ($0 < \alpha < 1$).

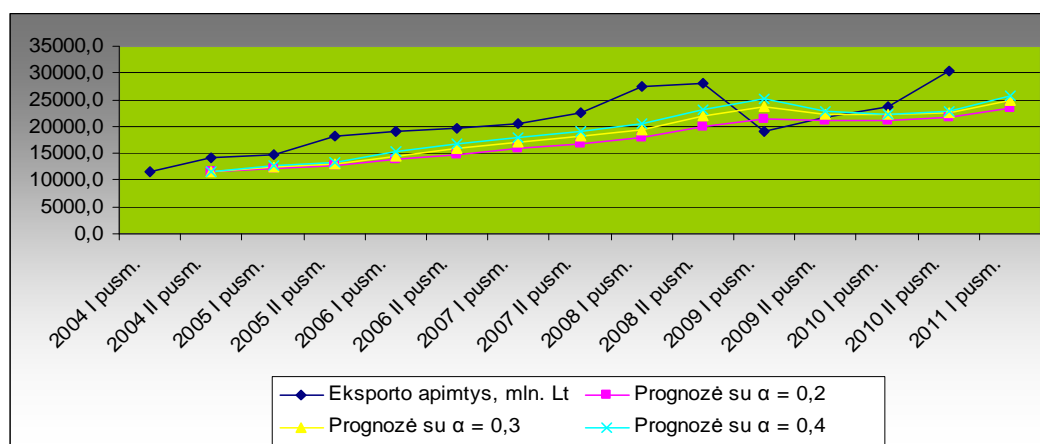
Ekspontinio išlyginimo metodo pranašumai yra gana paprasta procedūra ir nedidelis praeities duomenų skaičius, būtinas skaičiavimams. Jei vieną kartą išlyginimo konstanta buvo parinkta, tai tik du vienetai informacijos yra reikalingi prognozės skaičiavimams - reikšmė pastaraisiais metais ir tų pačių metų prognozė.

10 lentelė. Prognozavimo eksponentinio išlyginimo metodu duomenys

Metai	Pusm.	Eksporto apimtys, mln. Lt	Prognozė su $\alpha = 0,2$	Paklaida	Paklaidos kvadratas	Prognozė su $\alpha = 0,3$	Paklaida	Paklaidos kvadratas	Prognozė su $\alpha = 0,4$	Paklaida	Paklaidos kvadratas
2004	I	11635,8									
	II	14183,4	11635,80	2547,6	6490154,7	11635,8	2547,6	6490154,7	11635,80	2547,6	6490154,7
2005	I	14615,3	12145,32	2470,0	6101065,8	12400,07	2215,3	4907446,6	12654,83	1960,5	3843630,5
	II	18151,9	12639,32	5512,6	30388540	13064,66	5087,2	25880075	13439,04	4712,9	22211088
2006	I	19209,9	13741,84	5468,1	29900034	14590,83	4619,1	21336091	15324,18	3885,7	15099027
	II	19678,4	14835,46	4842,9	23454126	15976,56	3701,8	13703639	16878,48	2799,9	7839553
2007	I	20596,9	15804,05	4792,8	22971066	17087,11	3509,7	12318324	17998,45	2598,4	6751730,9
	II	22595,5	16762,61	5832,9	34022841	18140,04	4455,5	19851318	19037,81	3557,7	12657261
2008	I	27472,0	17929,19	9542,8	91065826	19476,68	7995,4	63925634	20460,90	7011,1	49156031
	II	28038,9	19837,76	8201,2	67259340	21875,29	6163,7	37990599	23265,35	4773,6	22787139
2009	I	19034,4	21478,00	2443,6	5971037,5	23724,38	4690,0	21995706	25174,79	6140,4	37704039
	II	21697,6	20989,28	708,3	501685,46	22317,39	-619,8	384172,48	22718,64	1021,1	1042569,2
2010	I	23609,9	21130,94	2479,0	6145437,3	22131,45	1478,5	2185931,7	22310,22	1299,7	1689281,3
	II	30428,9	21626,74	8802,2	77478167	22575	7853,9	61683928	22830,11	7598,8	57741807
2011	I		23387,17			24931,17			25869,63		
Suma					401749321			292653020			245013311
MSE					30903794			22511771			18847178

Šaltinis: sudaryta autorės

Atliekant prognozę eksponentinio išlyginimo metodu, prognozės tikslumas priklauso nuo išlyginimo konstantos (α) pasirinkimo. Nagrinėjamu atveju paklaida mažesnė kai išlyginimo konstanta $\alpha = 0,4$, atsižvelgiant į tai, skaičiuojant eksponentinio išlyginimo metodu eksporto apimtys 2011 m. I pusmetį turėtų siekti 25869,63 mln. Lt.

Šaltinis: sudaryta autorės

36 pav. Lietuvos eksporto apimčių prognozės eksponentinio išlyginimo metodu

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išvados

Lietuva, 2004 m. prisijungus prie Europos Sąjungos, perėmė ES bendrosios prekybos politikos reikalavimus ir priemones, t. y. visus ES sutartinius santykius su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis, nutraukė anksčiau sudarytas laisvosios prekybos sutartis. Lietuvoje, kaip ir visose ES šalyse narėse, buvo pradėti taikyti bendri muitų tarifai, antidempingo, kompensacinės, protekcinės priemonės ir kvotos.

Išsami LR Statistikos departamento pateiktų statistinių duomenų analizė parodė, kad per 2004-2010 m. laikotarpį Lietuvos eksporto apimtys padidėjo 64,92 proc. arba 28219,69 mln. Lt. Tačiau vertinant eksporto apimtį eliminavus infliacijos įtaką, matyti, kad realus eksporto padidėjimas yra tik 5,24 proc., tuo tarpu viešai skleidžiama informacija byloja mums apie stulbinantį beveik 65 proc. eksporto apimčių didėjimą, nors iš tikrųjų lietuviškų prekių paklausa užsienio rinkose didėjo nežymiai, didėjo tik eksportuojamų prekių kainos.

Viena iš pagrindinių 2004-2010 m. užsienio prekybos problemų yra prekybos balanso deficitas, kuris per visą nagrinėjamą laikotarpį yra neigiamas. Per visą Lietuvos Nepriklausomybės istoriją užsienio prekybos balansas buvo teigiamas tik vieną kartą – 1993 m. 2009 m. dėl visą pasaulį užvaldžiusios ekonominės krizės, smarkiai smuko vartojimas, ko pasekoje stipriai sumažėjus importo apimtims, užsienio prekybos deficitas pasiekė rekordiškai mažą lygį per 2004-2010 m. ir tesudarė 6914 mln. Lt. Tačiau dabartinės rinkos ekonomikos sąlygomis, ne smukusios importo apimtys, o žymiai išaugęs lietuviškų prekių eksportas turėtų užsienio prekybos balanso deficitą. Lietuvoje verslo ateities perspektyvos siejamos su didėjančiu prekių eksportu ir paslaugomis, todėl tikėtina, kad eksporto reikšmė nemažės.

Atliktos eksporto perspektyvos analizės slenkančio vidurkio metodu dėka buvo nustatyta, kad 2011 m. I pusmetį eksportas šalyje siekė 27019,4 mln. Lt su sąlyga, jei aplinkos poveikis nepasikeis, tuo tarpu kalbant apie prognozes eksponentinio išlyginimo metodu buvo nustatyta, kad 2011 m. I pusmetį eksportas šalyje siekė 25869,63 mln. Lt. Šiai dienai turint tikslus 2011 m. I pusmečio eksporto rezultatus – 33191,45 mln. Lt, matyti, kad tikslesnė prognozė yra slenkančio vidurkio metodu.

Koreliacinės analizės dėka buvo nustatyta tarpusavio priklausomybė tarp eksporto ir BVP, TUI, importo bei infliacijos. Paaiškėjo, kad didžiausia įtaką eksporto apimčių svyravimams turi importo apimtys. Priklausomybė nuo BVP ir TUI yra taip pat labai didelė. Visais nagrinėjamais atvejais koreliacijos koeficientas yra arti 1, tai reiškia, kad didėjant importo apimtims, BVP, ir TUI, didėja ir eksporto apimtys.

Įvertinus visas eksporto apimtį užsienio rinkas, galima teigti, kad pagrindinės šalies eksporto

partnerės yra šalys, priklausančios Baltijos šalių regionui (Rusija, Latvija, Vokietija, Lenkija, Estija), taip pat kitos ES šalys narės. Pagrindiniais tokios prekybos privalumais galima laikyti mažus prekių transportavimo kaštus, šalių kultūrų panašumus, ryšius su partneriais, kas tiesiogiai įtakoja poreikių nustatymo teisingumą. Tačiau siekiant, kad užsienio prekybos balansas pagaliau taptų teigiamu, Lietuvos eksportuotojams reikia ne tik skverbtis į kaimyninių šalių rinkas, bet ir ieškoti naujų nišų tolimesnių kraštų rinkose, kuriose galima būtų pelningai realizuoti savo prekes ir paslaugas, tokiose kaip JAV, Izraelis, Balkanų bei Arabų šalys, NVS ir kt. Deja, šiai dienai labai sunku gauti informacijos apie didžiąją dalį tolimų šalių rinkos dydį, rinkos augimą, vartotojų perkamąją galią, rinkos sezoniškumus ir svyravimus, vidutinį rinkos pelningumą, konkurencijos sąlygas, rinkos apsaugos sąlygas, valstybės reguliavimą, verslo infostruktūrą, ekonominį ir politinį stabilumą ir visą kitą, naujas užsienio rinkas bandančiam atverti Lietuvos eksportuotojui, naudingą informaciją. Pažymėtina, kad 2009-2013 metų Lietuvos eksportą skatinančios strategijos vienas iš numatytų prioritetų yra organizacijų, padedančių ir teikiančių informaciją apie galimybes užsienio rinkose steigimas bei jų veiklos optimizavimas.

Lietuvoje eksporto skatinimu ir plėtra užsiima VšĮ „Versli Lietuva“, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, Lietuvos pramonininkų konfederacija, UAB „Investicijų ir verslo garantijos“, Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija, Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija, Lietuvos verslo konfederacija „ICC Lietuva“, VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra, įvairių pramonės šakų asociacijos bei Lietuvos valstybinis turizmo departamentas. Siekiant padėti Lietuvos eksportuotojams plėsti savo verslą užsienyje, komercijos atašė ir VšĮ „Versli Lietuva“ atstovai iš 14 šalių – Azerbaidžano, Baltarusijos, Jungtinės Karalystės, JAV, Kazachstano, Kinijos, Lenkijos, Nyderlandų, Prancūzijos, Rusijos, Danijos, Švedijos, Turkmenistano, Ukrainos ir Vokietijos – pateikia patarimus ir naudingą informaciją apie pagrindinius bei nišinius atitinkamos rinkos sektorius, supažindina su įėjimo į rinką būdais, pristato specifinius šalies ir verslo kultūros ypatumus, naudingas nuorodas ir kt., tačiau vis dėl to atstovaujama yra tik ~7 proc. pasaulio valstybių. Siekiant didinti šį skaičių, organizacijos atsakingos už Lietuvos eksporto plėtrą ir skatinimą turėtų stiprinti ir plėtoti Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienyje tinklą, didinti jo efektyvumą, mažinant tarpusavio veiksmų koordinavimo trūkumą, tarpusavyje dalinantis patirtimi bei vykdomų projektų informacija, gerinant organizacijos išlaidų ir teikiamų paslaugų kokybės santykį.

Lietuvos eksporto pagrindą sudaro prekyba mineraliniais produktais. Per analizuojamą 2004-2010 m. laikotarpį šios prekių grupės apyvarta sudarė apie 22 proc. (64442,41 mln. Lt) viso Lietuvos eksporto, o pagrindiniais šio prekių grupės prekybos partneriais buvo Latvija, Estija, Nyderlandai, JAV bei Lenkija. Prekybos trąšomis apyvarta per 2004-2010 m. laikotarpį sudarė apie 5 proc. (13182,58 mln. Lt) viso Lietuvos eksporto. Ne tik ES, bet ir viso pasaulio ūkininkai lietuviškas trąšas vertina kaip vienas kokybiškiausių, o šį faktą patvirtina tai, kad pagrindiniais partneriais šio prekių grupės

verslininkams buvo Prancūzija, Vokietija, Indija, Belgija bei Jungtinė Karalystė. Per tą patį laikotarpį prekyba plastikais bei jų dirbiniais sudarė 12804,15 mln. Lt, o pagrindiniai verslo partneriai buvo Vokietijos, Lenkijos, Rusijos, Latvijos bei Prancūzijos verslininkai. Prekybą baldais ir mediena taip pat sudarė didelę dalį eksporto apimčių per nagrinėtą laikotarpį. Pagrindiniais baldų užsienio prekybos partneriais galima laikyti Švediją, Vokietiją, Jungtinę Karalystę, Norvegiją, bei Prancūziją, tuo tarpu lietuviškos medienos kokybė yra gerai vertinama Vokietijoje, Danijoje, Švedijoje, Norvegijoje bei Jungtinėje Karalystėje.

Šiai dienai lietuviškų prekybos centrų plėtros į užsienio rinkas dėka perspektyvi yra ir maisto pramonė, o tam tiesioginės įtakos turi pagrindinėse įmonėse įdiegtos šiuolaikinės technologijos, galimybės greitai ir be didelių investicijų padidinti gamybos apimtis, gerai žinomas rytų rinkų mentalitetas, geras produktų kokybės ir kainos santykis, artumas iki strategiškai reikšmingų rinkų, pakankamai išvystyta infrastruktūra, gera produktų reputacija rytų rinkose, gilios tradicijos ir prestižas. Atsižvelgiant į tai, kad mūsų šalies eksporto struktūra dar atsilieka nuo išsivysčiusių valstybių eksporto struktūros, kuriose didelę dalį eksporto apimčių užima šakos, sukuriančios didelę pridėtinę vertę turinčias prekes inovacijų bei aukštųjų technologijų dėka, dabartinę Lietuvos eksporto struktūrą galima sutapatinti su besivystančių šalių eksporto struktūra

Vienas iš svarbiausių veiksnių, turinčių įtakos šalies tarptautinės prekybos vystymuisi yra produktų gamyba, kuriai reikia daugiau intelektualinio potencialo, taip pat technologinių inovacijų kūrimas, kuris kuria žymiai aukštesnę produktų pridėtinę vertę. Lietuvos Vyriausybė turėtų skatinti pokyčius šalies pramonės struktūroje, t. y. skatinti aukštų technologijų pramonės plėtrą, kas padėtų lengviau prisitaikyti prie pasaulyje vykstančios globalizacijos padarinių. Tačiau šiuolaikinės ekonomikos sąlygomis viena iš pagrindinių kliūčių, su kuriomis tenka susidurti naujus produktus ir procesus diegiančioms įmonėms – per mažas inovacijų finansavimas. Dažniausiai inovacijų kūrimo ir diegimo finansavimui neigimą įtaką daro tai, kad šie procesai užtrunka ne vienerius metus, reikalauja didelių išlaidų, susiduria su ekonominių naujovių diegimo rizika, turi ilgą atsipirkimo laiką, tad atsiranda investuotojų stoka, kurie dažniausiai tikisi kuo greitesnio ir pelningesnio projekto atsipirkimo. Deja, mūsų šalyje praktiškai nėra tokių kaip Vakaruose paplitusių inovacijų finansavimo šaltinių - vadinamųjų „verslo angelų“. Šalyje veikia tik keletas rizikos kapitalo fondų, tačiau juos daugiau domina stambūs projektai, o bankai konservatyvūs ir linkę finansuoti mažos rizikos projektus. Taigi didelis vaidmuo tenka valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšomis šalies verslininkams teikiamai finansinei paramai.

Siekiant ir toliau mažinti užsienio prekybos deficitą, reikėtų kurti naują, žymiai palankesnę verslui Lietuvos įvaizdį, kas galėtų tiesiogiai įtakoti užsienio investicijų augimą mūsų šalyje. Dažniausiai tiesioginių užsienio investicijų dydis priklauso nuo kai kurių ekonominių rodiklių, taip pat užsienio ūkio subjektai kitose šalyse dažniausiai investuoja ieškodami naujų rinkų arba siekdami

sumažinti gamybos kaštus. 2010 m. TUI srautas Lietuvoje sudarė 1,6 mlrd. Lt. 2010 m. Lietuvoje daugiausia investavo Rusijos, Lenkijos, Vokietijos, Nyderlandų, Estijos investuotojai, o daugiausia investuota į rafinuotą naftos produktų bei chemikalų ir chemijos produktų gamybas, elektros, dujų, garo tiekimo didmeninę ir mažmeninę prekybą. Deja, mūsų valstybė gali girtis per pastaruosius metus privilejojusi tik kelis itin garsius pasaulio verslo vardus, tokius kaip „Western Union“ arba bankas „Barclays“, tačiau jie netapo kitų užsienio investicijų magnetu.

Kitas veiksnys, tiesiogiai įtakojantis Lietuvos prekių eksportą yra importuojamų žaliavų kainos bei kuriama nedidelė pridėtinė vertė. Istoriskai susiklostė taip, kad Lietuva užsienio prekyba tiesiogiai priklauso nuo didžiausios tiek eksporto, tiek importo partnerių - Rusijos importuojamų žaliavų kainos. Atsižvelgiant į tai, kad didžiąją dalį Lietuvos eksporto apimčių sudaro prekyba mineraliniais produktais, kurių gamybai yra naudojami Rusijos gamtos išteklių (žalia nafta sudarė 72,13 proc., o naftos dujos – 13,1 proc. visų importuojamų prekių iš Rusijos 2010 m.), taip pat Rusijai esant pagrindiniu elektros energijos tiekėju nuo 2009 m., kuomet buvo uždaryta Ignalinos atominė elektrinė, galima teigti, kad tiekiant gamtines žaliavas bei elektros energiją Lietuvai, mūsų šalies politikai Lietuvą su Rusija suriša stipriais, bet nelabai naudingais mūsų šaliai ryšiais. Priklausomybė nuo vieno tiekėjo, kurio žaliavų kainos sparčiai auga, turi neigiamos įtakos pagaminamų šalies viduje ir eksportuojamų prekių kainai, tuo pačiu mažinant Lietuvos konkurencingumą užsienio rinkose. Jeigu šalis ilgą laiką sistemiškai importuoja daugiau nei eksportuoja, ji vis giliau ir giliau grimzta į skolas, o didėjant šalies užsienio skolai, didėja nepasitikėjimas pačia šalimi, tad vienintelė išeitis – priklausomybės mažinimas ieškant naujų elektros energijos, taip pat importuojamų žaliavų partnerių.

Valstybės vykdoma eksporto politika ir palankių sąlygų eksportuotojams sudarymas - vienas iš pagrindinių veiksnių, skatinančių eksporto plėtrą Lietuvoje. Siekdama skatinti eksportą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Eksporto plėtros strategiją 2009–2013 metams ir jos įgyvendinimo priemonių planą. Šioje strategijoje keliamas tikslas – vykdyti veiksmingą ir kryptingą prekių ir paslaugų eksporto plėtros ir skatinimo politiką, didinti įmonių konkurencingumą ir nustatyti priemones, skatinančias diegti aukštąsias ir vidutiniškai aukštas technologijas, teikti geros kokybės paslaugas, sudaryti sąlygas mažiausiomis sąnaudomis efektyviai prekiauti su užsienio partneriais ir siekti teigiamo užsienio prekybos balanso.

2012 m. įpusėjus eksporto strategijos įgyvendinimo laikotarpiui ne daug kas pasikeitė tarptautinės prekybos skatinimo atžvilgiu ir nors buvo sukurtas strategijos įgyvendinimo planas, atlikta Vilniaus regiono eksportuojančių įmonių vadovų, akcininkų, finansininkų ir buhalterių apklausa, kurios pagrindinis tikslas – išsiaiškinti kiek Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtinta Eksporto plėtros strategiją 2009–2013 metams tiesiogiai paveikė Lietuvos eksportuotojus, parodė, kad didžiąjai daliai eksportuojančių Vilniaus regiono įmonių darbuotojams trūksta aiškios ir išsamios komunikacijos apie priimtą strategiją, taip pat apie jos įgyvendinimo priemones. Išanalizavus visų respondentų

pateiktus atsakymus matyti, kad apie ~ 75 proc. respondentų neturi išsamios informacijos arba visai nežino apie valstybės ir ES struktūrinių fondų teikiamą paramą, eksporto kredito draudimo įmokų kompensavimą, apie galimybę didelėms prekės ir paslaugas eksportuojančioms įmonėms gauti paskolas su INVEGA garantija kredito įstaigoms. Ir tik visiškai maža dalis respondentų pajautė strategijos įgyvendinimo poveikį, kuris dažniausiai pasireiškė per paskolų gavimą su INVEGA garantija kredito įstaigoms. Taigi, iš respondentų atsakymų matyti, kad nors strategijos įgyvendinimo terminas jau eina į pabaigą, yra dar daugybę sričių, kur mūsų šalies politikai turi padirbėti siekiant įgyvendinti patvirtintus eksporto plėtros strategijoje 2009-2013 m. prioritetinius punktus.

Vienas iš pagrindinių Lietuvos privalumų rinkos ekonomikos sąlygomis yra pigi darbo jėga. Tačiau šis trumpalaikis privalumas neleidžia konkuruoti su užsienio valstybėmis ilgalaikėje perspektyvoje dėl to, kad žemas darbuotojų darbo užmokestis, motyvavimo sistemų nebuvimas neigiamai įtakoja produktyvumą. Lietuvai įstojus į ES, prasidėjo integracija į ES rinką, kas įtakojo nežymų darbo užmokesčio didėjimą siekiant išlaikyti darbuotojus, kurie galėjo nevaržomai emigruoti iš Lietuvos į šalį, kurioje darbo užmokestis ir pragyvenimo lygis yra žymiai aukštesnis nei Lietuvoje. Tačiau didėjant darbo užmokesčio sąnaudoms, didėja ir prekių savikaina, kas neigiamai veikia lietuviškų prekių konkurencingumą kitų šalių tokių pačių prekių atžvilgiu.

Apibendrinant, galima teigti, kad pagrindiniai užsienio prekybos veiksniai, įtakoję labai nekonkurencingas verslo sąlygas yra priklausomybė nuo vieno importuojamų žaliavų tiekėjo, pramonės struktūra būdinga besivystančioms šalims, mažos pridėtinės vertės pramonės šakų dominavimas, informacijos apie užsienio rinkas ir jų reglamentais stoka, nepatrauklus Lietuvos kaip verslo partnerio įvaizdis. Nepaisant šių pagrindinių problemų turinčių neigiamos įtakos užsienio mainams, neigiamos įtakos turėjo ir visą pasaulį užvaldžiusi ekonominė krizė.

Pasiūlymai

Vienas iš svarbiausių būdų, kaip galėtų būti užtikrintas eksporto apimčių didėjimas, tuo pačiu mažinant šalies užsienio prekybos balanso deficitą – eksportui palankios aplinkos sukūrimas bei verslo aplinkos gerinimas, teikiant verslui aktualią informaciją, taikant mokesčių lengvatas ar iš dalies finansuojant įmonių plėtrą, teikiant finansinę ir nefinansinę pagalbą, skatinant bendradarbiavimą tarp institucijų. Verslininkai yra ekonomikos grandis nešanti didžiausią naudą šalies ekonomikai ir gyventojams, nes būtent jie kuria didžiausią dalį produktų, turinčių aukštą pridėtinę vertę, kas teigiamai veikia eksporto skatinimą, bei įtakoja „sveiką“ Lietuvos verslo aplinką. Kitas būdas gerinti verslo aplinką – išvystyti eksporto kredito draudimo sistemą taip, kad garantuodama už eksportuojančias įmones pati valstybė priimtų daugiau verslo rizikos. Tarptautiniuose prekybos santykiuose yra ypatingai vertinamos valstybės arba valstybės institucijų suteiktos garantijos.

Savo palankios geografinės padėties dėka Lietuva turi puikias galimybes ne tik bendradarbiauti

su esančiomis eksporto rinkomis, bet ir plėstis, ieškant naujų prekybos sričių bei partnerių. Lietuvos eksportuotojai, daugiausiai eksportuojantys į valstybes, kurios taip pat yra lengvai paveikiamos ekonominės krizės, turėtų įvertinti galimybę stiprinti savo pozicijas rinkose, kurios yra žymiai mažiau paveiktos arba paveikiamos krizės arba rinkose, kurios linkusios per trumpesnę laikotarpį atsigauti po patirtų ekonominių sukrėtimų. Lietuvos eksportas turėtų būti nukreipiamas į strategiškai arčiau jūros esančias valstybes – Baltijos jūros regiono bei Skandinavijos šalis, taip pat derėtų prisiminti ir apie nepopuliarias Lietuvai, bet turinčias aukštą perkamąją galią JAV, Izraelio, Balkanų bei Arabų šalis, NVS.

Siekiant plėsti rinkų į kurias yra eksportuojama sąrašą, būtina iširti esančių ir potencialių rinkų prekybos sąlygas - jų teisinę, mokestinę bei politines aplinkas, taip pat sužinoti kokia yra reali situacija bei kokios galimybės atsiveria kitose šalyse. Šiuo metu Lietuvoje trūksta informacinių centrų, kurie galėtų teikti struktūrizuotą medžiagą apie užsienio rinkas. Atskira tokios informacijos paieška yra brangi, reikalauja daug laiko, pastangų ir investicijų, todėl ši priemonė turėtų būti inicijuojama ir finansuojama valstybės institucijų.

Dar vienas veiksnys, kuris tiesiogiai įtakoja eksporto apimčių augimą - Lietuvos įvaizdžio kūrimas tarptautinėje arenoje, kuris tiesiogiai įtakoja Lietuvos patrauklumo investicijoms didėjimą. Siekiant šio tikslo, Lietuvoje turėtų būti kuriami patrauklūs ir informatyvūs tinklapiai, užsienyje platinami leidiniai, pristatantys konkurencingus lietuviškus produktus, galimybes plėsti verslą Lietuvoje, taip pat teikiamas įvairias paslaugas. Siekimas kuo efektyviau reklamuoti ir pateikti šalies nacionalinį prekės ženklą, galėtų būti įgyvendintas tik dalyvaujant įvairiuose tarptautiniuose forumuose, parodose bei mugėse, taip pat vystant ilgalaikius ir glaudžius bendradarbiavimo santykius su užsienio šalių atstovais. Aktyvus Lietuvos verslininkų dalyvavimas tarptautinėse konferencijose, seminaruose ir kitose eksporto plėtrai skatinti skirtuose renginiuose įtakotų greitesnį skverbimąsi tiek į esamas, tiek ir į naujas verslo rinkas tarptautiniu mastu, kas savo ruožtu pagerintų šalies reputaciją. Toks Lietuvos reprezentavimo būdas galėtų būti pilnai arba bent jau dalinai finansuojamas valstybės.

Mūsų šalies Vyriausybė taip pat turėtų susirūpinti tiesioginių užsienio investicijų didinimo klausimu suteikiant palankesnes sąlygas investuoti būtent Lietuvoje – suteikiant galimybę įmonėms daryti ilgalaikes investicijas ne tik iš pelno, bet ir iš gautų pajamų, kurti naujas Laivas ekonomines zonas. Tiesioginių užsienio investicijų dėka Lietuvos produktų konkurencingumas nuolat auga, sukuriama darbo vietų, auga prekyba. TUI taip pat padeda pažeidžiamoms verslo įmonėms išsilaikyti sudėtingomis sąlygomis, o naujam verslui – įsitvirtinti rinkoje ir prisidėti prie eksporto skatinimo.

Neatsiejama šiuolaikinio verslo dalis yra informacinės technologijos ir internetiniai resursai. Būtent verslas internetu galėtų žymiai sumažinti transportavimo, logistikos, mokėjimų ir kitas kasdieninėje eksportuotojų veikloje patiriamas išlaidas. Būtent e-verslo dėka didėja ne tik efektyvumas, bet ir produktyvumas bei konkurencingumas o svarbiausia taupomas laikas, atliekant

visas operacijas on-line režimu. Siekiant vystyti e-verslą Lietuvoje prie šios koncepcijos turėtų prisidėti ne tik valstybė, skatindama smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) subjektų tarpusavio bendradarbiavimą bei verslo procesų integravimą, gerindama e-verslo plėtrą sąlygojančias infrastruktūrines prielaidas, bet ir patys verslininkai turėtų būti suinteresuoti įgyvendinti įvairias inovatyvias programas.

Įmonių, kurios užsiima arba planuoja užsiimti inovacijų įdiegimu, taip pat naujų technologijų vystymu, veikla turėtų būti skatinama valstybės. Labai svarbi naujo sėkmingo verslo dalis yra finansiškai stipri bazė, tačiau dažnai perspektyvios Lietuvos verslininkų ir mokslininkų idėjos „miršta“ dėl finansinių priežasčių. Siekiant skatinti užsienio prekybos balanso deficito mažėjimą eksporto apimčių didinimo dėka iš valstybės pusės turėtų būti sukurta ir įgyvendinama ilgalaikė strategija, kurioje numatytos mokesstinės lengvatos, tokios kaip pelno mokesčio mažinimas arba atleidimas nuo jo naujoms įmonėms, įmonėms, kurių veiklos pagrindas yra intelektualinis kapitalas, įmonėms, kurių veikla yra technologinių inovacijų kūrimas, socialinio draudimo įmokų, mokamų už darbuotojus mažinimas, taip pat įvairios smulkiojo ir vidutinio verslo finansavimo programos.

Kaip pagrindinį ateities sėkmingo eksporto didinimo veiksnį norėčiau paminėti investicijas į tyrimų plėtrą, mokslinius darbus bei švietimą. Būtent investicijos šiose srityse padės Lietuvos verslininkams konkuruoti su pigiu kitų šalių eksportu, kuriose yra maži produktų kūrimo kaštai. Lietuvai kuriant įvairias finansavimo programas ir teikiant įvairią paramą būtina skatinti šakų, sukuriančių aukštos pridėtinės vertės produktus ir aukštųjų technologijų sektorių plėtrą, taip pat reikėtų skatinti šalies verslininkų mokymąsi vadybos, planavimo, organizavimo ir prekybos srityse, vėliau teorines žinias panaudojant ir praktinėje įmonės veikloje, kas įtakotų didesnę jaunų profesionalų integravimąsi į verslo aplinką.

LITERATŪRA

1. **Albaum G., Duert E.** International marketing and export management. Sixth Edition // 2008, p. 67-69. –ISBN: 978-0-273-71387-6.
2. **Antidempingo priemonių taikymą reglamentuojantys Europos Sąjungos teisės aktai.** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:343:0051:0073:LT:PDF> [žiūrėta 2011 03 12].
3. **Asociacijos „Lietuvos mediena“ nariu veiklos rezultatai.** <http://www.lietuvosmediena.lt/rodikliai2010.pdf> [žiūrėta 2011 12 27].
4. **Baldwin R. E.** Economic development and export growth: A study of Northern Rhodesia, 1920-1960. // 1966, p. 1-15. – 66-13091.
5. **Belay Seyoum.** Export-Import Theory, Practices and Procedures. Second Edition // 2009, p. 2-4. – ISBN 0-203-88930-4.
6. **Berdell J.** International Trade and Economic Growth in Open Economies. // 2002 Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.
7. **Bernatonytė D.** Tarptautinė prekyba //2007, p. 111-125. – ISBN 9955-25-175-1.
8. **Dipartimento di Scienze Economiche Universita degli Studi di Bologna.** <http://www2.dse.unibo.it/wp/420.pdf> [žiūrėta 2010 12 04].
9. **Eksportas ir importas. Požymiai: Kombinuotoji nomenklatūra (2-jų ženklų), metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 13].
10. **Eksportas ir importas. Požymiai: Kombinuotoji nomenklatūra (2-jų ženklų), valstybė, metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 13].
11. **Eksportas ir importas. Požymiai: metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 11].
12. **Eksportas ir importas, eliminavus sezono įtaką. Požymiai: ketvirtis.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 12].
13. **Eksportas ir importas, eliminavus sezono įtaką. Požymiai: mėnuo.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 12].
14. **Europos Sąjungos portalas. Šalys.** http://europa.eu/about-eu/countries/index_lt.htm [žiūrėta 2011 11 17].
15. **Europos Sąjungos struktūrinė parama. Ataskaitos.** http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/projektuzemelapis#field_id=&prog_id=&inter_inst_id=&exec_inst_id=&munic_id= [žiūrėta 2012 01 17].
16. **Export strategy.** <http://www.crfonline.org/orc/pdf/exportstrategy.pdf> [žiūrėta 2010 12 02].
17. **Ginevičius R. ir kt.** Eksporto ir investicijų plėtra Lietuvoje: [monografija]. Vilnius: Technika, 2005. – 17-19 psl. ISBN 9986-05-937-2.

18. **Gyventojų migracija.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2012 02 12].
19. **Grigaitytė G.** Kuo Lietuvos narystė PPO naudinga šalies verslui. <http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/3e8025e37c848> [žiūrėta 2011 03 12].
20. **Jatuliavičienė G., Kučinskienė M., Garuckas R.** Ekonomika. Lietuvos užsienio prekybos pokyčiai integruotoje Europos Sąjungos rinkoje. // – 2007. – 77-93 p. ISSN 1392–1258. <http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Ekonomika/79/77-93.pdf> [žiūrėta 2011 12 04].
21. **Kompensacinių priemonių taikymą reglamentuojantys EUROPOS SAJUNGOS teisės aktai.** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:188:0093:0126:LT:PDF> [žiūrėta 2011 03 13].
22. **Kvedaras V., Rudzkis R.** Lietuvos eksporto tendencijos ir ekonometriniai modeliai. // Pinigu studijos. -2003. Nr. 4. - 29-30 psl.
23. **Lietuvos agrarinių ir miškų mokslo centro agrocheminių tyrimų laboratorija.** Lietuvos ūkyje naudojamų trąšų analizė ir pasiūlymai dėl nacionalinio reglamentavimo pakeitimų, atsižvelgiant į agrochemijos, saugumo ir sveikatos reikalavimus. // – 2010. – 12-26 p. http://www.ukmin.lt/lt/veikla/veiklos_sritys/pramone_ir_verslas/pramone/trasu%20studija%202010.pdf [žiūrėta 2011 11 25].
24. **Lietuvos ekonominės plėtros agentūra.** Eksportuotojo vadovas. http://www.lepa.lt/files/File/InformacijaVerslui/eksportuotojo%20vadovas_2008.pdf [žiūrėta 2010 12 03].
25. **Lietuviškos kilmės prekių eksportas. Požymiai: administracinė teritorija, metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 12].
26. **Lietuviškos kilmės prekių eksportas. Požymiai: Kombinuotoji nomenklatūra (skyriniai), metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 12].
27. **Lietuviškos kilmės prekių eksportas. Požymiai: Kombinuotoji nomenklatūra (2-ių ženklų), metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 12].
28. **Lietuvos Respublikos energetikos ministerija.** Strategija. <http://www.enmin.lt/lt/nes/strategija.pdf> [žiūrėta 2012 03 05].
29. **Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Eksporto į Lenkiją praktinis vadovas. http://www.ukmin.lt/files/Uzsienio_prekyba/priedas/Kom-ATASE/Lenkija/lr%20eksport.doc [žiūrėta 2011 11 17].
30. **Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Informacija apie Rusijos rinką. <http://www.urm.lt/index.php?55692085> [žiūrėta 2011 11 27].
31. **Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Lietuva ir Europos sąjungos prekybos politika. <http://www.urm.lt/index.php?-6423849> [žiūrėta 2011 03 12].

- 32. Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Lietuvos Respublikos ryšiai su Estijos Respublika. <http://www.urm.lt/index.php?-1771811358> [žiūrėta 2011 11 26].
- 33. Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Lietuvos Respublikos ryšiai su Latvijos Respublika. <http://www.urm.lt/index.php?2057793073> [žiūrėta 2011 11 26].
- 34. Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija.** Lietuvos Respublikos ryšiai su Vokietijos Federacine Respublika. <http://www.urm.lt/index.php?2470834> [žiūrėta 2011 11 26].
- 35. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.** Aukštųjų inovacijų pramonė. <http://www.ukmin.lt/files/Pramone/inovaciju/aukstuju%20technologiju%20pletros%20programa.doc> [žiūrėta 2012 01 26].
- 36. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.** Lietuvos Respublikos 2009-2013 metų eksporto plėtros strategija. http://www.ukmin.lt/lt/strategija/Eksporto_strat/Eksporto_pletr_strat_2009-2013.pdf [žiūrėta 2010 12 04].
- 37. Lietuvos Respublikos Ūkio ministerija.** Lietuvos ekonomikos apžvalga 2011-05-18. 2011 m. sausio-kovo mėn. Užsienio prekybos apžvalga. // – 2011. – 3-7 p. http://www.ukmin.lt/lt/veikla/veiklos_sritys/ukio_apzvalga/savaitine/doc/Ekonomikos%20Apzvalga%20Geguzes%209-16-n.pdf [žiūrėta 2011 11 21].
- 38. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė.** Valstybinio audito ataskaita. Lietuvos įvaizdžio formavimas. // - 2009 m. kovo 31 d. Nr. VA-P5-50-3-6. – p. 16-19.
- 39. Lietuvos Respublikos Valstybės specialiųjų garantijų dėl eksporto kredito draudimo įstatymas.** <http://kaveikiavaldzia.lt/docs/2011/07/13/65241> [žiūrėta 2011 11 19].
- 40. Lietuvos standartizacijos departamento prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos direktoriaus 2008 m. birželio 19 d. įsakymas Nr. V-75.** http://www.lsd.lt/standards/Veiklos_planai/LSTTK68.pdf [žiūrėta 2011 11 19].
- 41. Meilienė E., Snieška V.** Lietuvos pramonės konkurencingumo veiksniai eksporto politikos nuostatose // Viešoji politika ir administravimas. – 2010. Nr. 31. – p. 119-132. <http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/vpa/vpa31/119-132.pdf> [žiūrėta 2011 03 13].
- 42. Morkevičius A.** Medienos sektorius 2010. <http://www.lietuvosmediena.lt/sektorius2010.pdf> [žiūrėta 2011 11 26].
- 43. Nacionalinė mokėjimo agentūra.** Užsienio prekybos administravimas. <http://www.nma.lt/index.php/parama/uzsienio-prekybos-administravimas/statistika/378> [žiūrėta 2012 02 13].
- 44. Pabedinskaitė A.** Kiekybiniai sprendimų metodai. // – 2007. – 49-57 p. <http://e-stud.vgtu.lt/users/files/dest/11282/kiemetkonspektas2007.pdf> [žiūrėta 2012 02 18].
- 45. Pilietinės visuomenės institutas.** Tyrimas lietuvių emigracija. http://www.civitas.lt/files/Tyrimas_Lietuviu_emigracija_Studija.pdf [žiūrėta 2011 12 15].

- 46. Profesinio mokymo metodikos centras.** Kuro, chemikalų, guminių, plastikinių ir mineralinių produktų gamybos sektoriaus studija. // -2008. – 5-9 p. ISBN 978-9955-748-52-6. http://www.kpmc.lt/Skelbimai/SEK_LT/Chemijos%20studija.pdf [žiūrėta 2011 11 15].
- 47. Protekinių priemonių taikymą reglamentuojantys EUROPOS SAJUNGOS teisės aktai** <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:185:0001:0015:LT:PDF> [žiūrėta 2011 03 15].
- 48. Rees J.** Technology, Regions, and Policy. // 1986, p. 24-32. – ISBN 0-8476-7409-6.
- 49. SEB banko Lietuvos makroekonomikos apžvalga.** Lietuvos prekių eksporto apžvalga. // – 2009. Nr. 37. – 20-24 p. http://www.seb.lt/pow/content/seb_lt/pdf/lt/LMA37.pdf [žiūrėta 2011 11 10].
- 50. SEB banko Lietuvos makroekonomikos apžvalga.** Lietuvos ūkio nuosmukis: dabar ir prieš 10 metų. // – 2008. Nr. 34. – 18-23 p. http://www.seb.lt/pow/content/seb_lt/Archyvas/LMA34.pdf [žiūrėta 2011 11 10].
- 51. SEB banko Lietuvos makroekonomikos apžvalga.** Makroekonomikos būklė ir prognozės. // – 2009. Nr. 39. – 5-16 p. http://www.seb.lt/pow/content/seb_lt/pdf/lt/LMA39.pdf [žiūrėta 2011 11 11].
- 52. Smulkiųjų projektų fondas.** Verslo konsultavimo paslaugų paketas „Eksporto vystymas ir mokesčiai Lenkijoje“ http://www.alytus-suwalki.eu/uploads/docs/EKSPORTO_VYSTYMAS_IR_MOKESCIAI_LENKIJOJE.pdf [žiūrėta 2011 11 20].
- 53. The World Bank.** Export and Import Price Index Manual. Theory and Practice // 2009, p. 113-116. –ISBN 978-1-58906-780-6.
- 54. Tiesinės koreliacijos skaičiavimas.** [http://ausis.gf.vu.lt/pub/kb/biometrija/Tiesines%20koreliacijos%20skaiciavimas%20\(Excel\).doc](http://ausis.gf.vu.lt/pub/kb/biometrija/Tiesines%20koreliacijos%20skaiciavimas%20(Excel).doc) [žiūrėta 2012 02 27].
- 55. Tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje. Požymiai: šalis investuotoja, metai.** <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> [žiūrėta 2011 11 25].
- 56. Tomaševič V., Mackevičius J.** Materialiųjų investicijų analizė ir jų įtakos vertinimas. // Verslo ir teisės aktualijos. – 2010. T. 5. p. 187-189. ISSN 1822-9530.
- 57. Vikipedija. Laisvoji enciklopedija.** Europos Laisvosios Prekybos Asociacija. http://lt.wikipedia.org/wiki/Europos_Laisvosios_Prekybos_Asociacija [žiūrėta 2011 11 25].
- 58. Vikipedija. Laisvoji enciklopedija.** Nepriklausomų valstybių sandrauga. http://lt.wikipedia.org/wiki/Nepriklausom%C5%B3_valstybi%C5%B3_sandrauga [žiūrėta 2011 11 25].
- 59. Vilpišauskas R.** Tarptautinis konkurencingumas ir Lietuvos eksporto politika // Pinigų studijos. – 2004. Nr. 1. – 58-61 psl.

Kirjanova J. Lietuvos Respublikos eksporto analizė ir perspektyvos / Viešojo sektoriaus ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. N. Markevičius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2012. - 75 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuotos 2004-2010 m. eksporto apimčių kitimo tendencijos, priežastys, pateiktos prognozės ateinančiam laikotarpiui, taip pat iškeltos eksporto plėtrą ir skatinimą stabdančios problemos bei pateikti siūlymai, kaip šias problemas galima spręsti tiek ilgalaikėje, tiek trumpalaikėje perspektyvoje. Pirmajame darbo skyriuje mokslinės literatūros analizės pagalba yra aptariama tarptautinės prekybos raidos istorija, eksporto vaidmuo šalies ekonomikoje bei jo valdymas, taip pat glaustai išanalizuojami eksporto plėtrą įtakojantys politiniai veiksniai. Antrą skyrių sudarė Lietuvos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių, turinčių įtakos šalies atvirumo ir integracijos į tarptautines rinkas laipsniui, analizė. Trečioje dalyje atliekama 2004-2010 m. eksporto apimčių bei struktūros analizė, įvertinama įtaka užsienio prekybos balanso pokyčiui, sąveika su šalies išsivystymo lygį parodančiais BVP ir TUI, taip pat išskiriami svarbiausi Lietuvos eksporto partneriai. Praktinę magistrinio darbo dalį sudarė eksporto priklausomybės nuo tiesioginių užsienio investicijų, importo, BVP ir infliacijos analizė ekonometrinių modelių pagalba, taip pat eksporto apimčių prognozavimas slenkančio vidurkio ir išlyginimo metodais.

Magistrinio darbo prieduose yra pateikti atliktos apklausos rezultatai, kurios dėka buvo siekiama sužinoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Eksporto plėtros strategijos 2009-2013 metams poveikį eksportuojančioms Vilniaus regiono įmonėms.

Pagrindiniai žodžiai: tarptautinė prekyba, eksportas, eksporto struktūra, eksporto partneriai.

Kirjanova J. Analysis and the prospects for exports of the Lithuania Republic / Master's Work in Public Sector Economics. Supervisor Associate Professor Dr. N. Markevičius. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolo Romerio University, 2012. – 75 p.

ANNOTATION

In the master's thesis there was analyzed the trends in export volumes in the period from 2004 to 2010, the reasons and the forecast for the future. Also, there were raised the problems of export development as well as the promotion stopping. Besides, there was made suggestions how these problems could be solved both in a long and short terms. In the first chapter of scientific literature the history of the support of international trade's development was discussed, as well as the role of exports in the economy and its management. Additionally, the influence of political factors to the export development was briefly analyzed. The second section included the analysis of Lithuania's strengths, weaknesses, opportunities and threats affecting the country's openness and integration into international market. In the third part of export volume and structure's analysis of 2004-2010 period, the influence of foreign trade for the balance and the interaction with the country's level of development showing GDP and FDI was assessed. The most important export partners of Lithuania were also identified. The practical part of master's thesis consisted from the export's dependence on foreign direct investment, imports, GDP, the analysis of inflation with the help of econometric models and the prediction of export volumes by average and alignment methods.

In the Master work annexes there were the results of the survey, due to which we could see the Export Development Strategy of Lithuanian Government for 2009-2013 period as well as the impact of exporting companies in the Vilnius region.

Key Words: international trade, export, export structure, export partners.

SANTRAUKA

Kirjanova J. Lietuvos Respublikos eksporto analizė ir perspektyvos / Viešojo sektoriaus ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadovas doc. dr. N. Markevičius. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2012. - 75 p.

Viešojo sektoriaus ekonomikos magistro baigiamojo darbo tema yra aktuali atsižvelgiant į tai, jog kiekviena pasaulio šalis ir jos ūkio subjektai yra suinteresuoti, kad šalies ekonomika būtų kuo labiau subalansuota ir išsivysčiusi. Šiuolaikiniame pasaulyje tarptautinė prekyba vaidina svarbų vaidmenį kiekvienos pasaulio valstybės ekonomikoje. Tarptautinė prekyba yra pati seniausia tarptautinių ekonominių santykių forma, kuri egzistavo ilgą laiką iki pasaulio ekonomikos susiformavimo ir yra jos pirmtakė. Spartus tarptautinės prekybos vystymasis įtakojo greitą pasaulio ekonomikos formavimąsi ir paspartino gamybinių jėgų internalizacijos procesą. Magistro baigiamajame darbe yra iškelta **problema** – kokios gi yra Lietuvos Respublikos eksporto perspektyvos, remiantis išanalizuotais statistikos duomenimis.

Baigiamojo darbo **objektas** - Lietuvos Respublikos (LR) užsienio prekyba. Baigiamojo darbo **tikslas** - atlikti LR eksporto statistinę analizę, bei numatyti ateities perspektyvas, o siekiant keliamo tikslo buvo sprendžiami šie pagrindiniai darbo **uždaviniai** - pateikti eksporto teoriją, nustatyti veiksnius, įtakančius LR eksporto apimtį, išanalizuoti turimus 2004-2010 m statistinius eksporto duomenis, nustatyti eksporto įtaką šalies ekonomikai ir numatyti perspektyvas. Tyrimo **metodai**: mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų analizė, statistinių duomenų analizė, apklausa.

Baigiamajame darbe trumpai supažindinama su eksporto samprata bei Lietuvos Respublikos eksporto struktūra pagal šalis ar jų grupes, taip pat pagal prekių grupes. Yra atliekama 2004-2010 metų Lietuvos eksporto apimčių analizė, pabrėžiami duomenų pokyčiai, nagrinėjama kas juos įtakojo. Taip pat nagrinėjama priklausomybė tarp eksporto ir BVP, TUI, importo bei infliacijos, apskaičiuojamos eksporto apimčių prognozės 2011 m. I ketv.

Palyginus užsienio prekybos balanso 2004-2010 m. rezultatus, paaiškėjo, kad visą šį laiką jis buvo neigiamas. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje verslo ateities perspektyvos siejamos su didėjančiu prekių eksportu ir paslaugomis, tikėtina, kad užsienio prekybos balanso deficitą palaipsniui mažės.

Įvertinus visas eksporto apimtį į užsienio rinkas, matyti, kad pagrindinės šalies eksporto partnerės yra šalys, priklausančios Baltijos šalių regionui (Rusija, Latvija, Vokietija, Lenkija, Estija), taip pat kitos ES šalys narės, t. y. valstybės, esančios tame pačiame kaip ir Lietuva Europos žemyne.

Atlikus koreliacinę analizę tarp eksporto ir BVP, TUI, importo bei infliacijos, kurios dėka buvo nustatyta tarpusavio priklausomybė tarp eksporto apimčių ir įtakančių veiksnių, paaiškėjo, kad didžiausia priklausomybė yra tarp eksporto ir importo apimčių, taip pat tarp eksporto ir BVP, tačiau TUI įtaką eksporto apimtims yra taip pat labai didelė.

SUMMARY

Kirjanova J. Analysis and the prospects for exports of the Lithuania Republic / Master's Work in Public Sector Economics. Supervisor Associate Professor Dr. N. Markevičius. – Vilnius: Faculty of Economics and Finance Management, Mykolo Romeris University, 2012. – 75 p.

Public Sector Economics master's thesis topic is relevant, because every country in the world and its economy entities are interested their economy to be more balanced and more developed. In today's world the international trade plays an important role in the economy of every country. International trade is the oldest form of international economic relations, which existed long before the emergence of the global economy and its predecessor. The rapid development of international trade has influenced the generation of a rapid global economic and productive forces, as well as accelerated the process of internalization. In the master's thesis the problem of Lithuanian export's according to statistics is raised.

The subject of the thesis is the foreign trade of the Republic of Lithuania. The final goal is to conduct a statistical analysis of Lithuanian exports and to predict the perspectives for the future. With the view to the objective the following main tasks have been solved - the export theory submitted, the factors that influence the Lithuanian export volume were identified, the available statistical exports data in the period 2004-2010 were analyzed, the export's impact to the economy was provided. Besides, the following methods have been used: the analysis of scientific literature, the legal documents' analysis, the statistical analysis and the survey.

The final paper briefly introduces the conception of export and the Lithuanian export structure by countries or groups, as well as by commodity groups. The Lithuania's export volume analysis was performed for 2004-2010 and the changes of the data were highlighted. It has been also examined the relationship between exports and GDP, FDI, the imports and the inflation, also the forecast for 2011 IQ on exports volumes has been calculated.

As far as the foreign trade balance in 2004-2010 was compared, the results showed that all this time it was negative. According to the fact that in Lithuania business prospects associated with the increased export of goods and services, it is likely that the foreign trade deficit will decrease gradually. The assessment of all exports to foreign markets indicates that the main export partners are the countries of the Baltic region (Russia, Latvia, Germany, Poland, Estonia), as well as other EU members.

After the correlation analysis between exports and GDP, FDI, imports and inflation, which has been resulted in the independence between export volumes and influencing factors, showed that there is the greatest relationship between exports and imports, as well as between exports and GDP, but FDI' impact to export volumes is also very high.

PRIEDAI

PIRMAS PRIEDAS
STATISTINIAI DUOMENYS

1 lentelė. Užsienio prekybos balansas 2001-2010 m. (mln. Lt ir mln. Eur)

	Eksportas		Importas		Balansas	
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
2001	18332	4583	25413,2	6353,4	-7081,2	-1770,4
2002	20290,7	5475,6	28562,2	7709,4	-8271,5	-2233,8
2003	22145,1	6413,7	30268,7	8766,5	-8123,6	-2352,8
2004	25819,2	7477,7	34383,6	9958,2	-8564,4	-2480,5
2005	32767,3	9490,1	43151,9	12497,8	-10384,6	-3007,7
2006	38888,3	11262,8	53274,6	15429,4	-14386,3	-4166,6
2007	43192,4	12509,4	61503,5	17812,7	-18311,1	-5303,3
2008	55511	16077,1	73006,3	21144,1	-17495,3	-5067
2009	40732	11796,8	45311	13123	-4579	-1326,2
2010	54038,8	15650,7	60952,8	17653,1	-6914	-2002,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

2 lentelė. Užsienio prekybos balansas mėnesiais 2001-2010 m. (mln. Lt ir mln. Eur)

	Eksportas		Importas		Balansas	
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
2001						
Sausis	1376,7	344,2	1723,6	430,9	-346,9	-86,7
Vasaris	1411,2	352,8	1926,9	481,7	-515,7	-128,9
Kovas	1504	376	2089,6	522,4	-585,6	-146,4
Balandis	1393,7	348,4	2034,3	508,6	-640,6	-160,2
Gegužė	1711,1	427,8	2171,6	542,9	-460,5	-115,1
Birželis	1633,9	408,5	2072,8	518,2	-438,9	-109,7
Liepa	1541,3	385,3	2049,6	512,4	-508,3	-127,1
Rugpjūtis	1465,2	366,3	1904,3	476,1	-439,1	-109,8
Rugsėjis	1593,6	398,4	2089,4	522,4	-495,8	-124
Spalis	1772,3	443,1	2521,6	630,4	-749,3	-187,3
Lapkritis	1574,9	393,7	2366	591,5	-791,1	-197,8
Gruodis	1354,1	338,5	2463,5	615,9	-1109,4	-277,4
2002						
Sausis	1342,5	335,7	1945,3	486,4	-602,8	-150,7
Vasaris	1314,4	328,6	1967,5	491,9	-653,1	-163,3
Kovas	1684,4	421,1	2203,4	550,9	-519	-129,8
Balandis	1769,2	452	2498,2	638,2	-729	-186,2
Gegužė	1915,2	488,1	2592,8	660,8	-677,6	-172,7
Birželis	1673,4	446,2	2330,1	621,3	-656,7	-175,1
Liepa	1628	453,4	2387,8	662,8	-759,8	-209,4
Rugpjūtis	1634,4	469,2	2104,3	604	-469,9	-134,8
Rugsėjis	1877,9	533,2	2461,9	699	-584	-165,8
Spalis	2022,9	564,9	2913,7	813,6	-890,8	-248,7
Lapkritis	1847,1	521,1	2637,2	744,1	-790,1	-223
Gruodis	1581,3	462,1	2520	736,4	-938,7	-274,3
2003						
Sausis	1746,5	505,8	2044,9	592,2	-298,4	-86,4
Vasaris	1756,2	508,7	2136,9	618,9	-380,7	-110,2

2 lentelės tęsinys kitame puslapyje

	Eksportas		Importas		Balansas	
2003						
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
Kovas	1750,9	507,1	2523	730,7	-772,1	-223,6
Balandis	1535,2	444,6	2528,1	732,2	-992,9	-287,6
Gegužė	1766	511,5	2317,8	671,3	-551,8	-159,8
Birželis	1867	540,7	2529	732,4	-662	-191,7
Liepa	1808,9	523,9	2623,3	759,8	-814,4	-235,9
Rugpjūtis	1935,3	560,5	2265,7	656,2	-330,4	-95,7
Rugsėjis	1957,5	566,9	2668	772,7	-710,5	-205,8
Spalis	2253,7	652,7	3015,2	873,3	-761,5	-220,6
Lapkritis	2000,5	579,4	2721,7	788,3	-721,2	-208,9
Gruodis	1767,4	511,9	2895,1	838,5	-1127,7	-326,6
2004						
Sausis	1733,2	502	2164,7	626,9	-431,5	-124,9
Vasaris	1853,5	536,8	2421,5	701,3	-568	-164,5
Kovas	1934,1	560,1	2705,4	783,6	-771,3	-223,5
Balandis	1965,1	569,2	3319,4	961,4	-1354,3	-392,2
Gegužė	1950,3	564,8	2626,6	760,7	-676,3	-195,9
Birželis	2199,6	637	2607,3	755,1	-407,7	-118,1
Liepa	2141,9	620,3	3163,1	916,1	-1021,2	-295,8
Rugpjūtis	2157,1	624,8	2745,2	795,1	-588,1	-170,3
Rugsėjis	2434,2	705	2986,1	864,8	-551,9	-159,8
Spalis	2580,6	747,4	3198,9	926,5	-618,3	-179,1
Lapkritis	2426,3	702,7	3277,8	949,3	-851,5	-246,6
Gruodis	2443,3	707,6	3167,6	917,4	-724,3	-209,8
2005						
Sausis	2256,6	653,6	2576,7	746,3	-320,1	-92,7
Vasaris	2053,6	594,8	2724,9	789,2	-671,3	-194,4
Kovas	2510	726,9	3130,8	906,7	-620,8	-179,8
Balandis	2665,1	771,8	4145	1200,4	-1479,9	-428,6
Gegužė	2624,1	760	3350,5	970,4	-726,4	-210,4
Birželis	2506	725,8	3202,5	927,5	-696,5	-201,7
Liepa	2549,6	738,4	3359,6	973	-810	-234,6
Rugpjūtis	2804,5	812,2	3758,4	1088,5	-953,9	-276,3
Rugsėjis	3207,9	929,1	4139,2	1198,8	-931,3	-269,7
Spalis	3198,4	926,3	4215	1220,9	-1016,6	-294,6
Lapkritis	3312,9	959,5	4403,6	1275,4	-1090,7	-315,9
Gruodis	3078,6	891,7	4145,7	1200,7	-1067,1	-309
2006						
Sausis	2736,9	792,6	3455,9	1000,9	-719	-208,3
Vasaris	2876,5	833,1	3624	1049,6	-747,5	-216,5
Kovas	3461,5	1002,5	4780,7	1384,6	-1319,2	-382,1
Balandis	3139,4	909,2	4002	1159,1	-862,6	-249,9
Gegužė	3610,9	1045,8	4762,9	1379,4	-1152	-333,6
Birželis	3384,7	980,3	4587,9	1328,7	-1203,2	-348,4
Liepa	3163,2	916,1	4218,1	1221,7	-1054,9	-305,6
Rugpjūtis	3402	985,3	4838,5	1401,3	-1436,5	-416
Rugsėjis	3461,3	1002,5	4872,2	1411,1	-1410,9	-408,6
Spalis	3434,4	994,7	4728,3	1369,4	-1293,9	-374,7
Lapkritis	3163,7	916,3	4847,4	1403,9	-1683,7	-487,6
Gruodis	3053,8	884,4	4556,7	1319,7	-1502,9	-435,3

	Eksportas		Importas		Balansas	
2007						
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
Sausis	3116,2	902,5	4339,6	1256,8	-1223,4	-354,3
Vasaris	2929,9	848,5	4500	1303,3	-1570,1	-454,8
Kovas	3608,8	1045,2	4876,4	1412,3	-1267,6	-367,1
Balandis	3405,2	986,2	5091,2	1474,5	-1686	-488,3
Gegužė	3729,9	1080,3	5509,5	1595,7	-1779,6	-515,4
Birželis	3806,9	1102,5	5266,9	1525,4	-1460	-422,9
Liepa	3903,9	1130,7	5396,9	1563,1	-1493	-432,4
Rugpjūtis	3934,8	1139,6	5332,6	1544,4	-1397,8	-404,8
Rugsėjis	3723,9	1078,5	5238	1517	-1514,1	-438,5
Spalis	3843,5	1113,2	5353,6	1550,5	-1510,1	-437,3
Lapkritis	3537,4	1024,5	5496,1	1591,8	-1958,7	-567,3
Gruodis	3652	1057,7	5102,7	1477,9	-1450,7	-420,2
2008						
Sausis	3729,4	1080,1	5536,1	1603,4	-1806,7	-523,3
Vasaris	4260,2	1233,9	5817,4	1684,8	-1557,2	-450,9
Kovas	4569,5	1323,4	6632,6	1920,9	-2063,1	-597,5
Balandis	5040,8	1459,9	6707,9	1942,8	-1667,1	-482,9
Gegužė	4712,8	1364,9	6271	1816,2	-1558,2	-451,3
Birželis	5159,3	1494,3	6607,6	1913,7	-1448,3	-419,4
Liepa	5306,1	1536,7	6808,5	1971,9	-1502,4	-435,2
Rugpjūtis	5001,3	1448,5	6091,5	1764,2	-1090,2	-315,7
Rugsėjis	5253,4	1521,5	6686,8	1936,6	-1433,4	-415,1
Spalis	4770,8	1381,7	5935,2	1719	-1164,4	-337,3
Lapkritis	4167	1206,8	5146,4	1490,5	-979,4	-283,7
Gruodis	3540,4	1025,4	4765,3	1380,1	-1224,9	-354,7
2009						
Sausis	3176,8	920,1	3352,7	971	-175,9	-50,9
Vasaris	3107,5	900	3420,7	990,7	-313,2	-90,7
Kovas	3206,5	928,6	3770,5	1092	-564	-163,4
Balandis	3039,4	880,3	3354	971,4	-314,6	-91,1
Gegužė	3077,1	891,2	3698,5	1071,2	-621,4	-180
Birželis	3427,1	992,5	3785,8	1096,4	-358,7	-103,9
Liepa	3418,6	990,1	3790,1	1097,7	-371,5	-107,6
Rugpjūtis	3426,9	992,5	4040,2	1170,1	-613,3	-177,6
Rugsėjis	3766,3	1090,8	4104,6	1188,8	-338,3	-98
Spalis	3736,4	1082,2	4149,1	1201,7	-412,7	-119,5
Lapkritis	3622,7	1049,2	4004,4	1159,8	-381,7	-110,6
Gruodis	3726,7	1079,3	3840,4	1112,2	-113,7	-32,9
2010						
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
Sausis	3109,3	900,5	3569	1033,6	-459,7	-133,1
Vasaris	3522,9	1020,3	3947	1143,1	-424,1	-122,8
Kovas	3886,9	1125,7	4530	1312	-643,1	-186,3
Balandis	4147,9	1201,3	4969,9	1439,4	-822	-238,1
Gegužė	4305,1	1246,9	4589,6	1329,2	-284,5	-82,3
Birželis	4637,8	1343,2	5050,3	1462,7	-412,5	-119,5
Liepa	4521	1309,3	5490	1590	-969	-280,7
Rugpjūtis	4924	1426,1	5274,8	1527,7	-350,8	-101,6
Rugsėjis	4960,3	1436,6	5721,6	1657,1	-761,3	-220,5
Spalis	5359	1552,1	5743,6	1663,5	-384,6	-111,4

	Eksportas		Importas		Balansas	
2010						
	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR	mln. Lt	mln. EUR
Lapkritis	5249,7	1520,4	6081,5	1761,3	-831,8	-240,9
Gruodis	5414,9	1568,3	5985,5	1733,5	-570,6	-165,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

3 lentelė Europos Sąjungos valstybės narės

Valstybė	Istojimo metai	Valstybė	Istojimo metai
 Austrija	1995	 Latvija	2004
 Belgija	1952	 Lietuva	2004
 Bulgarija	2007	 Liuksemburgas	1952
 Kipras	2004	 Malta	2004
 Čekija	2004	 Nyderlandai	1952
 Danija	1973	 Lenkija	2004
 Estija	2004	 Portugalija	1986
 Suomija	1995	 Rumunija	2007
 Prancūzija	1952	 Slovakija	2004
 Vokietija	1952	 Slovėnija	2004
 Graikija	1981	 Ispanija	1986
 Vengrija	2004	 Švedija	1995
 Airija	1973	 Jungtinė Karalystė	1973
 Italija	1952		

Šaltinis: Europos Sąjungos portalas

4 lentelė. Pagrindiniai Lietuvos eksporto partneriai 2004-2010 m.

Sąjunga, valstybė	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		Iš viso:	
	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%
Eksportas iš viso	25819	100,0	32767	100,0	38888	100,0	43192	100,0	55511	100,0	40732	100,0	54039	100,0	290949	100,0
Europos Sąjunga	17270	66,9	21420	65,4	24588	63,2	27969	64,8	33472	60,3	26185	64,3	32952	61,0	183855	63,2
NVS	4216,7	16,3	5816,4	17,8	8251,9	21,2	10567	24,5	14320	25,8	9548,7	23,4	14600	27,0	67320	23,1
Rusija	2394,8	9,3	3422,1	10,4	4956,1	12,7	6473	15,0	8916,5	16,1	5394,4	13,2	8458,7	15,7	40015,6	13,8
Latvija	2629,9	10,2	3362,7	10,3	4303,9	11,1	5562,4	12,9	6442,2	11,6	4099,1	10,1	5058	9,4	31458,2	10,8
Kitos valstybės	2550,6	9,9	4619,3	14,1	4784,3	12,3	3220,7	7,5	5968,7	10,8	3746,5	9,2	4833,7	8,9	29724	10,2
Vokietija	2649,8	10,3	3075,5	9,4	3344,9	8,6	4534,4	10,5	3974,6	7,2	3943,3	9,7	5341,7	9,9	26864,2	9,2
Lenkija	1243,6	4,8	1812,3	5,5	2361,4	6,1	2713,7	6,3	3207,8	5,8	2927,1	7,2	4178,8	7,7	18444,7	6,3
Estija	1291,3	5,0	1937	5,9	2515,4	6,5	2513,7	5,8	3169,8	5,7	2860,7	7,0	2727,3	5,0	17015,2	5,8
Jungtinė Karalystė	1373,8	5,3	1542,1	4,7	1714	4,4	1968	4,6	2567,8	4,6	1788,5	4,4	2658	4,9	13612,2	4,7
Prancūzija	1629,2	6,3	2301,8	7,0	1626,8	4,2	1580	3,7	2682,4	4,8	1305,3	3,2	1791,2	3,3	12916,7	4,4
Nyderlandai	1246,7	4,8	1005,7	3,1	1885,4	4,8	1295,2	3,0	1896,5	3,4	2067,9	5,1	3001,9	5,6	12399,3	4,3
Baltarusija	823,5	3,2	1063	3,2	1472,8	3,8	1733,4	4,0	2495,8	4,5	1923,1	4,7	2840,4	5,3	12352	4,2
Danija	1228,9	4,8	1420,1	4,3	1634,4	4,2	1749,4	4,1	2598	4,7	1552,8	3,8	1621,8	3,0	11805,4	4,1
Švedija	1305,1	5,1	1633,1	5,0	1749	4,5	1640,9	3,8	1885,5	3,4	1473,4	3,6	1953,5	3,6	11640,5	4,0
ELPA	1782	6,9	912,1	2,8	1264,5	3,3	1436,4	3,3	1749,5	3,2	1252,3	3,1	1653,3	3,1	10050	3,5
JAV	1219,6	4,7	1543,4	4,7	1681,9	4,3	1109,3	2,6	1775,7	3,2	1200,8	2,9	1470,8	2,7	10001,5	3,4
Ukraina	592,9	2,3	743,5	2,3	1005,5	2,6	1176,3	2,7	1805,4	3,3	1221,1	3,0	1954,4	3,6	8499,1	2,9
Norvegija	548,1	2,1	524,8	1,6	724	1,9	993,4	2,3	1165,9	2,1	1018,3	2,5	1242,5	2,3	6217	2,1
Italija	539,4	2,1	631,5	1,9	822,8	2,1	981,3	2,3	884	1,6	811,8	2,0	1045,4	1,9	5716,2	2,0
Belgija	714,5	2,8	617,5	1,9	482,4	1,2	728,3	1,7	916,5	1,7	702,6	1,7	737,1	1,4	4898,9	1,7
Ispanija	484,8	1,9	883,1	2,7	740,6	1,9	609,2	1,4	906,9	1,6	674	1,7	565,7	1,0	4864,3	1,7
Kazachstanas	234,7	0,9	305,6	0,9	593,9	1,5	834,5	1,9	640,5	1,2	696,6	1,7	814	1,5	4119,8	1,4
Kanada	236,1	0,9	939,5	2,9	765,7	2,0	192	0,4	672,7	1,2	215	0,5	958,4	1,8	3979,4	1,4
Suomija	225,6	0,9	325,1	1,0	335,8	0,9	570,3	1,3	760,8	1,4	673,2	1,7	751,7	1,4	3642,5	1,3
Šveicarija	1179,9	4,6	198,8	0,6	271,6	0,7	118,4	0,3	520,8	0,9	184,3	0,5	157,5	0,3	2631,3	0,9
Singapūras	38,8	0,2	918,2	2,8	901,5	2,3	197,5	0,5	240,4	0,4	83,8	0,2	130,2	0,2	2510,4	0,9
Turkija	420,9	1,6	415,9	1,3	370,9	1,0	328,8	0,8	387,8	0,7	222,5	0,5	310,7	0,6	2457,5	0,8

4 lentelės tęsinys kitame puslapyje

4 lentelės tęsinys

Sąjunga, valstybė	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010		Iš viso:	
	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%	mln. Lt	%
Čekijos Respublika	126	0,5	190,5	0,6	312,7	0,8	388,8	0,9	399,8	0,7	278,7	0,7	358,5	0,7	2055	0,7
Indija	49,6	0,2	79,8	0,2	53,4	0,1	32,9	0,1	923,1	1,7	239	0,6	376,3	0,7	1754,1	0,6

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

¹ **Europos sąjunga:**

nuo 1952 m. Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai;

nuo 1973 m. Danija, Airija, Jungtinė Karalystė;

nuo 1981 m. Graikija;

nuo 1986 m. Portugalija, Ispanija

nuo 1995 m. Austrija, Suomija, Švedija;

nuo 2004 m. Kipras, Čekija, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Malta, Lenkija, Slovakija, Slovėnija;

nuo 2007 m. Bulgarija, Rumunija.

² **NVS (Nepriklausomų valstybių sandrauga):**

Armėnija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Gruzija (iki 2008-08-12), Kazachija, Kirgizija, Moldavija, Rusija, Tadžikija, Turkmėnija (iki 2005 m.), Uzbekija.

³ **ELPA (Europos Laisvos Prekybos Asociacija):**

Šveicarija, Norvegija, Lichtenšteinas, Islandija

5 lentelė. BVP ir tiesioginės užsienio investicijos metų pabaigoje

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Eksportas, mln. Lt	18332,0	20290,7	22145,1	25819,2	32767,3	38888,3	43192,4	55511,0	40732,0	54038,8
Tiesioginės užsienio investicijos, mln. Lt	10661,9	13183,8	13699,4	16192,6	23895,8	28924,6	35503,9	31733,3	33010,3	35553,1
Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui, Lt	3068,0	3808,0	3976,0	4727,0	7022,0	8545,0	10547,0	9473,0	9916,0	10958,0
BVP to meto kainomis, mln. Lt	48879,5	52351,0	57232,4	62997,4	72401,9	83227,1	99229,3	112083,7	91914,0	95074,3
BVP to meto kainomis vienam gyventojui, Lt	14040,6	15090,7	16568,9	18336,6	21205,5	24521,1	29396,0	33377,1	27524,1	28926,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

6 lentelė. Eksporto struktūra pagal KPN skirsnius 2001-2010 m., mln. Lt

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Iš viso:	18332	20290,7	22145,1	25819,2	32767,3	38888,3	43192,4	55511	40732	54038,8
I	Gyvi gyvūnai; gyvūninės kilmės produktai	809,9	853,6	846,1	1109,5	1468,9	1769,6	2363,7	2405,5	2289,7	2723,2
1	Gyvi gyvūnai	42,9	49	37,1	48,8	85,2	146,1	206,9	294	321	274,5
2	Mėsa ir valgomieji mėsos subproduktai	94,2	32,6	61,6	96,6	230,3	305,9	419,8	448,6	428,1	512,1
3	Žuvis ir vėžiagyviai, moliuskai ir kiti vandens bestuburiai	69,1	123,9	192,4	173	259,9	278,6	336,5	309	371,2	478,1
4	Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje	591,9	638,7	548,4	780,8	881,4	1028,3	1389,2	1341,3	1155,6	1441,5
5	Gyvūninės kilmės produktai, nenurodyti kitoje vietoje	11,8	9,5	6,6	10,3	12	10,6	11,4	12,6	13,8	16,9
II	Augininiai produktai	309,1	497,1	658,4	639,6	978,9	1314,3	2195,5	3366,2	2644,8	3295,1
6	Augantys medžiai ir kiti augalai; svogūnėliai, šaknys ir kitos panašios augalų dalys; skintos gėlės ir dekoratyviniai žalumynai	1,3	1,3	2,9	6,6	12,4	21,7	27,7	59,2	37	53,9
7	Valgomosios daržovės ir kai kurie šakniavaisiai bei gumbavaisiai	100,6	92,9	109,6	126,6	132,9	292,8	438,8	659,8	452,8	714,1
8	Valgomieji vaisiai ir riešutai; citrusų vaisių arba melionų žievelės ir luobos	63	81,8	122,1	93,5	154,7	488	741,1	965,7	676,9	989,5
9	Kava, arbata, matė ir prieskoniai	22,6	25,7	26,2	23,1	28,9	47,1	57,1	65,9	83,4	121,1
10	Javai	55,8	194,4	271,2	250,5	415,1	314,4	531,9	1118,8	864,6	818,1
11	Malybos produkcija; salyklas; krakmolos; inulinas; kviečių glitimas	5,4	8,8	13,8	34,9	45,9	52,3	139,8	203,8	191,7	215
12	Aliejinių kultūrų sėklos ir vaisiai; įvairūs grūdai, sėklos ir vaisiai; augalai, naudojami pramonėje ir medicinoje; šiaudai ir pašarai	60	91,3	111,6	103,2	182,3	91,9	254,7	285,5	331,9	374,4
13	Šelakas; lipai, dervos ir kiti augalų syvai bei ekstraktai	0,3	0,5	0,6	1	2,6	4,7	3,1	7	6	8,8
14	Augininės pynimo medžiagos; augininiai produktai, nenurodyti kitoje vietoje	0,2	0,4	0,3	0,3	4	1,5	1,3	0,4	0,4	0,2

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
III	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus bei jų skilimo produktai; paruošti valgomieji riebalai; gyvūninis arba augalinis vaškas	16,8	31	43,5	59,7	69,6	98,3	124,7	216	154	103,6
15	Gyvūniniai arba augaliniai riebalai ir aliejus bei jų skilimo produktai; paruošti valgomieji riebalai; gyvūninis arba augalinis vaškas	16,8	31	43,5	59,7	69,6	98,3	124,7	216	154	103,6
IV	Paruošti maisto produktai; nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas; tabakas ir perdirbti tabako pakaitalai	650,5	886,3	1023,1	1147,6	1691,5	2234,4	2661,7	2905,8	2891	3588,4
16	Gaminiai iš mėsos, žuvies arba vėžiagyvių, moliuskų arba kitų vandens bestuburių	71,8	107,9	154,5	189,9	288,8	338,1	360,4	441,6	510,6	597,5
17	Cukrūs ir konditerijos gaminiai iš cukraus	82,9	77,7	59,8	113,3	167,9	160,4	180,6	183,6	159	214
18	Kakava ir gaminiai iš kakavos	38,3	51,2	100,2	91,3	91,1	167,4	154,4	215,7	195	215,9
19	Gaminiai iš javų, miltų, krakmolo arba pieno; miltiniai konditerijos gaminiai	12,4	20,9	31,7	52	96,8	150	177,3	205,8	203,1	219
20	Daržovių, vaisių, riešutų arba kitų augalų dalių produktai	38,8	57,6	76,1	50,5	86,1	100	145,1	144,3	114,1	104,9
21	Įvairūs maisto produktai	59,7	88,4	70,4	92,8	144,7	191,6	255,2	311,7	290,3	370,3
22	Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	19,1	23	41,1	50	85,3	177,8	285,7	390,5	318,8	547,1
23	Maisto pramonės liekanos ir atliekos; paruošti pašarai gyvūnams	232,7	339,3	397,9	375	383,6	478,4	574,4	634,5	633,3	704
24	Tabakas ir perdirbti tabako pakaitalai	94,8	120,4	91,4	132,8	347,3	470,7	528,6	378,1	466,7	615,8
V	Mineraliniai produktai	3234,3	4287,9	4350,9	6509,8	8939,8	9292,4	5901,8	13824,5	8746,1	12733
25	Druska; siera; žemės ir akmenys; tinkavimo medžiagos, kalkės ir cementas	56	44,5	42,2	49,8	78,3	95,5	106,4	144,3	66,8	98
26	Rūdos, šlakai ir pelenai	0,5	0,5	0,6	2,2	2,3	4,3	4,6	2,2	1,1	1,3
27	Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vašakai	3177,8	4242,8	4308,1	6457,8	8859,2	9192,6	5790,7	13678	8678,2	12633,6
VI	Chemijos pramonės ir jai giminingų pramonės šakų produkcija	1201,3	1179,9	1467,2	1793	2389,7	2514,7	3477,4	5354,2	3694,7	4397,1

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
28	Neorganiniai chemikalai; organiniai arba neorganiniai tauriųjų metalų, retųjų žemių metalų, radioaktyviųjų elementų arba izotopų junginiai	46,1	30,7	47,2	70,2	114,6	132,9	203,8	317	108,1	167,2
29	Organiniai chemijos produktai	18,5	16	34,7	41,8	40,6	45,6	50,6	88,8	65,7	150,5
30	Farmacijos produktai	160,5	206,7	190,2	232,9	236,2	263,9	366,3	486,9	662,3	790,9
31	Trąšos	770,3	687,8	947,1	1132,7	1453	1433,5	2130,9	3519	1814,4	2082,6
32	Rauginimo arba dažymo ekstraktai; taninai ir jų dariniai; dažikliai, pigmentai ir kitos dažiosios medžiagos; dažai ir lakai; glaistai ir kitos mastikos; rašalai	47,8	49,5	59,1	95,1	161,8	203,3	241	228,2	199,9	282,5
33	Eteriniai aliejai ir kvapieji dervų ekstraktai (rezinoidai); parfumerijos, kosmetikos ir tualetiniai preparatai	32,1	50,3	53,4	55,7	92,5	108,5	116,6	117,9	163,9	198,4
34	Muilas, organinės paviršinio aktyvumo medžiagos, skalbikliai, tepimo priemonės, dirbtiniai vašakai, paruošti vašakai, blizginimo arba šveitimo priemonės, žvakės ir panašūs dirbiniai, modeliavimo pastos, stomatologiniai vašakai, taip pat stomatologijos preparatai, daugiausia iš gipso	22,4	26,6	27,7	33,2	45,7	56,5	69,3	83,1	93,9	123,6
35	Albumininės medžiagos; modifikuoti krakmolai; klijai; fermentai (enzimai)	56	56,3	34,6	48,2	64,7	75,2	85,5	119	88,5	117,8
36	Sprogmenys; pirotechnikos produktai; degtukai; piroforiniai lydiniai; tam tikros degiosios medžiagos	0,6	1,6	3,1	2,4	2,5	1,4	0,9	0,8	0,7	0,4
37	Fotografijos ir kinematografijos prekės	6,1	6,7	7,9	11,7	23,6	29,7	18,3	15,9	17,4	15,5
38	Įvairūs chemijos produktai	40,9	47,6	62,3	68,9	154,5	164,1	194,2	377,6	479,8	467,6
VII	Plastikai ir jų dirbiniai; kaučiukas ir jo dirbiniai	475,8	536,5	617,9	779,5	1186,5	1999,6	3430,2	3304	2750,8	3677,4
39	Plastikai ir jų dirbiniai	433,9	482,7	555,5	678,6	1060,7	1845,3	3224,2	3105	2608,7	3461,8
40	Kaučiukas ir jo dirbiniai	41,9	53,8	62,4	100,9	125,7	154,2	206	199	142,2	215,6

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
VIII	Žalios (neišdirbtos) odos, išdirbta oda, kailiai ir jų dirbiniai; pakinktai ir balnai; kelionės reikmenys, rankinės ir panašūs daiktai; dirbiniai iš gyvūnų žarnų (išskyrus šilkaverpių žarnas)	214	220,4	158,3	120,6	127,1	164,3	189,6	193,9	163,6	232,5
41	Žalios (neišdirbtos) odos (išskyrus kailius) ir išdirbta oda	151,3	164	107,3	65,4	66,1	66,4	64,6	48,8	41,1	64,4
42	Odos dirbiniai; pakinktai ir balnai; kelionės reikmenys, rankinės ir panašūs daiktai; dirbiniai iš gyvūnų žarnų (išskyrus šilkaverpių žarnas)	12,7	7	15,2	16,7	21,8	33,5	51,5	60,9	50,7	59,6
43	Kailiai ir dirbtiniai kailiai; jų dirbiniai	50	49,5	35,8	38,6	39,1	64,4	73,5	84,1	71,8	108,6
IX	Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys; kamštiena ir kamštienos dirbiniai; dirbiniai iš šiaudų, esparto arba iš kitų pynimo medžiagų; pintinės ir pinti dirbiniai	901,1	964,6	1200,2	1293,1	1494,9	1584,2	1985,3	1742	1337,2	1875,9
44	Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys	894,9	958,7	1193	1285,5	1485,4	1572	1973,1	1732,1	1325,3	1865,1
45	Kamštiena ir kamštienos dirbiniai	0,9	0,8	0,1	0,2	0,1	1,1	3,1	0,8	3,8	1,5
46	Dirbiniai iš šiaudų, esparto arba iš kitų pynimo medžiagų; pintinės ir pinti dirbiniai	5,3	5,1	7,1	7,4	9,5	11,1	9,1	9,1	8,1	9,3
X	Medienos arba kitų pluoštinių celiuliozinių medžiagų plaušiena; perdirbti skirtas popierius arba kartonas (atliekos ir liekanos); popierius ir kartonas bei jų dirbiniai	186,3	236,8	260,1	304,4	413,2	552,6	674,6	723,5	667,2	1024,3
47	Medienos arba kitų pluoštinių celiuliozinių medžiagų plaušiena; perdirbti skirtas popierius arba kartonas (atliekos ir liekanos)	16,5	9,7	2,4	3,4	11,2	29,1	41,5	54,2	37,5	55,5
48	Popierius ir kartonas; popieriaus plaušiena, popieriaus arba kartono dirbiniai	142,1	176,5	195,2	226,3	298,4	384,9	465,7	484,9	462,2	731,8
49	Spausdintos knygos, laikraščiai, reprodukcijos ir kiti poligrafijos pramonės dirbiniai; rankraščiai, mašinraščiai ir brėžiniai	27,8	50,5	62,6	74,7	103,6	138,6	167,4	184,5	167,4	237,1
XI	Tekstilės medžiagos ir tekstilės dirbiniai	2836,3	2994,1	3019,5	3021,7	3043	3228,3	3262,7	3058,9	2624,7	3225,3

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
50	Šilkas	0,7	0,4	0,2	0,1	0,2	0,7	0,4	0,6	0,7	0,8
51	Vilna, švelniavilnių arba šiurkščiavilnių gyvūnų plaukai; ašutų verpalai ir audiniai	81,6	122,9	162,2	186	189,1	186,3	225,4	186,5	138,7	194,2
52	Medvilnė	116,1	103,6	71,1	55,8	69,6	95,9	86,5	63,7	43,2	74,1
53	Kiti augaliniai tekstilės pluoštai; popieriniai verpalai ir popierinių verpalų audiniai	155,9	112,1	145,9	183	154,6	146,1	140,6	110,3	71,7	90,6
54	Cheminės gijos	164,6	116,2	92,1	105,4	122,1	150,4	175,1	148,9	127	186,4
55	Cheminiai kuokšteliniai (štapelio) pluoštai	117,1	141	142	151,3	142,4	148,3	146,8	112,6	60,3	70,2
56	Vata, veltinys ir neaustinės medžiagos; specialieji siūlai; virvės, virvelės, lynai ir trosai bei jų dirbiniai	61,4	63,2	65,8	68,9	111,2	140,8	171,7	163,4	165,1	271,1
57	Kilimai ir kita tekstilinė grindų danga	2,8	2,2	2,6	3,1	5,3	5,3	8,7	14,3	5,9	5,7
58	Specialieji audiniai; siūtiniai pūkiniai tekstilės gaminiai; nėriniai; gobelenai; apsiuvai; siuvinėjimai	6,8	9,4	22,9	29,9	36,3	49,6	49,6	37,4	23,2	23,5
59	Įmirkyti, apraukti, padengti arba laminuoti tekstilės gaminiai; tekstilės dirbiniai, naudojami pramonėje	4,4	6,1	9,3	13	18,4	21,1	31,1	30,2	35,6	37,8
60	Megztinės arba nertinės medžiagos	14,2	15	18,7	20,4	30,9	39,5	47,4	43,9	39,1	56,8
61	Megzti arba nerti drabužiai ir jų priedai	563,7	627,8	653,2	624,9	627,6	673,4	705	831,8	797,1	892,8
62	Drabužiai ir jų priedai, išskyrus megztus ir nertus	1354	1451,1	1378,8	1330,5	1236,5	1252,2	1152,4	990,9	814,5	969,2
63	Kiti gatavi tekstilės dirbiniai; rinkiniai; dėvėti drabužiai ir dėvėti tekstilės dirbiniai; skudurai	193,1	223,2	254,7	249,5	298,9	318,6	321,9	324,5	302,6	352,2
XII	Avalynė, galvos apdangalai, skėčiai, skėčiai nuo saulės, lazdos, lazdos-sėdynės, vytiniai, botagai ir jų dalys; paruoštos naudoti plunksnos ir jų dirbiniai; dirbtinės gėlės; dirbiniai iš žmonių plaukų	54,5	65,9	40,9	52	51,2	74,9	85,2	99,5	91,2	97,3
64	Avalynė, getrai ir panašūs dirbiniai; tokių dirbinių dalys	51,7	62	35,1	43,8	42,8	63,2	74,1	87	77,5	79,4
65	Galvos apdangalai ir jų dalys	2,5	3,3	5,3	6,9	6,1	8,8	8,7	10	11,3	13,8
66	Skėčiai, skėčiai nuo saulės, lazdos, lazdos-sėdynės, vytiniai, botagai ir jų dalys	0	0,2	0,3	1,1	1,3	2	1,3	0,9	0,9	2,9

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
67	Paruoštos naudoti plunksnos ir pūkai bei dirbiniai iš plunksnų arba iš pūkų; dirbtinės gėlės; dirbiniai iš žmonių plaukų	0,3	0,4	0,1	0,3	1	0,9	1,1	1,7	1,5	1,2
XIII	Dirbiniai iš akmens, gipso, cemento, asbesto, žėručio arba panašių medžiagų; keramikos dirbiniai; stiklas ir stiklo dirbiniai	184,1	199,5	192,5	231,1	295,6	414,3	499,7	541,4	370,7	499,6
68	Dirbiniai iš akmens, gipso, cemento, asbesto, žėručio arba panašių medžiagų	39,7	46,7	59,9	76,3	122,1	206,8	253,8	270,4	173,8	246,1
69	Keramikos dirbiniai	48,2	49	43,2	35,7	49	52	62	75	57,1	76,4
70	Stiklas ir stiklo dirbiniai	96,2	103,9	89,4	119,1	124,5	155,6	183,8	196	139,8	177,1
XIV	Gamtiniai arba dirbtiniu būdu išauginti perlai, brangakmeniai arba pusbrangiai akmenys, taurieji metalai, metalai, plakiruoti tauriuoju metalu, bei jų dirbiniai; dirbtinė bižuterija; monetos	31,4	30	35	47,4	66,8	117,7	214,5	208,9	103,5	184,8
71	Gamtiniai arba dirbtiniu būdu išauginti perlai, brangakmeniai arba pusbrangiai akmenys, taurieji metalai, metalai, plakiruoti tauriuoju metalu, bei jų dirbiniai; dirbtinė bižuterija; monetos	31,4	30	35	47,4	66,8	117,7	214,5	208,9	103,5	184,8
XV	Netaurieji metalai ir netauriųjų metalų dirbiniai	634,3	680,9	738,1	1137,9	1434,2	1779,7	2261,8	2647,3	1817	2421
72	Geležis ir plienas (juodieji metalai)	260,1	285,2	277,8	497,6	537,2	670,9	901,4	1133,7	578,2	882,2
73	Dirbiniai iš geležies arba iš plieno (iš juodųjų metalų)	138,1	168,1	266,7	390,3	541	678	847,4	1045,3	865,8	1000,8
74	Varis ir vario dirbiniai	49,2	43,9	32,2	37,3	39,1	57,1	57,3	55,2	37,8	58,1
75	Nikelis ir nikelio dirbiniai	1,2	1,1	1,3	1,4	1,1	1,6	4,4	12,6	3,9	6,4
76	Aliuminis ir aliuminio dirbiniai	127,4	111,7	84,6	80,6	112,4	126,3	147,9	145,5	123,6	201,7
78	Švinas ir švino dirbiniai	0,5	0,9	2,9	7,8	11,5	13,6	49,9	24,4	15,5	24,4
79	Cinkas ir cinko dirbiniai	1,9	1,3	1,5	1,7	2,1	5,6	4,7	3,8	3,6	3,8
80	Alavas ir alavo dirbiniai	0	0	0	0,2	0,3	0,1	1,1	0,3	0	0,1
81	Kiti netaurieji metalai; kermetai; dirbiniai iš šių medžiagų	2,5	4,7	1,8	2,7	2,5	1,4	4,1	6,9	5,8	6,4

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
82	Įrankiai, padargai, peiliai, šaukštai ir šakutės iš netauriųjų metalų; jų dalys iš netauriųjų metalų	15,9	21,5	17,7	21,2	39,8	34,6	47	51	37,9	56,1
83	Įvairūs dirbiniai iš netauriųjų metalų	37,6	42,4	51,6	97,1	147,2	190,5	196,7	168,6	145	180,9
XVI	Mašinos ir mechaniniai įrenginiai; elektros įrenginiai; jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, televizijos vaizdo ir garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, šių dirbinių dalys ir reikmenys	1619,7	1960,2	2457,4	3286,7	4079	4885,8	5589,3	5914,5	4078	5643,3
84	Branduoliniai reaktoriai, katilai, mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	539,9	751,7	860,2	1211,2	1845,4	2355,8	2867,4	3112,8	2260,3	3185,2
85	Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, televizijos vaizdo ir garso įrašymo ir atkūrimo aparatai, šių dirbinių dalys ir reikmenys	1079,8	1208,6	1597,1	2075,6	2233,6	2530	2721,9	2801,8	1817,6	2458,1
XVII	Antžeminio, oro, vandens transporto priemonės ir pagalbinių transporto įrenginiai	1034,9	1694	3388,6	2339,5	2707,4	3948,4	4557,4	4756,6	2956,1	4196,5
86	Geležinkelio arba tramvajaus lokomotyvai, riedmenys ir jų dalys; geležinkelių arba tramvajaus bėgių įrenginiai ir įtaisai bei jų dalys; visų rūšių mechaniniai (įskaitant elektromechaninius) eismo signalizacijos įrenginiai	7,7	13,2	30,7	28,1	16,8	7,7	18,5	23	14,6	106,8
87	Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	631	1299	1480,7	1403,3	1931,9	3101	3832,1	3904,4	2385,9	3498,4
88	Orlaiviai, erdvėlaiviai ir jų dalys	173,7	160,5	284,8	186,8	192,9	157	97,9	291,1	58	26
89	Laivai, valtyės ir plaukiojantieji įrenginiai	222,5	221,3	1592,4	721,3	565,7	682,6	608,9	538,1	497,7	565,2
XVIII	Optikos, fotografijos, kinematografijos, matavimo, kontrolės, precizijos, medicinos arba chirurgijos prietaisai ir aparatai; laikrodžiai; muzikos instrumentai; jų dalys ir reikmenys	165,5	194,9	232,8	273,6	353,7	452,9	720,9	1292,3	700,6	887,2

6 lentelės tęsinys kitame puslapyje

6 lentelės tęsinys

Kombinuotoji prekių nomenklatura		2001 m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
90	Optikos, fotografijos, kinematografijos, matavimo, kontrolės, precizijos, medicinos arba chirurgijos prietaisai ir aparatai; jų dalys ir reikmenys	160,3	189,6	229,9	269,9	346,3	444,3	712,7	1279,6	687,4	868,4
91	Laikrodžiai ir jų dalys	2,6	3,9	2,4	3,1	6,9	7,9	7,3	11	12	17,8
92	Muzikos instrumentai; šių dirbinių dalys ir reikmenys	2,5	1,4	0,5	0,7	0,5	0,7	0,9	1,7	1,2	1
XIX	Ginklai ir šaudmenys; jų dalys ir reikmenys	0,1	0,8	0,4	0,6	4,1	7,1	19,6	23,9	15	24,6
93	Ginklai ir šaudmenys; jų dalys ir reikmenys	0,1	0,8	0,4	0,6	4,1	7,1	19,6	23,9	15	24,6
XX	Įvairūs pramonės dirbiniai	643	769,8	1359,9	1651,7	1950,5	2425,2	2954,9	2894,8	2602,3	3145,3
94	Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės ir panašūs kimštiniai baldų reikmenys; šviestuvai ir apšvietimo įranga, nenurodyti kitoje vietoje; šviečiantieji ženklai, šviečiančiosios iškabos ir panašūs dirbiniai; surenkamieji statiniai	609,8	731,2	1288,9	1566	1808,8	2207,7	2665	2645,8	2404,4	2875,3
95	Žaislai, žaidimai ir sporto reikmenys; jų dalys ir reikmenys	15,2	16,1	26,2	40,9	74,3	114,3	154,7	112,3	98,2	145,9
96	Įvairūs pramonės dirbiniai	17,9	22,5	44,8	44,9	67,4	103,2	135,2	136,6	99,6	124
XXI	Meno kūriniai, kolekcionavimo objektai ir antikvariniai daiktai	3,1	3	4,9	3,4	2,6	1,4	1,8	3,3	1,7	1,4
97	Meno kūriniai, kolekcionavimo objektai ir antikvariniai daiktai	3,1	3	4,9	3,4	2,6	1,4	1,8	3,3	1,7	1,4
XXII	Prekės, kurioms taikomos specialiosios deklaravimo nuostatos	31,5	44,8	49,5	16,7	19,1	28,2	20,3	34	32,2	62,1

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

7 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos pagal šalis investuotojas metų pabaigoje

	Tiesioginės užsienio investicijos, mln. Lt										Investuotojų skaičius										
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Iš viso pagal valstybes	10661,9	13183,8	13699,4	16192,6	23895,8	28924,6	35503,9	31733,3	33010,3	35553,1	2168	2444	2652	2901	3150	3151	3396	3615	3876	3799	
Europos Sąjunga	8337,4	10020,3	10477,1	12350,7	15796,7	24294,6	28321,2	25760,5	25872,2	27776,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ELPA šalys	807,0	834,8	911,4	990,6	1036,0	1451,5	1926,6	2156,0	2379,8	2353,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NVS šalys	185,5	702,8	827,7	1416,7	5930,6	1859,8	3638,6	1881,1	2334,8	3096,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Airija	74,5	27,7	32,2	53,6	91,7	107,4	267,3	249,1	295,5	167,2	28	21	19	27	38	44	49	49	48	48	39
Austrija	46,1	42,3	49,4	506,4	517,9	130,9	194,2	218,1	245,8	209,7	22	25	28	27	30	28	35	42	45	53	53
Baltarusija	3,0	1,6	6,2	17,8	20,7	26,0	128,1	147,2	124,5	126,9	24	33	34	37	40	38	45	59	84	96	96
Belgija	113,4	63,4	67,4	56,0	43,4	55,3	80,3	141,6	201,9	196,2	18	22	20	30	30	32	33	39	41	40	40
Bulgarija	0,2	0,2	0,2	0,6	0,7	0,5	1,2	1,8	-8,2	-10,0	1	3	2	3	3	4	10	12	13	11	11
Čekija	12,7	14,0	15,2	23,1	46,9	46,7	56,3	63,5	52,0	41,8	23	22	22	22	26	23	29	32	30	36	36
Danija	1982,9	2261,9	2374,4	2465,8	3791,6	4396,4	4491,1	2756,4	3356,6	3690,8	173	190	212	234	234	241	260	264	273	260	260
Didžiosios Britanijos Mergelės salos	170,0	202,6	54,5	106,3	41,4	22,8	38,4	154,3	38,7	72,4	10	8	4	3	4	7	10	14	18	13	13
Estija	1071,5	1547,2	1150,7	1238,7	1776,6	1713,3	2030,1	2742,9	2498,1	2181,0	130	159	187	224	248	251	295	311	342	316	316
Graikija	1,9	0,1	0,5	0,5	0,6	0,1	-0,6	0,7	-12,1	-33,1	5	4	6	5	6	6	7	6	10	5	5
Islandija	26,8	15,3	16,2	23,1	40,8	125,1	233,6	159,1	195,0	179,2	4	4	8	11	15	27	35	24	22	18	18
Ispanija	-10,2	3,8	3,1	2,5	0,6	13,5	43,7	52,0	13,2	27,0	4	4	8	6	10	17	24	25	20	23	23
Italija	45,5	75,9	85,9	75,2	111,3	102,4	96,4	86,3	67,9	44,6	43	43	46	47	61	57	61	62	69	63	63
Izraelis	6,1	3,3	4,8	9,0	18,9	22,9	64,3	131,5	56,3	58,3	11	15	17	22	24	24	19	21	24	25	25
Jungtinė Karalystė	689,7	709,5	679,2	561,6	425,7	392,9	621,2	667,5	562,3	422,9	113	129	130	127	146	140	165	165	163	158	158
Jungtinės Valstijos	882,6	1141,9	1162,1	1034,2	654,5	701,8	677,1	836,9	890,8	494,6	170	182	198	191	184	164	138	138	135	126	126
Kanada	52,8	85,0	95,4	127,1	135,0	118,7	127,4	148,1	171,9	210,5	14	15	16	14	16	15	13	14	13	10	10
Kazachstanas	1,9	2,6	10,6	12,6	15,1	15,6	17,7	16,0	16,2	20,1	4	4	5	6	7	7	6	8	10	9	9
Kinija	46,6	28,7	22,6	10,5	10,9	10,3	12,7	7,5	8,8	14,6	21	22	24	33	37	28	34	39	54	58	58
Kipras	33,2	122,6	165,9	280,3	205,0	702,1	824,8	972,7	844,8	1098,2	11	15	23	26	27	34	47	61	63	71	71
Latvija	132,5	196,2	212,1	180,6	301,3	412,1	1633,0	1967,9	1421,3	1364,5	98	139	167	210	246	259	310	341	399	392	392
Lenkija	229,1	283,3	278,5	290,0	392,7	6492,6	6259,2	1921,9	3560,9	4054,9	107	126	126	126	130	141	156	160	174	185	185

7 lentelės tęsinys kitame puslapyje

	Tiesioginės užsienio investicijos, mln. Lt										Investuotojų skaičius									
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Lichtenšteinas	38,3	57,4	82,2	79,8	93,2	64,2	57,8	54,5	81,9	99,4	8	8	10	11	10	7	4	6	5	7
Liuksemburgas	269,3	155,4	200,5	141,5	231,9	789,9	633,7	792,3	713,2	966,8	18	19	24	28	32	32	30	31	33	39
Nyderlandai	194,4	239,7	467,7	704,0	704,9	710,7	1495,7	2680,0	2569,0	3120,4	73	85	94	109	113	115	127	153	164	161
Norvegija	399,2	388,5	421,1	460,6	488,5	766,0	1098,2	1248,6	1242,2	1186,4	85	117	133	160	183	185	192	204	212	195
Panama	16,6	16,1	11,7	12,3	11,6	12,6	19,5	21,1	42,4	40,3	5	5	4	3	5	6	6	6	7	6
Prancūzija	103,4	166,3	154,4	211,0	266,6	282,0	464,5	711,3	754,5	875,6	40	48	51	54	64	65	74	69	79	79
Rusija	167,1	687,3	796,2	1366,2	5879,9	1804,0	3467,0	1682,3	2150,0	2901,7	110	125	135	149	157	144	157	167	178	179
Slovakija	11,2	11,2	11,7	10,4	8,6	16,8	25,9	26,5	35,5	30,7	4	4	4	2	3	3	4	6	9	14
Suomija	619,4	814,7	1172,7	1255,6	1526,3	1932,8	1810,6	1768,4	1593,7	1702,0	120	131	143	166	179	185	185	202	208	188
Švedija	1720,6	2016,3	2009,8	2435,4	2643,9	3039,6	4056,6	4448,1	3042,5	3149,6	151	160	162	174	204	211	229	234	237	237
Šveicarija	342,6	373,6	391,9	427,2	413,5	496,3	537,1	693,9	860,8	889,0	44	38	42	48	54	56	62	67	76	79
Turkija	41,1	42,0	51,9	56,6	17,2	3,4	4,0	3,6	0,5	-1,0	5	7	7	11	7	8	9	11	13	12
Ukraina	8,4	6,0	7,3	12,2	7,4	8,1	17,3	18,5	25,0	35,6	22	21	24	28	25	23	22	18	25	22
Vengrija	9,4	3,5	10,1	16,1	16,3	18,1	14,7	16,0	50,6	30,2	8	9	10	11	12	13	16	20	22	20
Vokietija	984,5	1263,6	1334,8	1839,2	2552,3	2792,5	3040,3	3175,7	3446,0	3904,0	397	432	457	451	467	440	425	443	437	430
Kitos šalys	123,7	113,2	88,5	89,1	390,3	578,2	863,8	949,8	1800,6	1990,6	44	50	50	65	73	71	73	92	121	124

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

8 lentelė. Į Rusiją eksportuojamos pagrindinės prekių grupės, tūkst. Lt

	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	540272	22,56	702519,5	20,53	1094579,5	22,09	1132771,4	17,50	1273046,8	14,28	248518,4	4,61	852266	10,08
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	280659,4	11,72	380908,3	11,13	596194,1	12,03	766497,3	11,84	982450,9	11,02	760511,5	14,10	1280063	15,13
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai	252572	10,55	359409,1	10,50	489445,4	9,88	743656	11,49	1093648,3	12,27	384323,4	7,12	487223,6	5,76
08 Valgomieji vaisiai ir riešutai; citrusų vaisių arba melionų žievelės ir luobos	10982,5	0,46	28717,2	0,84	315228,3	6,36	468573,8	7,24	725455	8,14	447691	8,30	686482,9	8,12
04 Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje	149451,6	6,24	233282,7	6,82	354507,5	7,15	389581,3	6,02	444746,4	4,99	338484,9	6,27	454876,7	5,38
07 Valgomosios daržovės ir kai kurie šakniavaisiai bei gumbavaisiai	5455,2	0,23	18028,8	0,53	152679,6	3,08	297203,5	4,59	492412,7	5,52	311640,8	5,78	545406,2	6,45
39 Plastikai ir jų dirbiniai	103729,8	4,33	155229,5	4,54	228542,7	4,61	304763,6	4,71	304538,2	3,42	282009,9	5,23	388184,8	4,59
90 Optikos, fotografijos, kinematografijos, matavimo, kontrolės, precizijos, medicinos arba chirurgijos prietaisai.	23661,1	0,99	43485,8	1,27	62307,9	1,26	206826,1	3,20	658230,2	7,38	67478,4	1,25	198147,9	2,34
61 Megzti arba nerti drabužiai ir jų priedai	7102,5	0,30	17425,5	0,51	33070,8	0,67	47125,7	0,73	244721,1	2,74	282008,6	5,23	331625,8	3,92
22 Nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai bei actas	1654,7	0,07	3134,7	0,09	77638,9	1,57	147720,6	2,28	226356,7	2,54	175367,8	3,25	282590,9	3,34
Viso:	2394807,7	100	3422114,8	100	4956105,6	100	6472994	100	8916535,8	100	5394393,8	100	8458737,8	100

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

9 lentelė. Į Latviją eksportuojamos pagrindinės prekių grupės, tūkst. Lt

	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
27 Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vašškai	889986,2	33,8	969443,1	28,8	1098707,9	25,5	1327967,3	23,9	2099080,2	32,6	988846,2	24,1	1217055,4	24,1
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	158673,0	6,0	295293,4	8,8	326804,4	7,6	414250,2	7,4	342923,8	5,3	193045,6	4,7	246033,1	4,9
87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	86511,9	3,3	151418,3	4,5	305598,7	7,1	414640,4	7,5	338251,0	5,3	125917,7	3,1	212405,8	4,2
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai	79274,6	3,0	137141,2	4,1	266544,6	6,2	350464,9	6,3	276615,8	4,3	196279,4	4,8	278951,8	5,5
39 Plastikai ir jų dirbiniai	110019,5	4,2	160428,0	4,8	198167,7	4,6	243270,9	4,4	233865,2	3,6	165392,1	4,0	220761,0	4,4
30 Farmacijos produktai	97987,0	3,7	104618,5	3,1	117104,4	2,7	157606,4	2,8	192020,9	3,0	212474,5	5,2	242097,1	4,8
72 Geležis ir plienas (juodieji metalai)	56851,3	2,2	82529,5	2,5	120397,6	2,8	181300,8	3,3	204354,3	3,2	101550,0	2,5	209723,7	4,1
24 Tabakas ir perdirbti tabako pakaitalai	82589,1	3,1	75112,8	2,2	89794,7	2,1	186156,6	3,3	146131,9	2,3	97170,0	2,4	74377,6	1,5
73 Dirbiniai iš geležies arba iš plieno (iš juodųjų metalų)	57787,2	2,2	90621,4	2,7	106464,4	2,5	144840,8	2,6	148433,3	2,3	79748,2	1,9	94013,3	1,9
10 Javai	23184,5	0,9	25425,6	0,8	18929,7	0,4	29135,9	0,5	164677,3	2,6	192274,1	4,7	231742,0	4,6
Viso	2629909,1	100,0	3362722,3	100,0	4303880,8	100,0	5562369,6	100,0	6442211,4	100,0	4099100,6	100,0	5057999,2	100,0

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

10 lentelė. Į Vokietiją eksportuojamos pagrindinės prekių grupės, tūkst. Lt

	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
39 Plastikai ir jų dirbiniai	120194,8	4,54	182935,7	5,95	293139,5	8,76	618385,4	13,64	572739	14,41	536600,2	13,61	807239	15,11
94 Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės	278008,1	10,49	290414,4	9,44	307452,7	9,19	374907,2	8,27	327763,2	8,25	325452,2	8,25	368550,2	6,90
44 Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys	254519,8	9,61	277591,3	9,03	324540,3	9,70	345049,5	7,61	306117	7,70	269844,4	6,84	366914	6,87
87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	165297,3	6,24	205028,6	6,67	203853,6	6,09	261210,1	5,76	252483,2	6,35	262435,2	6,66	323561,6	6,06
31 Trašos	122839,1	4,64	182481,6	5,93	163248,8	4,88	220945,5	4,87	338342,3	8,51	272585,4	6,91	242275,9	4,54
62 Drabužiai ir jų priedai, išskyrus megztus ir nertus	281030,2	10,61	211334,7	6,87	218204,1	6,52	206229,5	4,55	163995,2	4,13	160716	4,08	195751,5	3,66
27 Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vaškai	106481,9	4,02	151443,9	4,92	118139	3,53	106125,3	2,34	22911,7	0,58	177863,3	4,51	471433,2	8,83
04 Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje	157309,9	5,94	138687,4	4,51	154486,7	4,62	256226,5	5,65	158469	3,99	123007	3,12	163662,4	3,06
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai	191377,4	7,22	175252,7	5,70	135666,1	4,06	135229,5	2,98	142474,9	3,58	147569,8	3,74	208049,8	3,89
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	80663,1	3,04	134382,4	4,37	136451,4	4,08	171409	3,78	169003,8	4,25	114725,8	2,91	129450,8	2,42
Viso	2649798	100	3075461,7	100	3344908,9	100	4534437,7	100	3974603	100	3943334,1	100	5341695,6	100

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

11 lentelė. Į Lenkiją eksportuojamos pagrindinės prekių grupės, tūkst. Lt

	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
27 Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vašakai	634903,90	51,05	808460,10	44,61	811026,70	34,35	521982,40	19,24	703330,50	21,93	1024980,30	35,02	1836159,70	43,94
39 Plastikai ir jų dirbiniai	50548,40	4,06	90745,50	5,01	242303,30	10,26	401242,00	14,79	429444,40	13,39	310094,30	10,59	410993,90	9,84
31 Trašos	97771,90	7,86	133897,50	7,39	166070,50	7,03	179780,00	6,62	183420,60	5,72	178669,40	6,10	110021,70	2,63
87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	23542,00	1,89	38805,00	2,14	94645,20	4,01	157542,10	5,81	192464,60	6,00	135251,50	4,62	174836,50	4,18
44 Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys	50188,50	4,04	101136,50	5,58	84069,20	3,56	156216,80	5,76	120732,90	3,76	63961,70	2,19	136585,80	3,27
94 Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės.	42699,70	3,43	52660,40	2,91	61063,70	2,59	105926,40	3,90	140880,20	4,39	157477,10	5,38	149690,60	3,58
72 Geležis ir plienas (juodieji metalai)	30864,40	2,48	30956,30	1,71	67494,20	2,86	151708,00	5,59	206002,30	6,42	90457,40	3,09	131546,30	3,15
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	14636,90	1,18	82228,10	4,54	144924,80	6,14	105324,20	3,88	76700,90	2,39	142912,20	4,88	99266,30	2,38
04 Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje	16490,70	1,33	28678,00	1,58	51994,70	2,20	121577,60	4,48	76641,20	2,39	115837,20	3,96	195026,10	4,67
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai	47358,00	3,81	66241,00	3,66	125929,70	5,33	94942,00	3,50	83467,20	2,60	66421,80	2,27	105269,60	2,52
Viso:	1243603	100	1812329	100	2361382	100	2713665	100	3207822	100	2927071	100	4178819	100

Saltinis: Lietuvos statistikos departamentas

12 lentelė. Į Estiją eksportuojamos pagrindinės prekių grupės, tūkst. Lt

	2004	%	2005	%	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%
27 Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vašškai	553315,60	42,85	932852,60	48,16	1139714,30	45,31	876006,30	34,85	1522313,00	48,03	1504625,80	52,60	1155046,10	42,35
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	94153,70	7,29	177708,00	9,17	221206,10	8,79	228416,90	9,09	157356,30	4,96	106419,20	3,72	133699,70	4,90
39 Plastikai ir jų dirbiniai	66593,30	5,16	95149,90	4,91	122386,60	4,87	130240,20	5,18	134487,80	4,24	96425,00	3,37	108237,30	3,97
30 Farmacijos produktai	46341,50	3,59	44896,90	2,32	56771,50	2,26	81757,40	3,25	117037,90	3,69	157127,50	5,49	176881,20	6,49
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai	31556,90	2,44	55615,60	2,87	111434,80	4,43	151023,70	6,01	127811,80	4,03	94514,30	3,30	101843,20	3,73
87 Antžeminio transporto priemonės, išskyrus geležinkelio ir tramvajaus riedmenis; jų dalys ir reikmenys	33922,50	2,63	63844,90	3,30	121766,10	4,84	135967,10	5,41	75068,80	2,37	55997,50	1,96	79958,90	2,93
31 Trašos	18125,50	1,40	29420,30	1,52	32733,20	1,30	51811,80	2,06	92387,90	2,91	48751,00	1,70	58802,60	2,16
44 Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglis	18581,20	1,44	23337,50	1,20	34472,10	1,37	64871,20	2,58	70551,80	2,23	40180,20	1,40	54093,30	1,98
21 Įvairūs maisto produktai	16195,30	1,25	21517,60	1,11	35767,70	1,42	50793,00	2,02	55492,60	1,75	51477,30	1,80	53102,50	1,95
16 Gaminiai iš mėsos, žuvies arba vėžiagyvių, moliuskų arba kitų vandens bestuburių	18940,20	1,47	38228,00	1,97	35304,70	1,40	47906,80	1,91	51365,20	1,62	41980,50	1,47	38981,50	1,43
Viso	1291319	100	1936965	100	2515402	100	2513738	100	3169824,8	100	2860662	100	2727253	100

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

13 lentelė. Pagrindinės eksportuojamos lietuviškos kilmės prekių grupės 2004-2010 m.(tūkst. Lt)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
27 Mineralinis kuras, mineralinės alyvos ir jų distiliavimo produktai; bituminės medžiagos; mineraliniai vaškai	6423725,6	8826934,8	9075948,7	5692524,2	13608947	8574797,2	12247530
94 Baldai; patalynės reikmenys, čiužiniai, čiužinių karkasai, dekoratyvinės pagalvėlės.	1504469,2	1736367	2075802,9	2456374,7	2435710	2189213,9	2613348
31 Trašos	1118439,2	1431794,6	1418143	2100903,6	3452355	1690037,5	1970910,9
39 Plastikai ir jų dirbiniai	500325	758460,4	1425831,1	2772016,6	2587745,8	2118065,6	2730499,9
44 Mediena ir medienos dirbiniai; medžio anglys	1222447,6	1388576	1423497,7	1752346,7	1453428,2	1092341,7	1581208
85 Elektros mašinos ir įrenginiai bei jų dalys; garso įrašymo ir atkūrimo aparatai.	1672158,3	1496333	1499345	1260433,7	970986,5	754121,9	945293,1
04 Pienas ir pieno produktai; paukščių kiaušiniai; natūralus medus; gyvūninės kilmės maisto produktai, nenurodyti kitoje vietoje	775010,7	855393	1024381,3	1378491,4	1321517,9	1133475,1	1375603,2
62 Drabužiai ir jų priedai, išskyrus megztus ir nertus	1257393	1096847,4	1044584,2	883747,4	754560,9	572730,7	683811,2
84 Branduoliniai reaktoriai, katilai (boileriai), mašinos ir mechaniniai įrenginiai; jų dalys	563675,2	781332,1	853324,1	1061064,1	995375,4	584788,3	782478,7
10 Javai	234598,1	406875,3	298499,2	510519,1	1092801,5	854814,1	801428,8

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

14 lentelė. Pagrindinės mineralinių produktų eksporto rinkos, tūkst. Lt

Valstybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Viso
Latvija	882522,7	962808	1024064,4	1312730,8	2086912,1	960766,3	1042438,7	8272243
Estija	552475	931707	1138200,7	874922,6	1521527,3	1498930,1	1136219,2	7653981,9
Nyderlandai	624610,9	305603,9	1187722,5	425614,4	1122715,1	1155583,8	2020655,2	6842505,8
Jungtinės Valstijos	658732,1	1000296,9	1231088,8	546823,6	1245731,5	884266	1069424	6636362,9
Lenkija	629041,4	792789,9	783780,3	508344,1	675043,3	985646,2	1702793,7	6077438,9
Ukraina	184920,4	229218,6	373719,9	509616,8	1060254,1	733225,4	1262485,8	4353441
Prancūzija	369398,1	1068151,2	405495,5	3465,1	1174096,4	378228,7	528069,9	3926904,9
Kanada	150295,5	866743,9	709981,5	131551,9	633918,8	176931,4	864478,3	3533901,3
Jungtinė Karalystė	52712,8	139877,5	84724,5	194029,8	1005661,7	447860,6	1106147,6	3031014,5
Singapūras	24266,6	912048,6	894012,1	187757,2	226608,5	66894,2	115039	2426626,2

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

15 lentelė. Pagrindinės baldų eksporto rinkos, tūkst. Lt

Valstybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Viso
Švedija	269808,2	298867,7	347529,6	351435,1	352906,5	315531,2	383752,3	1996016
Vokietija	271183,6	285418,6	296581,5	360187,6	321476,4	314691,1	359282,1	1073782,7
Jungtinė Karalystė	208855,5	245216,4	299148,2	296753,3	266833	203788,1	234927	951751,4
Norvegija	80198,9	117329,4	167711,5	238192	211112,1	149057,3	223645,8	700669,2
Prancūzija	125082,3	142354,9	167364	182951,6	172807,4	165701,3	191519,4	692255,4

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

16 lentelė. Pagrindinės trašų eksporto rinkos, tūkst. Lt

Valstybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Viso
Prancūzija	185525,1	266831,7	246678,8	345557,7	519835,9	133354,4	229743,3	1927527
Vokietija	121732,4	182481,6	163248,8	220857,1	338307	271880,9	241484,6	1539992
Indija	21659	17975,1	21719,5	0	888042,4	204193,7	333109,5	1486699
Belgija	105866	120084,6	115077	170250,6	282432,1	164474,6	117721,2	1075906
Jungtinė Karalystė	81464	82306,5	83690	119009,4	164869,6	151487,4	240910,3	923737,2
Lenkija	87874,3	122234,5	157309,4	171711,3	167003,3	132530,7	75803,5	914467
Jungtinės Valstijos	45828,6	143251	42924,6	250733,4	218049,4	39564,9	122639,8	862991,7
Nyderlandai	151931,9	79067,4	62676,7	129320	62817,5	84460,7	110294,1	680568,3
Latvija	38033,4	50053	75904,2	103184	112739,4	33216,6	51228,3	464358,9
Danija	35156,1	40762,6	31183,1	65654,6	120619,4	45510,7	45755,2	384641,7

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

17 lentelė. Pagrindinės plastikų eksporto rinkos, tūkst. Lt

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Viso
Vokietija	115027,6	180746,8	288574,8	614175,2	566058,7	529586,7	768239,4	3062409,2
Lenkija	48107,4	82217,5	210524,6	383452,4	399976	288993,4	396505,7	1809777
Rusija	51965,5	72203,3	100236,9	150004,4	127091,3	100774,9	122319,9	724596,2
Latvija	66883,8	89732,7	104070,9	136611,3	130551,5	83728,9	102360,4	713939,5
Prancūzija	18620,7	27871,7	44075,7	192010,7	134690	93722	171126,6	682117,4
Danija	25052,7	51214,4	92208,9	101541,9	104374,4	87421,3	79583,4	541397
Švedija	21131,1	37312,6	56635,5	68018,4	72010,9	113305,9	134294,6	502709
Čekija	4415,4	6523,6	96435,5	121318,3	104341,5	63255,7	92396,2	488686,2
Estija	49758	67163	82671,4	84168,9	84513,4	52845,1	52065,2	473185
Italija	1731,8	2304,8	48040,1	149691,5	109581,6	31060,3	54056,5	396466,6

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

18 lentelė. Pagrindinės medienos eksporto rinkos, tūkst. Lt

Valstybė	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Viso
Vokietija	245308,6	268944,8	305780,5	323797,2	278530,4	239522,6	334131,9	2319831
Danija	109522,6	133789,7	155913	156028,7	166223,6	165725,2	186579,9	2208821
Švedija	117169,1	113155,7	86568,4	199810,5	169910,9	95634,7	169502,1	1755522
Norvegija	71246,5	82973,2	94181,7	122933,4	125516,8	88324,3	115493,3	1187247
Jungtinė Karalystė	144829,8	137018,4	115129,5	126222,4	46922,5	47152,6	74980,2	1147781
Lenkija	39772,7	89775,3	70071,8	131467,7	99898,2	48644,8	112625	1114500
Latvija	50654,5	39075,5	50462,6	125573,5	98205,7	53706,1	93322,9	702341
Nyderlandai	46054	61096,2	71196,7	95115,6	69241,8	60039,3	75245,1	698314,9
Belgija	60349,4	66452,2	75306,4	78912,8	56227,5	46265,8	68848,4	665106,6
Jungtinės Valstijos	104998,7	137423,1	96522,7	20338,7	9260,5	8171,5	4337,3	408770,5

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

19 lentelė. Iš Rusijos importuojamų dujų kaina

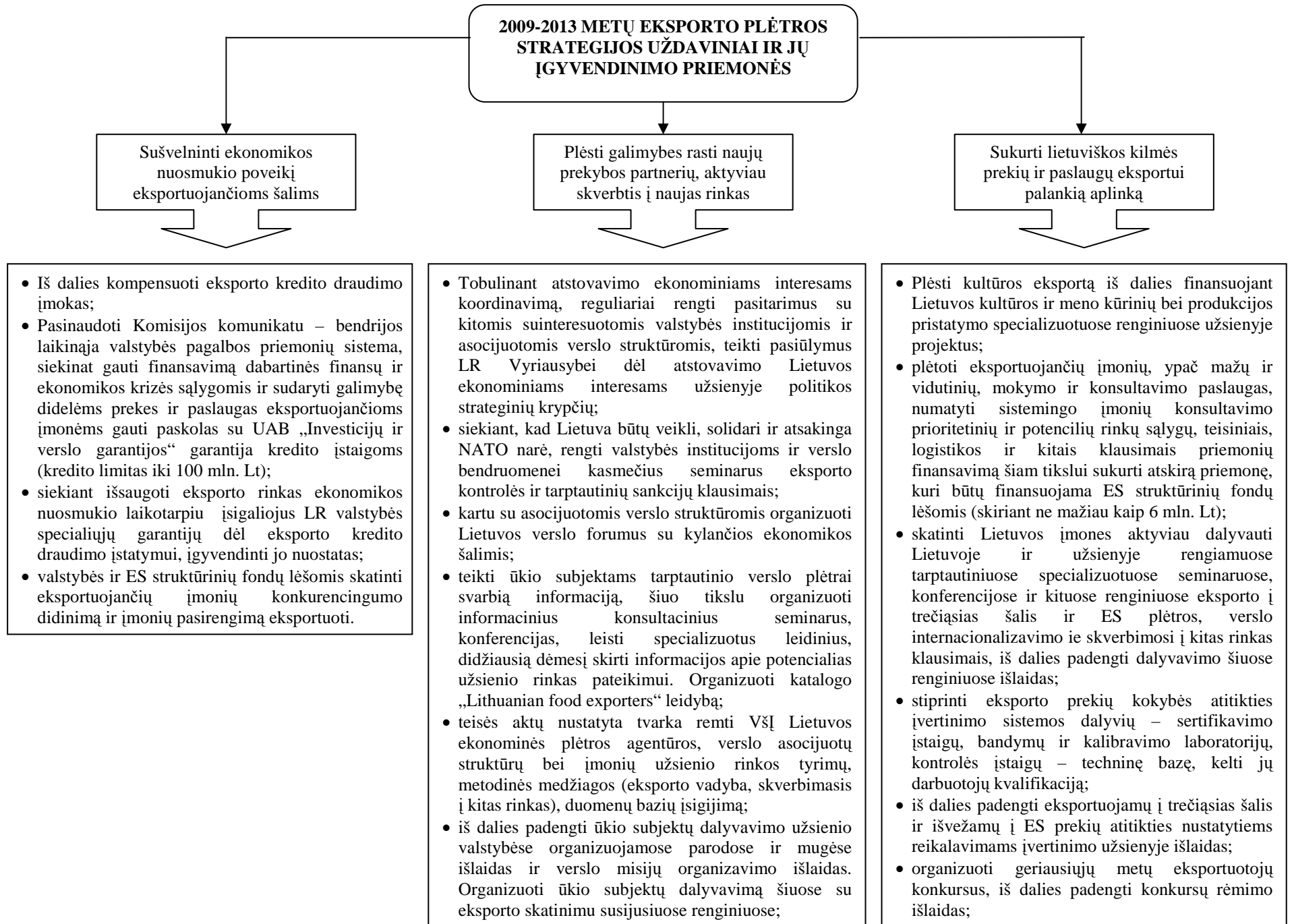
	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01
Metinis suvartojimas iki 1000 GJ	17,58	17,23	16,85	15,62	20,16	22,95	26,90	28,91	36,23	52,66	39,13	34,96	38,06	41,87
Metinis suvartojimas 1000–10000 GJ	16,77	16,34	15,85	14,76	19,30	21,99	25,95	27,66	35,84	51,71	37,93	33,64	37,59	40,47
Metinis suvartojimas 10000–100000 GJ	15,60	15,17	14,69	13,60	18,15	20,58	24,53	27,54	35,80	49,47	35,57	31,39	37,23	39,27
Metinis suvartojimas 100000–1000000 GJ	14,80	14,30	13,87	11,81	16,70	17,78	22,90	23,97	32,94	43,46	29,37	26,60	33,32	36,42
Metinis suvartojimas 1000000–4000000 GJ								21,59	29,60	22,35	29,80	
Metinis suvartojimas 4000000 GJ ir virš								..	29,60	41,26	25,32	22,35	29,80	

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

20 lentelė. Iš Rusijos importuojamos elektros energijos kaina

	2004		2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01	01 01	07 01
Metinis suvartojimas iki 20 MWh	28,9	28,7	30,05	30,05	30,93	30,93	35,63	35,63	41,47	43,7	46,21	44,05	50,47	51,05
Metinis suvartojimas 20–500 MWh	26,7	27,3	28,55	28,55	28,99	28,99	32,29	32,29	38,43	38,76	42,14	38,38	45,77	46,75
Metinis suvartojimas 500–2000 MWh	22	22	20,79	20,79	20,79	20,79	22,72	22,72	33,78	34,17	37,96	32,93	41,59	43,67
Metinis suvartojimas 2000–20000 MWh	14,4	14,1	20,11	20,11	20,1	20,1	22,14	22,14	28,55	28,68	32,11	27,76	38,32	42,75
Metinis suvartojimas 20000–70000 MWh									27,21	26,94	30,44	25,93	36,33	36,75

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

- iš dalies padengti leidinių, teikiančių informaciją ir pristatančių Lietuvos pagrindines prekes, teikiamas paslaugas, verslo galimybes ir sąlygas, leidybos išlaidas;
- tobulinti ekonominį atstovavimą užsienyje, persvarstyti atstovavimo struktūrą ir tinkamą geografinį išdėstymą;
- kurti Lietuvos išeivių tinklą, padėsiantį sustiprinti atstovavimo Lietuvai užsienyje pozicijas;
- pertvarkyti LR komercijos atašė, Lietuvos ekonominės plėtros agentūros ir turizmo informacinių centrų atstovavimą užsienyje sistemą ir sukurti naują ekonominio atstovavimo užsienyje modelį;
- išplėsti ekonominį atstovavimą užsienyje pritraukiant privataus sektoriaus partnerių;
- rengti kasmečius ekonomikos srityje dirbančių diplomatų, LR komercijos atašė ir VŠĮ Lietuvos ekonominės plėtros agentūros atstovų užsienyje susitikimus su Lietuvos verslo organizacijų ir įmonių atstovais. Atsižvelgiant į poreikius, Ūkio ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos susitarimu rengti bendrus ar kitokio formato susitikimus;
- siekiant tinkamai pristatyti šalies ekonomikos galimybes, veiksmingiau naudotis aukštų valstybės pareigūnų vizitais užsienyje, derinti ir koordinuoti oficialių ir lydinčių verslo delegacijų darbotvarkes;
- rinkti informaciją apie užsienio šalių perkančiųjų organizacijų ir tarptautinių organizacijų skelbiamus viešuosius pirkimus, kuriuose galėtų dalyvauti Lietuvos suinteresuoti tiekėjai, ir apie šių viešųjų pirkimų reglamentavimą; šią informaciją pateikti Ūkio ministerijos, Viešųjų pirkimų tarnybos prie LRV ir VŠĮ Lietuvos ekonominės plėtros agentūros interneto svetainėse;
- skelbti informaciją ir sudaryti palankias sąlygas įmonėms dalyvauti skelbiamuose NATO prekių ir paslaugų teikimo viešuosiuose konkursuose.

- analizuoti galimą prekybos režimo su trečiosiomis šalimis pasikeitimo poveikį Lietuvos pramonei, žemės ūkiui ir verslui dėl naujų ES su trečiosiomis šalimis ar jų grupėmis sudaromų ekonominio bendradarbiavimo, partnerystės ar laisvosios prekybos susitarimų. Teikti siūlymus Europos Komisijai derantis dėl naujų ES su trečiosiomis šalimis ar jų grupėmis ekonominio bendradarbiavimo, partnerystės ar laisvosios prekybos susitarimų sudarymo, siekiant palankesnių sąlygų Lietuvos įmonių eksportuojamiems produktams;
- teikti informaciją asocijuotoms pramonės ir verslo organizacijoms apie ES ir trečiųjų šalių priimtus sprendimus dėl prekybos apsaugos (antidempingo, kompensacinių, protekcinė) priemonių taikymo;
- sukurti specializuotą tarptautinės prekybos elektroninio mokymo programą;
- organizuoti praktinius mokymus pradedantiems turizmo paslaugų eksportuotojams;
- parengti ir įgyvendinti eksportuotojų mokymo programą, joje numatyti aktyvius mokymus Lietuvoje ir užsienyje;
- organizuoti mokymus, kaip Lietuvos eksportuotojams dalyvauti ES šalių skelbiamuose viešuosiuose pirkimuose;
- skatinti Lietuvos įmonių ir jų prekės ženklų pristatymo užsienio rinkose iniciatyvas

Šaltinis: sudaryta remiantis LR Ūkio Ministerijos duomenimis

1 pav. 2009-2013 metų eksporto plėtros strategijos uždaviniai ir jų įgyvendinimo priemonės

ANTRAS PRIEDAS**APKLAUSA IR JOS REZULTATAI****Eksporto plėtros 2009-2013 metams strategijos poveikis eksportuojančioms Vilniaus regiono įmonėms**

Šios anketos klausimais siekiama sužinoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Eksporto plėtros strategijos 2009-2013 metams poveikį eksportuojančioms Vilniaus regiono įmonėms.

Tyrimas atliktas 2012 m. vasario mėnesį.

Tiriama populiacija – Vilniaus regiono eksportuojančių įmonių akcininkai, vadovai, finansininkai ir buhalteriai. Tikimybinė imtis sudaryta atsitiktinės atrankos metodu.

1. Jūsų lytis:

- Vyras
- Moteris

2. Jūsų pareigos įmonėje:

- Direktorius (-ė)
- Finansininkas (-ė)
- Buhalteris (-ė)
- Akcininkas (-ė)
- Kitos

3. Kokia Jūsų įmonės veikla?

- Gamyba
- Paslaugų sfera
- Tarptautinis transportas ir logistika
- Kita

4. Jūsų įmonė veikia:

- Mažiau nei 2 metai
- 2-5 metus
- 5-10 metų
- Daugiau nei 10 metų

5. Įmonės patirtis užsienio rinkose:

- Mažiau nei 2 metai
- 2-5 metai

- 5-10 metų
- Daugiau nei 10 metų

6. Kas įtakojo poreikį organizuoti eksportą Jūsų įmonėje?

- Naujų rinkų išplėtimas
- Perpildyta vidaus rinka
- Didesnio pelno siekimas
- Konkurentų spaudimas

7. Kas yra pagrindiniai Jūsų eksporto partneriai?

- ES šalys
- NVS šalys
- ELPA šalys
- JAV
- Kitos šalys

8. Ar teko susipažinti su Eksporto plėtros strategijos 2009-2013 metams?

- Ne, nežinau kas tai yra
- Žinau, kad yra, bet nesusipažinau
- Taip, žinau, teko susipažinti

9. Prašau įvertinti informacijos pakankamumo lygį ir galimybę pasinaudoti realioje situacijoje eksportuojančioms įmonėms ekonomikos nuosmukio poveikį mažinančiomis priemonėmis:

	Trūksta informacijos	Informacija nėra išsami	Informacijos pakanka
Eksporto kredito draudimo įmokų kompensavimas	☒	☒	☒
Galimybė didelėms prekes ir paslaugas eksportuojančioms įmonėms gauti paskolas su INVEGA garantija kredito įstaigoms	☒	☒	☒
LR valstybės specialiųjų garantijų dėl eksporto kredito draudimo įstatymo įgyvendinimas	☒	☒	☒
Valstybės ir ES struktūrinių fondų teikiama parama	☒	☒	☒

10. Prašau įvertinti valdžios institucijų pastangų įtaką siekiant sudaryti Lietuvos eksportuojančioms įmonėms efektyvesnes galimybes rasti naujų prekybos partnerių bei aktyviau skverbtis į naujas rinkas užsienyje Jūsų įmonei:

	Nėra jokios įtakos įmonės veiklai	Nežymiai įtakoja įmonės veiklą	Labai įtakoja įmonės veikla
Kasmetinių seminarų eksporto kontrolės ir tarptautinių sankcijų klausimais rengimas	☐	☐	☐
Lietuvos verslo forumų su kylančiomis ekonomikos šalimis organizavimas	☐	☐	☐
Kasmetinių Lietuvos verslo organizacijų ir įmonių atstovų susitikimų rengimas su LR komercijos atašė ir VŠĮ „Versli Lietuva“ užsienio atstovais	☐	☐	☐
Informacijos pateikimas apie užsienyje rengiamus viešuosius prekių ir paslaugų teikimo konkursus	☐	☐	☐
Eksportuojančių įmonių švietimas leidžiant specializuotus leidinius, rengiant konsultacinius seminarus apie užsienio rinkas ir galimybes	☐	☐	☐
Dalinis ūkio subjektų išlaidų patirtų dalyvaujant užsienio valstybėse organizuojamose parodose ir mugėse kompensavimas, bei skatinimas jose dalyvauti	☐	☐	☐
Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienyje tobulinimas	☐	☐	☐
Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienyje plėtra pritraukiant privataus sektoriaus partnerių	☐	☐	☐

11. Jūsų nuomone, įmonėms Lietuvoje, lyginant su kitomis Europos Sąjungos šalimis, sąlygos eksportuoti yra:

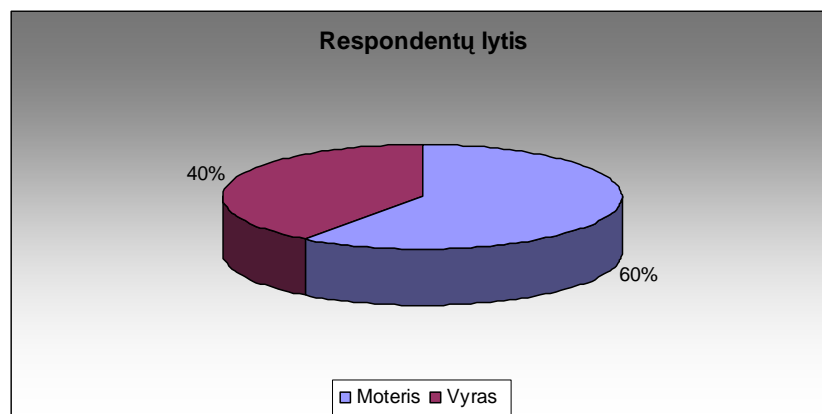
- Palankios
 Nepalankios

ANKETOS ANALIZĖ

1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

Atsakymo variantai▲	Kiekis	Santykis
Moteris	21	60.0%
Vyras	14	40.0%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

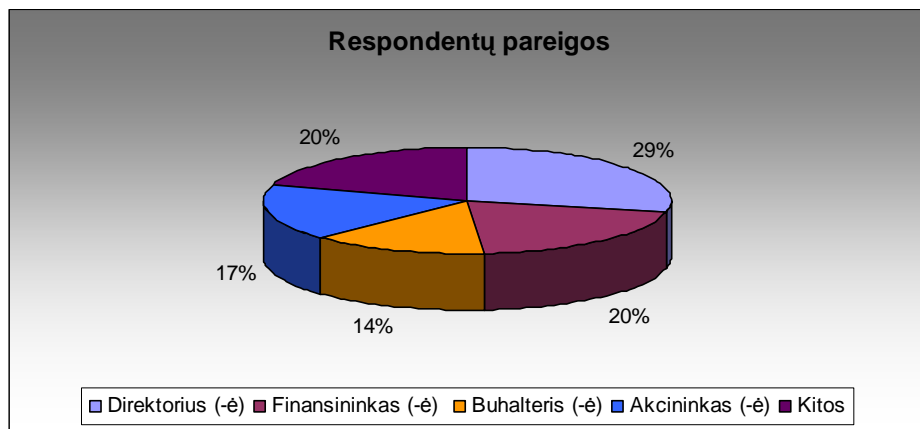
1 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

Pirmasis anketos klausimas parodo apklaustųjų pasiskirstymą pagal lytį. Tyrime dalyvavo 35 respondentai. Pagal aukščiau pateiktą diagramą matyti, kad didžiąją dalį apklaustųjų sudarė moterys – 60 proc.

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal užimamas pareigas įmonėje

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Direktorius (-ė)	10	28.6%
Finansininkas (-ė)	7	20.0%
Buhalteris (-ė)	5	14.3%
Akcininkas (-ė)	6	17.1%
Kitos	7	20.0%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

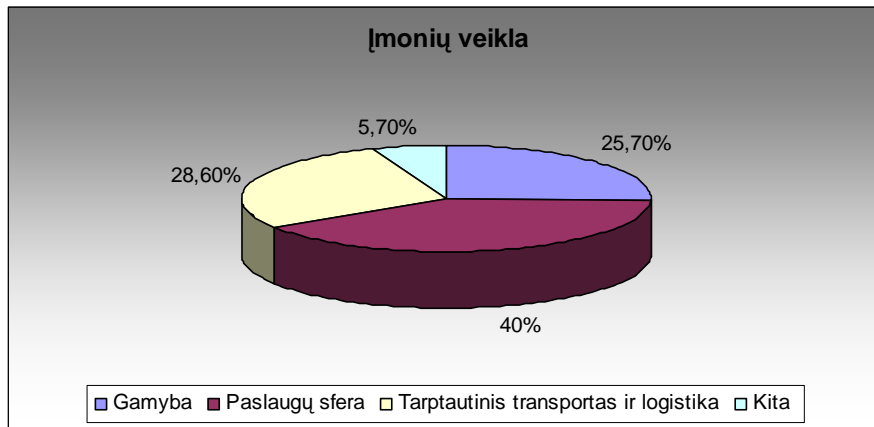
2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal pareigas

Antras klausimas yra apie respondentų užimamas pareigas įmonėje. Pagal 2 lentelę ir 2 paveikslą matyti, kad didžiąją dalį apklaustųjų sudarė eksportuojančių Vilniaus regiono įmonių direktoriai, t. y. 29 proc. visų respondentų. Tuo tarpu įmonių finansininkai ir kitas pareigas užimantys darbuotojai sudarė po 20 proc. visų respondentų. Mažiausią dalis teko įmonių akcininkams ir buhalteriams – atitinkamai 6 ir 5 respondentai, t. y. 17 proc. ir 14 proc.

3 lentelė. Įmonių, kuriose dirba respondentai, pasiskirstymas pagal veiklos sritis

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Gamyba	9	25.7%
Paslaugų sfera	14	40.0%
Tarptautinis transportas ir logistika	10	28.6%
Kita	2	5.7%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

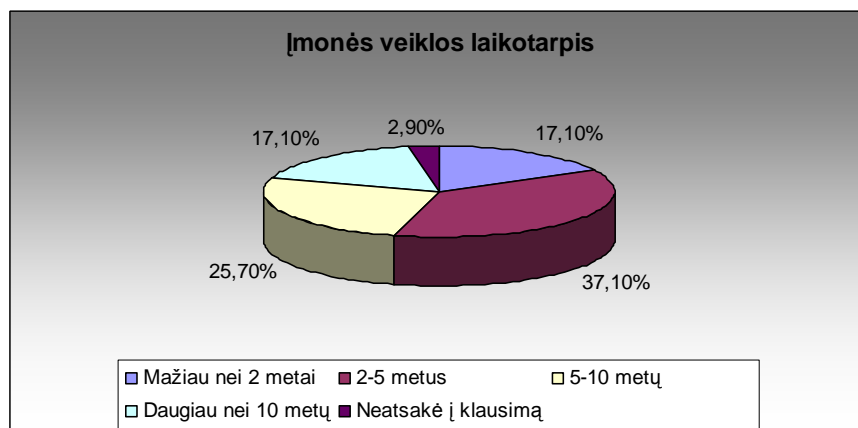
3 pav. Įmonių, kuriuose dirba respondentai, veiklos sritis

Pagal trečią anketos klausimą galima buvo sužinoti kokia yra įmonės, kurioje dirba respondentas veiklos sritis. Taigi, kaip matyti iš aukščiau pateiktos diagramos, beveik pusė, t. y. 40 proc. apklaustųjų, dirba paslaugų sferoje veikiančiose įmonėse, o gamybos bei tarptautinio transporto ir logistikos sektoriuose atitinkamai po 28,6 proc. ir 25,7 proc. apklaustųjų. Vos 5,70 proc. apklaustųjų dirba arba tiesiogiai yra susiję su įmonėmis, veikiančiomis kitose srityse.

4 lentelė. Įmonių, kuriuose dirba respondentai, veiklos laikotarpis

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Mažiau nei 2 metai	6	17.1%
2-5 metus	13	37.1%
5-10 metų	9	25.7%
Daugiau nei 10 metų	6	17.1%
Neatsakė į klausimą	1	2.9%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

4 pav. Įmonių, kuriuose dirba respondentai, veiklos laikotarpis

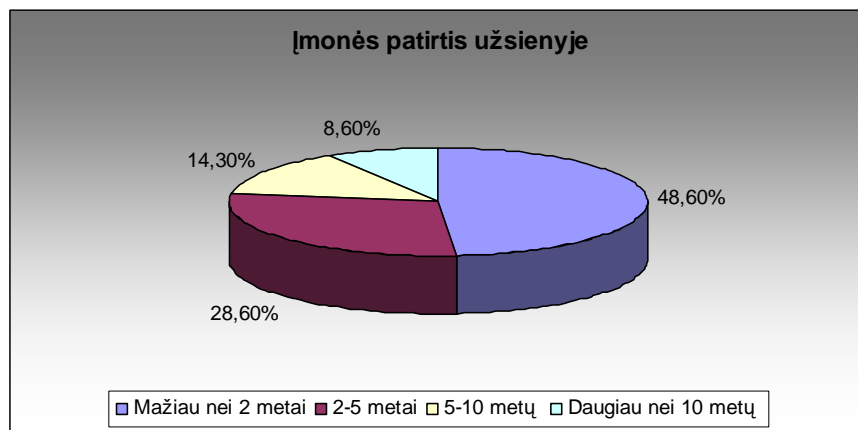
Ketvirtas klausimas yra apie įmonės, kurioje dirba respondentas veiklos laikotarpį. Iš gautų

rezultatų matyti, kad didžioji dalis respondentų, t. y. 37,10 proc. dirba pakankamai jaunose įmonėse, kurios savo veikla vykdo nuo 2 iki 5 metų. Tuo tarpu taip pat nemažą dalį, 25,70 proc., sudarė respondentai dirbantys įmonėse, kurių veiklos laikotarpis yra nuo 5 iki 10 metų. Respondentų dalis, dirbančių įmonėse, kurių veiklos laikotarpis yra iki 2 metų ir virš 10 metų buvo vienoda ir sudarė 17,10 proc. visų apklaustųjų.

5 lentelė. Įmonių, kuriose dirba respondentai, pasiskirstymas pagal patirtį užsienio rinkose

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Mažiau nei 2 metai	17	48.6%
2-5 metai	10	28.6%
5-10 metų	5	14.3%
Daugiau nei 10 metų	3	8.6%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

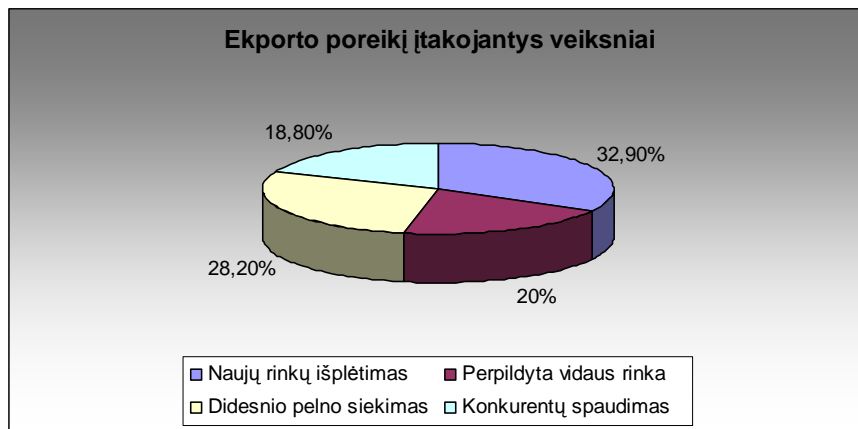
5 pav. Įmonių, kuriuose dirba respondentai, patirtis užsienio rinkose

Penktas klausimas yra apie įmonių patirtį užsienio rinkose. Kaip matyti, dauguma respondentų dirba įmonėse, kurių patirtis užsienio rinkose yra mažiau nei 2 metai. Tuo tarpu 28,6 proc. respondentų nurodė, kad įmonė eksportuoja nuo 2 iki 5 metų, o 14,3 proc. – nuo 5 iki 10 metų ir tik 8,6 respondentų dirba įmonėse kurios turi ilgalaikę virš 10 m. prekybos užsienio rinkose patirtį.

6 lentelė. Veiksniai, įtakoiantys būtinybę organizuoti eksportą

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Naujų rinkų išplėtimas	28	32.9%
Perpildyta vidaus rinka	17	20.0%
Didesnio pelno siekimas	24	28.2%
Konkurentų spaudimas	16	18.8%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

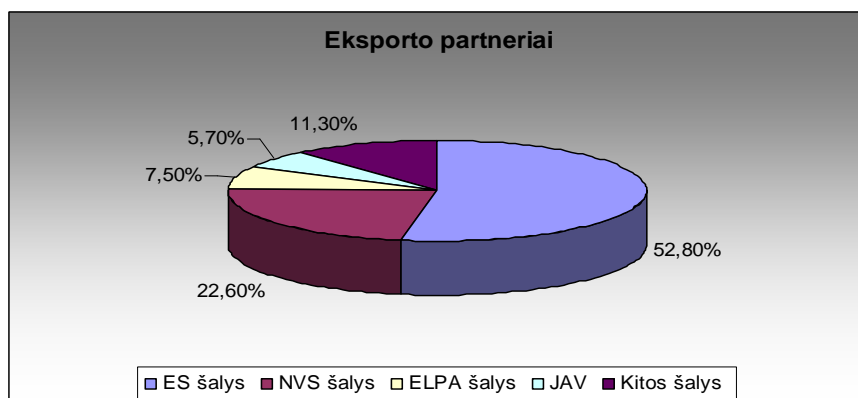
6 pav. Ekporto poreikio atsiradimą įtakoiantys veiksniai

Šešto klausimo dėka pavyko išsiaiškinti, kas gi vis dėl to įtakoja poreikį ieškoti partnerių užsienio rinkose. Respondentai galėjo pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą, tad būtent tai, mano nuomone, įtakojo daugmaž vienodą veiksmų pasirinkimą: 32,9 proc. respondentų teigė, kad ekporto poreikio atsiradimą įtakoja nuolat atsirandančios naujos rinkos, 28,2 proc. respondentų teigė, kad ekportą įtakoja didesnio pelno siekimas (ypatingai krizės metu), 20 proc. teigė, kad būtent maža ir perpildyta šalies rinka buvo pagrindinis veiksnys, įtakojantis ekporto būtinybę. Mažiausią dalį, t. y. 18,8 proc., atsakymų respondentai skyrė konkurentų spaudimo veiksmui, kuris taip pat įtakoja ekporto atsiradimo būtinybę įmonės veikloje.

7 lentelė. Pagrindiniai ekporto partneriai

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
ES šalys	28	52.8%
NVS šalys	12	22.6%
ELPA šalys	4	7.5%
JAV	3	5.7%
Kitos šalys	6	11.3%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

7 pav. Pagrindiniai įmonių ekporto partneriai

Iš septinto klausimo galima spręsti, kad pagrindiniai Vilniaus regiono eksportuojančių įmonių partneriai yra ES šalys. Iš respondentų pateiktų atsakymų matyti, kad 52,8 proc. pagrindinių partnerių sudaro ES šalys, 22,6 proc. partnerių yra NVS šalyse, 7,5 proc. partnerių yra ELPA šalyse, 5,7 proc. partnerių yra JAV, 11,3 proc. respondentų atsakė, kad bendradarbiauja su kitomis pasaulio šalimis.

8 lentelė. Informacija apie tai, ar respondentai yra susipažinę su Eksporto plėtros strategija 2009-2013 metams?

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Ne, nežinau kas tai yra	8	22.9%
Žinau, kad yra, bet nesusipažinau	19	54.3%
Taip, žinau, teko susipažinti	8	22.9%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

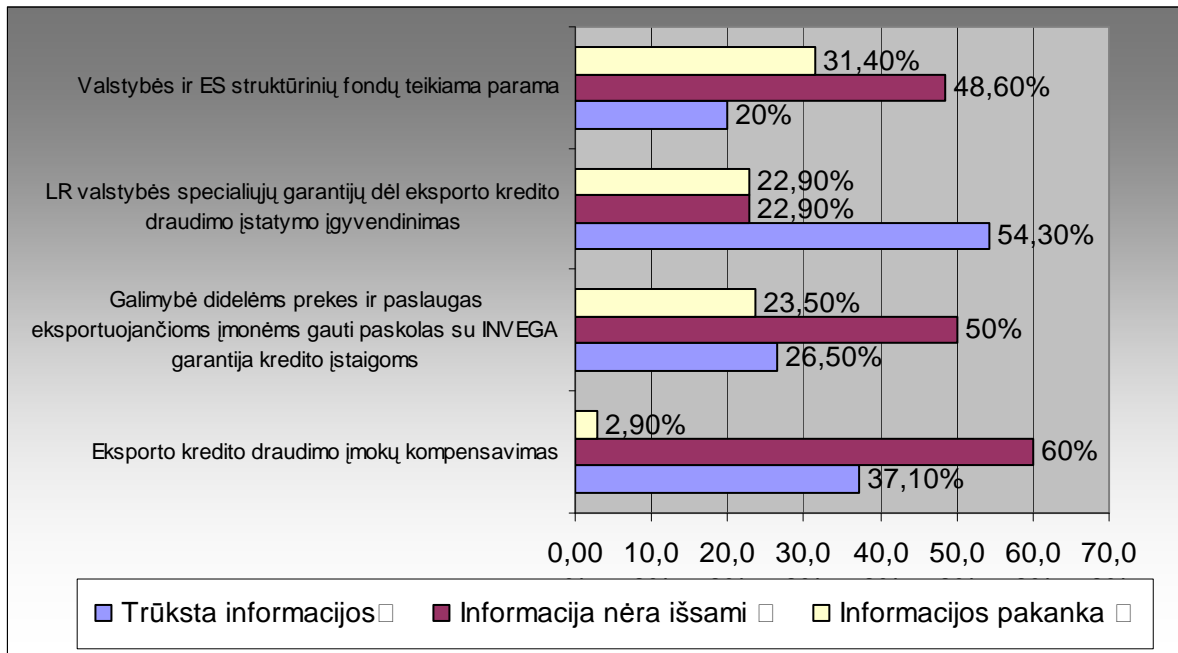
8 pav. Respondentų susipažinimas su Eksporto plėtros strategija 2009-2013 m.

Aštunto klausimo, ar respondentai yra susipažinę su eksporto plėtros strategija 2009-2013 metams, atsakymai atspindi šios strategijos įgyvendinimo rezultata. 2012 m. baigiantis eksporto strategijos įgyvendinimo laikotarpiui tik 22,9 proc. eksportuojančių Vilniaus regiono įmonių darbuotojų yra susipažinę su šia strategija, 54,3 proc. respondentų žino, kad tokia strategija egzistuoja, tačiau yra nesusipažinę su ja ir net 22,9 proc. apklaustųjų teigia, kad aplanai nėra girdėję apie šią strategiją.

9 lentelė. 2009-2013 m. eksporto plėtros strategijos informacijos pakankamumo lygis

	Trūksta informacijos	Informacija nėra išsami	Informacijos pakanka
Eksporto kredito draudimo įmokų kompensavimas	13 (37.1%)	21 (60.0%)	1 (2.9%)
Galimybė didelėms prekes ir paslaugas eksportuojančioms įmonėms gauti paskolas su INVEGA garantija kredito įstaigoms	9 (26.5%)	17 (50.0%)	8 (23.5%)
LR valstybės specialiuųjų garantijų dėl eksporto kredito draudimo įstatymo įgyvendinimas	19 (54.3%)	8 (22.9%)	8 (22.9%)
Valstybės ir ES struktūrinių fondų teikiama parama	7 (20.0%)	17 (48.6%)	11 (31.4%)

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

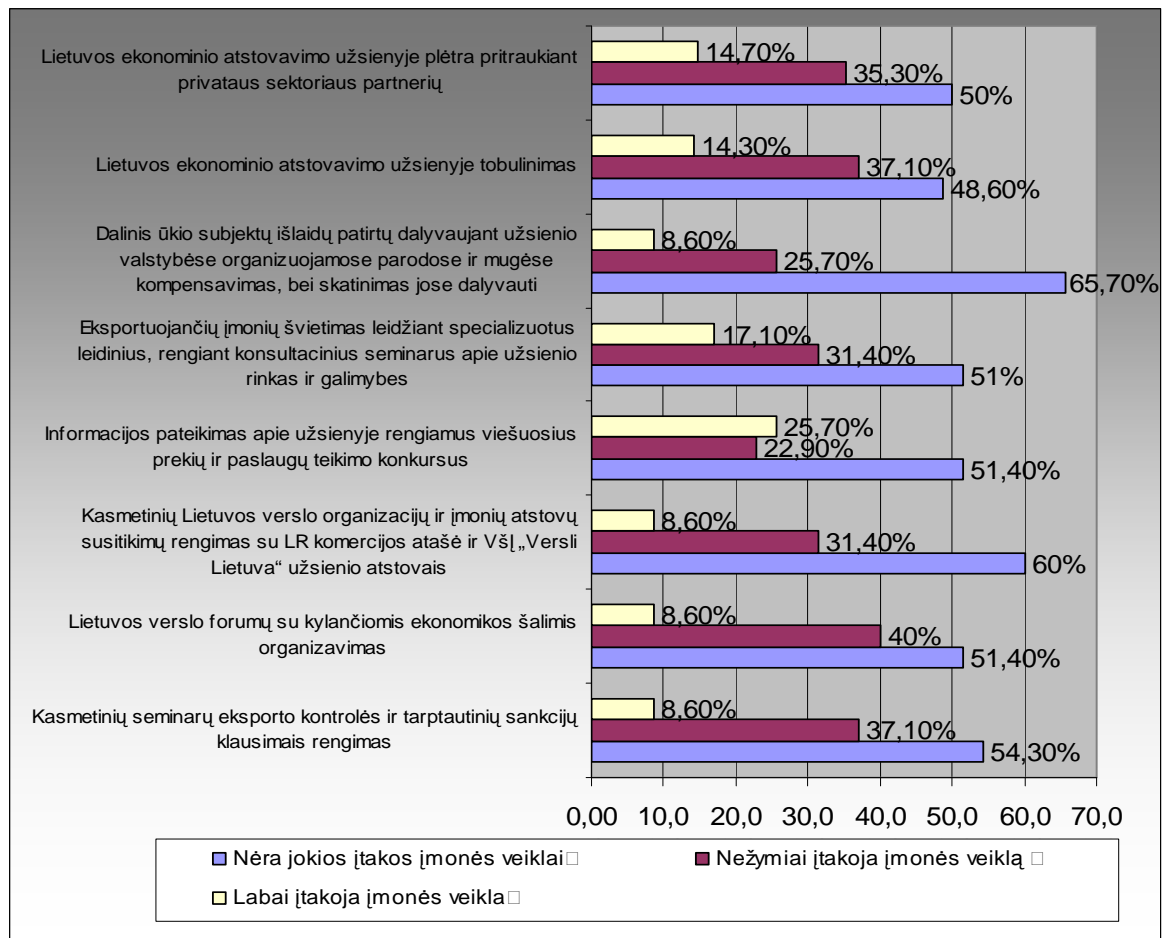
9 pav. Eksporto plėtros strategijos 2009-2013 metams informacijos apie strateginių klausimų įgyvendinimą pakankamumo įvertinimas

Devinto klausimo dėka pavyko išsiaiškinti kaip yra įgyvendinama Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtinta Eksporto plėtros strategija 2009-2013 metams. Respondentų pateikti atsakymai rodo, aiškiausias yra valstybės ir ES struktūrinių fondų teikiamos paramos klausimas. Net 31,4 proc. respondentų atsakė, kad informacijos apie valstybės ir ES teikiamą paramą pakanka, 48,6 proc. respondentų nurodė, kad trūksta išsamos informacijos, ir tik (lyginant su kitais strateginiais klausimais) 20 proc. respondentų teigia, kad yra informacijos trūkumas šiuo klausimu. Mažiausiai respondentų nuomone yra informacijos apie eksporto kredito draudimo įmokų kompensavimą. 37,1 pro. respondentų atsakė, kad informacijos trūksta, 60 proc., kad informacija nėra išsami ir tik 2,9 proc. teigia, kad informacijos pakanka. Kalbant apie galimybę didelėms prekės ir paslaugas eksportuojančioms įmonėms gauti paskolas su INVEGA garantija kredito įstaigoms, net 50 proc. respondentų teigė, kad informacija apie šią galimybę nėra išsami, 26,50 proc. apklaustųjų teigia, kad trūksta informacijos ir 23,5 proc., kad informacijos pakanka. Didžiausią informacijos trūkumą respondentai jaučia kalbant apie LR valstybės specialiųjų garantijų dėl eksporto kredito draudimo įstatymo įgyvendinimą. Net 54,3 proc. apklaustųjų nuomone, šiuo klausimu informacijos trūksta, o 22,9 proc. respondentų teigia, kad informacija nėra išsami. Tiek pat apklaustųjų teigia, kad informacijos šiuo klausimu pakanka. Apibendrinant galima teigti, kad nors strategijos įgyvendinimo terminas jau eina į pabaigą, yra dar daugybę sričių, kur kaip matyti iš respondentų atsakymų, valstybė turi padirbėti siekiant įgyvendinti patvirtintus eksporto plėtros strategijoje 2009-2013 m. prioritetinius punktus.

10 lentelė. Strategijoje numatytų tobulintinių sričių įtaka įmonės veiklai

	Nėra jokios įtakos įmonės veiklai	Nežymiai įtakoja įmonės veiklą	Labai įtakoja įmonės veikla
Kasmetinių seminarų eksporto kontrolės ir tarptautinių sankcijų klausimais rengimas	19 (54.3%)	13 (37.1%)	3 (8.6%)
Lietuvos verslo forumų su kylančiomis ekonomikos šalimis organizavimas	18 (51.4%)	14 (40.0%)	3 (8.6%)
Kasmetinių Lietuvos verslo organizacijų ir įmonių atstovų susitikimų rengimas su LR komercijos atašė ir VŠĮ „Versli Lietuva“ užsienio atstovais	21 (60.0%)	11 (31.4%)	3 (8.6%)
Informacijos pateikimas apie užsienyje rengiamus viešuosius prekių ir paslaugų teikimo konkursus	18 (51.4%)	8 (22.9%)	9 (25.7%)
Eksportuojančių įmonių švietimas leidžiant specializuotus leidinius, rengiant konsultacinius seminarus apie užsienio rinkas ir galimybes	18 (51.4%)	11 (31.4%)	6 (17.1%)
Dalinis ūkio subjektų išlaidų patirtų dalyvaujant užsienio valstybėse organizuojamose parodose ir mugėse kompensavimas, bei skatinimas jose dalyvauti	23 (65.7%)	9 (25.7%)	3 (8.6%)
Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienyje tobulinimas	17 (48.6%)	13 (37.1%)	5 (14.3%)
Lietuvos ekonominio atstovavimo užsienyje plėtra pritraukiant privataus sektoriaus partnerių	17 (50.0%)	12 (35.3%)	5 (14.7%)

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

10 pav. Eksporto plėtros strategijoje numatytų tobulintinių sričių įtaka įmonės veiklai

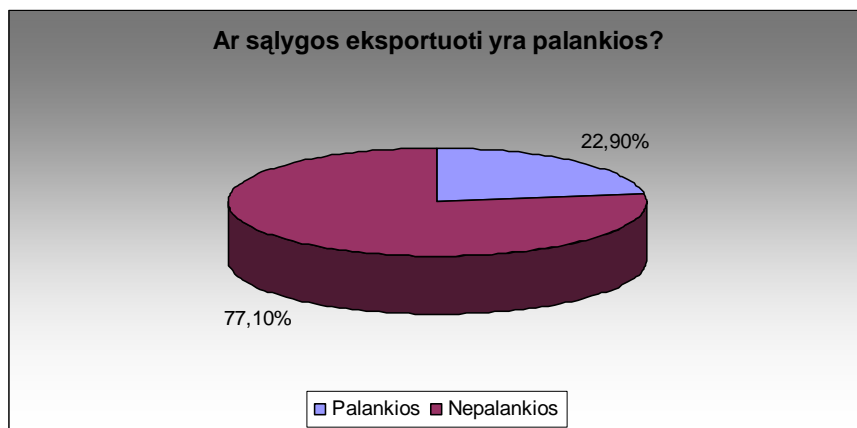
Dešimto klausimo pagalba buvo siekiama išsiaiškinti, kokios strategijoje numatytos gerinamos sritys įtakoja įmonių veiklą, kuriose dirba respondentai. Didžiausią problemą respondentai mato daliniame ūkio subjektų išlaidų, patirtų dalyvaujant užsienio valstybėse organizuojamose parodose ir mugėse kompensavime bei skatinime jose dalyvauti. Net 65,7 proc. respondentų teigia, kad šis strategijos įgyvendinamas punktas visiškai neturi įtakos įmonės veiklai, t. y. įmonė nežino arba dėl kažkokių priežasčių negali pasinaudoti tokia valstybės teikiama paramos forma. Kitas aspektas, verčiantis susimąstyti kaip gi vis dėl to yra įgyvendinama strategija yra tas, kad valstybė numato rengti kasmetinius seminarus, tačiau net 54,3 proc. respondentų teigia, kad šis strategijos punktas neturi jokios įtakos įmonės veiklai.

Kaip labiausiai įtakojantį įmonės veiklą strategijoje numatytą klausimą 9 proc. respondentų pažymėjo informacijos pateikimą apie užsienyje rengiamus viešuosius prekių ir paslaugų teikimo konkursus ir 6 proc. teigia, kad eksportuojančių įmonių švietimas leidžiant specializuotus leidinius, rengiant konsultacinius seminarus apie užsienio rinkas ir galimybes labai įtakoja įmonės veikla. Galima teigti, kad tik 6 proc. apklaustųjų yra patenkinti valstybės švietėjiška veikla eksporto skatinimo klausimu.

11 lentelė. Respondentų nuomonės pasiskirstymas pagal tai, kokios yra Lietuvos įmonėms, lyginant su kitomis ES šalimis, sąlygos eksportuoti

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Palankios	8	22.9%
Nepalankios	27	77.1%

Šaltinis: www.apklausa.lt

Šaltinis: sudaryta autorės

11 pav. Eksporto plėtros strategijoje numatytų tobulintinių

Iš vienuolikto paveikslo matyti, kad net 77,1 proc. respondentų nepalankiai vertina mūsų šalies sąlygas eksportuoti, lyginant su kitomis ES šalimis ir tik 22,9 proc. apklaustųjų yra patenkinti ir teigia, kad Lietuvoje yra palankios sąlygos eksportuoti.